

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీమద్భాగవతం పంచమ స్కంధం శ్రీ వేదాంగపా
ల చరణకమలనే నా సమక సావిలాసః పృష్ఠ
దశవింశతిద్యౌః శతకములు.

శ్రీమన్మహారాజరాజశ్రీశ్రీరాజా
నేంకిట శేరితాచలనది రంగా
రాప్రబహదర్ మహారాజవారి

మహాస్వామికి కులునగు

శ్రీమాన్, చిలకపట్టి శేరిరాజు రామారావు
య్యల వారి చేరడియింపబడిన.

— ముద్రాముద్ర —

విజయవిలాసనామము.

అనుక్తి 1000 ము గాజాస్థాన కవితానులగు
బ్రహ్మశ్రీ మురళిపాక, పార్వతీశ్వర శాస్త్రి
గారిచే ప్రకాశితమైనవండితులగు శ్రీమద్రా
మణియ్య, చిలకపట్టి శాస్త్రి గారిచే పరి
రీక్షించింపబడి, ముద్రింపబడినవి.

Registered Copyright దీనివేల అర్థములు.

BOBBILI

SRI RANGARAYA VILASA PRESS.

Printed by K. Padmanabha Patnayak. 1889

ప్రకటన.

ఈ గ్రంథము కావలయువారు శ్రీ బొబ్బిలి రాజధానియందు
నలి పాతకోటలోనుండు శ్రీ రంగారాయ విలాసముద్రా
క్షరశాలకు నాగిసి దీనివెల, రు-౦-౨ లున్న పోష్టచాజీ
రు-౦-౧-౦యున్న పోష్టద్వారా పంపునెడల పుస్తకములు
పంపబడును- ౧౨ పుస్తకములు కీయవారలకు ౧-పుస్తకము
ప్రజంటుగా నివ్వబడును. —(*)—

035,2 (42)

B7

శ్రీ : జయవిలాస నాటకమందలి,

50

పదముల సంఖ్య.

౧—ద్వారపాలకుడు-	౧౧—చెలిక తైలు, ర గురు.
౨—ధనురాజు.	౧౩—దిత్రీనాహనుడు.
౩—అజానుడు.	౧౪—శ్రీకృష్ణమూర్తి నారు.
౪—దివాన్.	౧౫—నాయాయితీశ్వరుడు.
౫—గజుడు.	౧౬—బలరామస్వామి.
౬—గోరు.	౧౭—సుభద్రాదేవి.
౭—బ్రహ్మమారు.	౧౮—రుక్మిణీదేవి మొదలగు
౮—పితౌరబడి.	శ్రీస్వామివారి భార్య.
౯—దాస్యములు ర గురు.	లు ర గురు.
౧౦—ఉలుచియను నాగక	౧౯—దేవకీదేవి.
స్య	౨౦—సేనానాయకులు ౧౦
౧౧—దివ్యుడు.	మంది. మొత్తము ౪౨

శ్రీంధకర్ష విజయవిలాస నాటకోత్పత్తికి

కారణమును తెలియజేసెడు-

రాజసదాపర్మనాంతర్గత సీసమాలిక.

అది మద్రీమామానసి మనోహరధామమగు బొబ్బిలిపురి
కి పుడయినది. ఘనరాయడప్పు రంగారాయనరపతి కాత్మజుడ
గుడు శ్రీహరిసుభక్తి. పరుడుగు స్వేతాద్రీపతి రంగరాయధ
రాధిపునకు సుతుడుగు చుభూమి. నేలుశీతారామకృష్ణ రాయ
డు రంగారాయపురి ఘమాగుడుగు. ౧౦౦౦

(౨)

వేంకటేశ్వతాచలపతి రఃగారాయరాజవరుడు మోదంబు
 తోడుత ముఖాభిషిక్తుడై తనసీతీచాతురి ధరణిమెర్చయి
 దీనార్తులుగొలంగ దెలివొందలోకము కవులకుమిగుల సత్తా
 రమబ్బి విద్వరంబులడంగ వెదకినజారులు గానరాకుండ త
 సుగులుదొలగవర్న ధర్మాశ్రమవర్తనులగుచును జనులు శ్రీగో
 పాలచరణకమలాయుగళిని భజియింపుచుండగా నాత్మీయ పా
 రమాధికకృత్తిపరతవెలయినచ్చటచ్చటధరముందురాజులు
 దివ్య దేశముల్వీక్షింపదీక్షబూని తిరుపతియును వరపురుషోత్త
 ము త్రేతమెన్నంగదగిన రామేశ్వరంబు కాంచీశ్రీరంగంబు
 కాశీపురంబును మొదలైన సుత్రేతపదములెల్ల గాంచుచు
 గంగయు కావేరిమొదలగు నదులలోనియలీస్సానమలాన
 చిఁ పితృదేవతలకెల్ల పెనుపండువునొనచిఁసుకృణ్మయైకీర్తి
 గాంచుటయెగాక తనవ్యవహారశక్తత చాలగనుపింప లేరుచు
 గాంచెన్నపట్టణముగనుచు గౌనరాదిగగలుఘనులైనదొరలెల్ల
 తనచాతురికిమెచ్చి తగినబిరుదులుముదంబుతోడగ మహా
 దృఢిగొంచుమరల నైజపురంబుమాన్యరీతి వెలయవచ్చుచు
 నందువేడుకలోడనుస్ఫురదాత్మ మందిరంబునకుజేరి శ్రీవద
 యోధ్యాపురీ మధురాపురీవరములనుండి శుభంబుమీర ను
 త్సవయుతముగ హేమాయనదెప్పించితనకోటనొక సాధంబు
 నందు శుభలగ్నమునప్రజల్ జూచి తన్నైచ్చగచెన్నుమీరగ ప్ర
 శస్తిించినట్టి శ్రీరామకృష్ణుల చారుకాంచన పాదవనజంబుల
 కు పూజలను దినంబుదప్పుకీ సేయుచు నొప్పుగా పిమ్మట సర
 సాన్నములను భోజనముసలిపి సముచితా భరణాంబరముల
 నుధరియించిహితులు వంత్రులు పురోహితులుశ్రీతులు పండి
 తకవిమరుల్ పారాణికోస్తముల్ వైణికుల్ సర్తకుల్భరతవిదు
 లు గాయక పరిహాస కనికాయములుబహు మాదలంగి
 గులుపండి మాగధులును వేశ్యాంగనలు పరివేష్టింపఁజూడంగ
 కంచువల్ హేతురికలనుదెలపి గొల్పగాతనకొల్పు కూటం

బుల్లోజోచ్చియనుపమ కనకశింహాసనమును విబుధసంచయ
 పరివేష్టించుటను దేవేంద్రభంగి నుద్దీప్తుడగుచు శ్రీరాజ
 తుండయి నారాయణునిబోలిస కుమారుడయి శంభుసామ్య
 మూనిసుమనోనువృత్తి కల్పమహీజసముడొచు రమణీయవా
 ణియొసగ్నిబోలి సతకలా పూర్నుడై చంద్రోపమనుగాం
 చి సత్యానుగతికృష్ణ సదృశుడగుచు ప్రయమలరారంగబేర
 లగంబుండు తరినొక్కనాడు నాధరణివిభుని కనులకానందం
 బుగలుగగాంచిత దీయవిభవంబునకు చాలవేలకొనెడి మ
 లోపకుడగు నీమనుజేంద్రశుష్టికై గానరూపకమగు గ్రంథ
 మొకటి పిరచించినట్టిచోవెలయు నాచుకవిత్వమంచు మరల
 నాకృహంబుజేరి రసవత్తమము శుభప్రముఖ సచ్చరిత్రం
 బెద్దియంచు చింతనముసేయు చుండగానంతలో కౌండిన్య
 గోత్రసంభవుడును శ్రీహరిభక్తియుతుడు సంగీతవిద్యాశా
 రముండును మదాపుండురాజకటాక్షు పూర్నుడగుచు జెలగు
 కుమ్మరగుంట్ల శ్రీశింగరాచార్య వ్యుడేతెంచినా పజ్జనిలచి
 యేమివిశేషములెరిగింపుమా యననాయూహదెల్పగా నన్ను
 గనుచు వేంకటరామార్యవిఖ్యాత వరచర్యధరణీంద్ర మోద
 కృతీవనిధుర్య బాలుండువైన నప్పద్మపత్రాయుని కరుణచేసి
 వొండుకవితనైన మాధుర్యగాంభీర్యమాదవాచిగుణాళి రా
 జిల్లగా మనరాజధానిదీపించు శ్రీవేణుగోపాలతలకుని తచ్చ
 రమూర్తియై దనరుచున్న మనరంగరాయ నామనరేంద్ర
 రునియు నభిధానములచేత సంకిరతముగ నవరస భరితం
 బునరుని చరిత్రంబు నాటకంబుగ నీవొనర్పు మార్యయను
 చునాతండిటు లానతిచ్చుచు తనయినికి నేగ నేనెలమిచో
 డు శ్రీహయగ్రీవమూర్తి పదారవిందయుగ్మము భక్తి నాచుచి
 త్రముననిలిపి స్వాచార్యవేదాంతిభట్టార్యముఖ్యులొ నుత్తరా
 చార్యుల నొగిదలంచి యకలంక రామానుజాచార్య సత్పురాం
 తుశాసనమునుగురుల వేడి శ్రీరామమిత్రుని శ్రీలండరికా

యు శ్రీనాథమునివర్యుశ్రీశతారి సూత్రవతీనాథు శుభములా
సెంగెడు సంభుధిసుతను శ్రీహరినిగొల్చి శ్రీమహారామూను
జీయభాష్యగ్రంథ కృతపరిచయు సహంకృతరహితుని కావ్య
నాటకతర్క ఘనతరాలంకార శాస్త్రాతిదయు వైష్ణవవరే
ణ్యు వరశతమసగోత్ర వాణిపూర్వశశాంకు మదభివృద్ధి
నిగోరు మహితచరితు హరిదాస్యలోలు విద్యాగురు శ్రీపీఠ
పాటి శ్రీవేంకటేశ్వరగురూత్త ముని నేకృతజ్ఞతా బుద్ధిచెలంగ
గమరువక నాదు నెత్తుదినితలచి శ్రీరంగరాయ ధాత్రీరమణుని
బోవ చెలగిబొబ్బిలిపురి వెలసియున్న శ్రీవేణుగోపాల దేవ
తాచక్రవర్తికి భక్తితోడుతకృతజెలంగ॥ తే॥గీ॥ నయముమీరం
గ నేతద్వజయపిలాస నాటకగ్రంథరత్నంబొనర్చినాడ సత్పు
రుషులార యిహపరసౌఖ్యములకు సకలజన్మలకు సంతోషజ
నకముగను॥*

బహుపదసీసము విజయప్రదంబగు విజయవిలాస నాట
క మొనరించి కాతుకముతోడవేంకటశ్వేతాద్రి పురురంగరా
య ధరాతలాధిపుచెంత రక్తిగులగఁ పనుపింపమోదంబు గ
నుచు సంతటతన దండజెలంగెడు మండపాకి పార్వతీశ్వరక
ప్రవరు నైజకటాక్ష పాతు సద్విమలచారిత్రజూచి యిదె
ప్రథమకవిశ్వమదగాన నేతద్రచితమగు గ్రంథము స్థిరతమీరఃబరి
శీలన మొనర్చి పరిశుద్ధిసేయుడటంచు నానృపచంద్రుడానతి
దగప్రామాదికంబు బహిస్థియలదోష లేశంబులనుదూరదృ
శ్యంబోపే॥ గీ॥ నాల్గవమబాని గంధము చక్క జేసిసజ్జితతర

శ్రీ రాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మచేనమః

శా॥ ఇతి రాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మచేనమః సాక్షాత్ సాక్షాత్
 రున్ గారు భాగ్యహృదయం గన్ కళమభి రున్ హృదయం
 దరున్ శ్రీరాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మచేనమః శ్రీరాధాకృష్ణ
 రున్ ఇతి రాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మచేనమః శ్రీరాధాకృష్ణ
 తమున్॥

శా॥ ఇతి శ్రీరాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మచేనమః సాక్షాత్ సాక్షాత్
 దారక వా శ్రీరాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మచేనమః శ్రీరాధాకృష్ణ
 సు శ్రీరాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మచేనమః శ్రీరాధాకృష్ణ
 ట శ్రీరాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మచేనమః శ్రీరాధాకృష్ణ

ఉ॥ ఎవ్వరు నీలవర్ణుడైనా డెవ్వరు సత్తులశీ స్రీకృష్ణుడు
 శెవ్వరు వేణునాదరుడెవ్వరు బొబ్బిలిపూర్ణుకేతనుం డె

(౨)

విజయవిలాస నాటకము-

వృదు భక్త లోక వశుడెవ్వడు దేవకినోముపంటతా । నవ్వన
జాతనేత్రుడు మహాకృపతోమముబోచు గావుతన్ ॥

నాటరాగము. (జంపెతాళము.)

జయజలదనిభగాత్రీ జయసరోరుహనేత్రా జయసర్వసు
తిపాత్రీ జయపాథకమిత్రీ ॥ * ॥ జయమానిమందార జయ
మేరుగిరిధీర జయసాగరగభీర జయసద్విహార ॥ * ॥ జయరూ
పజితమదన జయకుందనిభరదన జయబొబ్బిలీసదన జయప
క్షవదన ॥ * ॥ జయరంగరాట్పాల జయముకురసుకపాల జయ
తుంగగుణజాల జయదయాశీల ॥ *

పంతువరాళిరాగము ఆదితాళము.

మారాధాకృష్ణునకు మంగళము మముగన్నలండికి మం
గళము ॥ మారాధా ॥ * వారిదగాత్రునకు వనజాతనేత్రునకు
మారజనకునకు మంగళము ॥ మారాధా ॥ * మంగళము ॥ ఇందిరా
రమణున కిభరాజవరమనకు మందరోద్ధారునకు మంగళము ॥
మారాధా ॥ * అహిరాజశయననకు సహితభీకరునకు మహి
తవిలాసునకు ॥ మంగళము ॥ మారాధా ॥ * రంగారాయపాలున
కు సంగీతలోలునకు మంగళాలయనకు ॥ మంగళము ॥ మా
రాధా కృష్ణునకు * ॥

ధన్యాశిరాగము. ఆది.

నిశాపమశ్రీగౌతమ! వరగోత్రజులునువిద్యా! గురులగుశ్రీవేంక
టే! శ్వరులనుతింతుఁ * అతిభయభక్తులతో! నలరుచు నా
మది! సుతతముస్వాచార్య! గ్యామినిదలతుఁ * ఘనభవము
రిహంగ! కారవివాకరు॥ ఉననొప్పుశ్రీనాథ! మునినినుతింతుఁ *
గౌరి నూరులకును! ఘనసుతుడగుచును! మీరినయట్టిశత! వైరి
నుతింతుఁ * ధరణిశ్రీ కేశవార్య! తనయుడైదాసులను! కరు
ణవేనినయని! వరునినుతింతుఁ * గురుతరవిఘ్నముల! సర
గునహంచులను! శిరముమీరగసేనా! ధిపునినుతింతున్ *
వసుధశ్రీతులీ! పనమున మొలచిన! యసమానశ్రీవిష్ణుచి! త్తా
న్మజవలరుఁ * కరుణశ్రీరంగభూమి! కాంతు నేలుబొబ్బిలి
పురివాసుడగుకరి! వరచునుతింతుఁ *

సంధి || అనియిట్టిదేవతా ప్రార్థనంబుజేసి! శ్రీబొబ్బిలిపురీ
వర నిశాంతుండగు శ్రీరాధారుక్మిణీ కాంతునకంకితంబుగా
నాయొనర్పంబూనిన విజయవిలాస నాటకంబునకు కథాక్ర
మంబెట్టిదనినా *

సంధి || తే || గీ || నైమిశారణ్య వాసులైన మునిజనులు! చక్క
నైనట్టి నరుకథా సరణిదెల్పు! మనుడుద రహసితాననుండు!
మనపుడు! రౌమహర్షణి యిట్లనె ప్రేమమీర * ||

హరిచ్ఛంద్ర॥ తరలెఁశ్వామిత్రుడను దరువు వట్టు.

ఆరభిరాగము. ఆది

ద్వారపాలకు డరుడెంచెను॥ చే॥ తనువేత్రము గొని॥ ద్వార॥
శ్రీరంగభూపాలకు నేలెడు శ్రోరిని మఱి లోకతమముదలచుచు॥
ద్వార॥ కేలవిరుచుక డెంబులనకురించి॥ భుజయ్యమ్ముగ వజ్రా
ల భుజకీర్తుల తాధరియించి॥ డాల్చొచ్చి చేమీనాచు మీసము
దాంబికముగ వడవేయుచువిరచి॥ ద్వార॥ కిరుగ కేరమున పా
గాజుట్టి తనను మెడను మాక్తిక॥ మోరముల నెలెయు ముదము
న బెట్టి॥ కేరి కేరి నప్పుచు నెల్లజనుల కేకలుడ్రేయక డనుచును॥
వడివడి॥ ద్వారా॥ *

సంచి॥ ఇల్లరుడెంచి సభాజనంబులంజూచి వేద్రహస్తంఁడేను
నుచున్నాడు.

తే॥ గీ॥ పాండురాజు కుశూరుండు పరమదేభ॥ కేసరియు
రామచంద్రులకే సరియగు॥ శ్రభువు ధర్మనూజడేసభకు
చ్చు॥ గాన పెక్కులుమీరు పల్కంగవలదు॥ *

ద్వార॥ మాట॥ పాండ్రగేగురుండగు ధర్మరాజేంద్రుండు సభ
కుర బోవుచున్నాడు॥ గాన మీరు గూర్చున్న స్థలములకు వక
కేకలు డ్రేయక వేడుకతో జూచుచుండుడు సభికులారా॥ *
సంచి తే॥ గీ॥ అంత భీమాది సోదరుల్ చెంతరాగ॥ కిలభృ
త్యలు తనచుట్టు నెండికొల్పి॥ సరివులాపులు భంవ వల్ సర
సనడువ॥ ధర్మసూనుండు వచ్చెను త్వరనసభకు॥ *

ధర్మరాజు తెరి ద్విపద.

తొమ్మిది నకవణ్ణ చిత్రహర్షములు॥ వామా శతాక్షిణ
వర మందిరములు॥ సౌవణ్ణ వణిమయ సౌధవంక్తులును॥ దేవ

మార్గమునంటు దివ్యగోపురము లాయుధములశాల లక్ష్మ
శౌలమును కాయమానంబులు ఘోషతాకలును కిదర్భితరూ
ఙ్మల ఘటాపథములు మదజతురగాని మహితబలంబు
హంకాంబుజ కమలాకరంబులును వాటంబులై ట్టి వర
పుష్పవసులు క్రీడారవిత హేమగిరివరంబులును నీడోల్లస
త్పక్షి నికరనాదములు సతనిభూదేవతా సాహగనములు న
తులథకాగ్ర మృదంగాది వాద్యములు గలిగి శ్రీమద్వాక
కుచెల్లెలనగ నలరుకొంది ప్రస్థమును నగరంబు పాలింపు నా
కనాడు పాండవాశ్రమము చాల వేడుకతోడ స్నానమొనర్చి
పానగనుకట నూర్జ్వలండ్రింబుబెట్టి యసమాస్త్ర రూపం
బు ననుసరింపుచును విలసిల్లు వస్త్రముల్ వింతగాగట్టి కళు
కుబంగరు పట్టికను వేడక బెట్టి కనక కిరీటంబు కడువేగదాల్చి
ఘనమండలంబులు కర్ణయుక్తమున రంగైన కర్ణవత్తంబులురం
గి దంగదంబులు బాహులంబును మెరయు జయవిజయభవ
జననాథయనుచు నయ మొప్పవంది జనంబులుబొగడ సిత
చాచిరంబులు చెలువంబుమీర నతివలువీ వవాగాంగనలాడు
తన్మలు వెంటరాధా శ్రీవిభుధులు క్రచ్చుచుదీవనల్ ఘనము
గానొసగి మాటికిమాధవు మడదలంపుచును ధాటిగాపరి
వత్తి దనముతాబొచ్చె *
—

ధర్మరాజు దరువు.

సావేరీరాగము. ఆదితాళము.

వడిగధర్మరాజు వెడలెసభకు నయ మడరపుడమి తనయడు

గులిడుచువడి॥ వడిగధర్మజుడు॥ కడువేడుక రంగరాయునేతె
 డుఘన బొబ్బిలిగోపాలుని దలచుచు॥ వడిగధర్మజుడు॥ ఇంట
 చింబని భమగుతనవదనము॥ నందుపుండ్రముంచి॥ శమ్మల॥ పం
 దుక్రింద పలుపెడు॥ వసుటముశిర॥ వందునధరియించి॥ శేవుల
 ను॥ పందనంపు రత్నకుండలంబులు॥ పొందుగదెలయించి॥ భు
 జయుగ॥ వందందముగ సంగదములుగీలింది॥ సుందరాంగుల్లి
 యకములసవరించి॥ వడిగ॥ భీమాజానులునకులసహా శేవులు
 ప్రేమచెంటదాయ॥ నెడినెడి॥ సుమీసురలారీర్వాదంబులభూ
 రిగితులదే॥ జయజయ॥ శ్రీవస్త్రాణగిణయనుచునువంది॥ స్వా
 మియనులసేయ॥ ప్రతిలస॥ కోమలంబులొకన్నుపైగలను॥ కో
 రెలిచ్చిన్నున్న వయసేయి॥ వడిగ॥ అతపత్ర మొక డాలపట్ట
 మొకపతిమదమునబట్టి॥ సురటులు॥ శేతబట్టి కంకణములు ఘన
 ను॥ శేలులు దుప్తముట్టి॥ నభినయ॥ రీలులదెల్పుచు వారిగుతులు
 శేల॥ లేగుచుకన్నట్టి॥ విదిధను॥ హరితధరీభాంకృతులునుశం॥
 భావధిభాంకృతులంబరమునుముట్టి॥ వడిగ॥ ధర్మజుడి॥*

సంధి॥ ఇట్లు వచ్చి నవరత్నస్తగిత సింహాసనంబు ధర్మరాజేం
 మ్రుంపండురతివేత్రహస్తండు హెచ్చరించుక్రమంబెట్టిదనిన॥*

ద్వార॥ నిఖిలధరణీవరశీర్షో పరిమకుటతటఘటితమణిపటలరు
 క్కటాచ్ఛాదిత చరణసరసీరుహా॥ పరాకు॥*

అశ్రితజనకల్ప భూరుహాపరాకు॥*

హరిహరమరాళ పటీరతారసీహార శరద్ధారాధరకాంతవి
 స్తార నిజయశస్సుంఘారిత దశదిగంతరా పరాకు॥*

ద్రౌపదీ చిత్త సరసీరుహాదివాకరాపరాకు॥*

సంధి॥ ఇట్లు వేత్రహస్తండు పరాకుదెల్సినపిమ్మట ధర్మరా

దేవత్రంకు మంత్రులంగాంచి యేమనుచున్నాడు-

కం॥ దేవములందఱు నైనను కాదనదగునట్టి శక్తిగల్గుమ
శక్తుల్ । శ్రీదముతార్పిత చిత్తులు భూదేవులు వచ్చినారె
సొండుగనిలుసే॥ *

మాట॥ ఉదాత్తానుచాత్త స్వరితప్రచయములచే నొప్పవే
దంబుల నవ్విధాతైన । కాదనదగునట్టి సామధ్యము గల్గి
యధిబోధా చరణ ప్రచారణములచే దేవములదెలియు భూ
దేవులు వచ్చియున్నారు గదా మంత్రులారా॥ *

కం॥ భార్యవరామినినైనని రర్థశక్తిప్రమాతనకీ రత్నయెడు
రాజ్యర్థంబులు సాయుధముగ । స్వర్తనభా బోలునాడు స
భనున్నదియే॥ *

మాట॥ ఇటువది యొకమారు ధరణినిరుల సర్గయరసి పట
శువుచే బొడిగొను పటమరామినినైన నిరాకరించు భరావ
రులు సాయుధులై నానభకిరు దెంచినారా॥ *

మంత్రులు॥ అటు దెంచియున్నారు కర్తవ్యరాజేంద్రా॥ *

తే॥ గీ॥ హిమహిరణ్యాద్రి భూముల కేగి హిమ । రత్నరామ
లగొంచు విక్రయముజేసి । నిరుపమానభ నాధ్యత నెగడిధనము ।
సపహసించు బెహరుల కెపునశుభమే॥ *

మాట॥ హిమాచల హిమాచలములనుండి విత్తంబు నా
ర్జించి తెచ్చి విక్రయించుచు సమితధనంబుచే ధనసాధు సహ
సించువైశ్యులు త్రేమంబుగ నివసించి యున్నారుగదా॥ *

మంత్రులు॥ నివసించియున్నారు రాజేంద్రా॥ *

తే॥ గీ॥ భక్తివెలయంగ బ్రాంక్షణ బాహుజాల వైశ్యులు
లకు దష్టకవరుసపూజ । సల్పుచుండెడుపురి సూద్రజనులు మి
గుల । బొదలుచున్నారుగద సదా పుణ్యక్షేత్రం॥ *

మాట॥ భయభక్తులుగల్గి బ్రహ్మక్షత్రీయ వైశ్యవరులకు' పూ
జలొనర్చుచు గూద్రజనంబులు ట్టేనుంబుగనున్నారు గదా,
మంత్రులు॥ ట్టేనుంబుగ నున్నారు రాజేంద్రా॥ *

సీసపద్యము॥ మాళవనశయాశ మగధాదిన్యపుల్లె జన్ము
పైకము గట్టుచున్నవారె। పౌరపురోహితి బంధువర్గమునకు
హిగనుండ్రి భృగ్యసంహాకి శుభమే। దేవాలయావ లు దివ్య
వైభవముల విలసిల్లు నే యాగములను మునులు। సల్పేనువేరై
త్య సమితి బాధలు లేక పురిదస్యరహితమై బరగుచు న్నె। కిమ
లక్ష్మీరత్నైవల విమలజలయు। తంబులై యొప్పునె తటాకంబు
లెపుడు। చంపకాశోకముఖ మహీజాతముఖ్య సూనభరితమే
సుందరోద్వాన వితలి॥ *

మాట॥ మాళవనశయాశ మగధాది దేశంబుల కధికారు
లగునహారాజులు వచ్చుపైకము గట్టుచున్నారుగదా॥ *

మం॥ పైకము గట్టుచున్నారు రాజేంద్రా॥ *

ధర్మ॥ పారులు హితులు పురోహితులు బంధువులు భృగ్య
జనులు ట్టేనుంబుగ నున్నారుగదా॥ *

మం॥ ట్టేనుంబుగ నున్నారు ధర్మరాజేంద్రా॥ *

ధర్మ॥ దివ్యవైభవములచే దేవాలయావ లు సవ్యంబుగ
ప్రకాశింపుచున్నవి గదా మంత్రులారా॥ *

మం॥ ప్రకాశింపుచున్నవి రాజేంద్రా॥ *

చంపకాశోకముఖ్య పృథ్వీసూనంబులచేను ద్వానవనంబు
లాప్సచున్నవి గదా॥

ధర్మ॥ కమలక్ష్మీరత్నైవల విమలజల పరిపూర్ణములై త
టాకంబు లాప్సచున్నవి గదా మంత్రులారా॥ *

మం॥ ఒత్పడున్నవి మహారాజులంద్రా॥ *

సంధి|| అనియున్న ప్రజలయొక్క యేమంబుల నరయుచు నజ్ఞానం గాంచి ధర్మజుండేమనుచున్నాడు- *

ధర్మరాజు ద్విపద.

వినుము ధనంజయ విశదంబుగాను, జనులెల్ల నిత్యంబు సంతసమంద, సభకరుడెంచుచు సరవిదీనులకు, నభయంబులిచ్చుచు నాహాయనంక, పాలింపవలెన్లు పాలింపకున్న, చాలమోసముజెంచు జననాథుడిలను, దీక్షికి కథయున్న తెరగుడెల్పెదను, ధేనుదానాసక్తి దీపించునృగుడు, మున్నుగోవొకద్విజముఖ్యున కొసగి, పన్నుగామందకు బర తెంచిగలము, గనకదానిన తెచ్చి కాశ్యపీధవుడు, మరచూర వేరొక్క నూన్యునకొసగె, సంతట తొలిపారుడల గోవు పాలు, సంతసంబు దీయజయ్యునచ్చి, యింబుగోవును గాన కెంతయువగవి, వెంటనే యా వాడ వెదకివేసార, రెండవవూరు పరిగ్రహించిన ద్విజుండు వాకిట కట్టజూచి కోపించి, చోరుడవీవు భూసురుడ వెట్లొను, వీరీతి నాగోవునేల దొంగిలితి, వనగనృగుడుదాన మమర గానిచ్చె, ననుమానమేల ధరాధిపుకడకు, బోసంశయము దీరు బోదనుటంచు, భూసురులిద్దరు బోయి యాభూమి, పతిదశనము లేక బహువఃఖ మొంది, మితిలేని కోపంబు మీర నారేని, నూసర వెల్లివీ యుర్విగన్తునుచు, భూసురుల్ శపింపించి పోయిరిగాన, సంతిపురంబున కరిగి నేవచ్చు, సంతపర్యంత మీ వసమానభూమి, కాంతనీలియుమీరగా రాజ్యభార, మంతయు గనుచుండు మజ్జానవేడగ్గ || *

ధర్మ॥ మాట॥ అనుజా ననుజేసుకొని దినదినంబును స
భకరుడెంచుచు జనంబులుజేయఁ జిన్నపంబు నాకర్షింపుచు
ప్రసన్నుడైవతలగు బ్రాహ్మణోత్తముల నాదరింపుచు నుండ
గొండనేని తనదేశంబులేని బ్రాహ్మణులపంబుచే నూస
ర నెల్లి రూపంబు దాల్చిన పృథ్వీసుంధరాధిపు చందంబుగా
న నేనతఃపురంబునకుంబోయి వచ్చుపర్యంతమీ వభిభద్రింబు
గ దనదొంటిను సభకరుడెంచుచు బ్రాహ్మణులయెడ మిగు
ల భక్తిపిష్టాసములు గలిగి నీపితామహ ప్రకారంబుగ జనుల
పాలింపుచుండు మాఖండ రాజ్యజా॥ *

అజానుకు॥ అటులనే భవరాజు ప్రకారంబుగా నొన
రింపుచున్నను ధర్మరాజేంద్ర॥ *

సంగి॥ ఇటు రాజ్యభారంబును నైనంవి రాజ్యజాడ
న్తఃపురంబునకుంబోయి నడించుట సభాసదనంబున నున్నయ
జానుకడుకు ద్వాగకాపురవరంబుననుండి గడండునువాడుగు
డెంచు క్రమంబెట్టిదనె॥ *

ధన్యాసిరాగము" అది.

గడడను యవకుల సంతభవుడజానుకడుకు చేరవచ్చెన్.
సదయిరంగ ధరేంద్రుని బోధించు సంతకల్లు బొట్టెలిహ
రియాన॥ గడడను పరచవలెతుని నిరచును గాత్రుడు వ
రశీలయ్యుతుండు కిరివరిండుండెడు ద్వారవల్ల పురవం
బు కాపురముగ గలిగిన॥ గడడను॥ మెడను తులశితాపథము
లు చెలగగ మేన సితాభాసురము జీరాడగ పుడమినడుచు

నన్నును తనయనుగులు తడబడ మోవంబడరక వడివడిగను
డను. *

గడుడు ఎవరు రాహజారయన.

ద్వార. మీ రెవరయినా స్వామీ *

గడుడు. జనాదానుని సఖుడు వచ్చియుండెనని జెప్పు
మురా. ద్వార. మందిదయా. *

ద్వార. తిరిగి వచ్చితిని పురవ కావాస తిరిగి తిరిగివా
స వరం సరసగుగా యుల్పాతాత సర్వలభానా పర్రాకు
రిపునదకజంతివా పర్రాకు. *

అజునుడు. ఏమిరా సమాచారము దొనరికా.

ద్వార. ఎంతో జనాదానుని సఖుడనంచు హజార
స్మర జేరియున్నాను స్వామీ. *

అజునుడు. మందిది తోడ్పడక రమ్మ.

సంధి. వేతనాస్తుండు జెప్పి పంపింబు నే తెంచిన గడుం
జూది గాండివి యేనుచున్నాడు. *

అజునుడు. కం. ఎద్యటభవనావాసంబు పడం చెలి
యజేయు డార్యుచర్యా మచ్చిక చేమాయింటికి. విచ్చేసిన
కతన నేను పంపింబుడనైన. *

గడుడు. కం. కాలరము ద్వారకాపుర. మాపురుషో
త్తముని సఖుడ నఖి. జనంబుల్. నా పేరు గడ డుండరు.
భూపాకరుణా. లూక పుణ్యక్షోకి. *

మాట. నా కాలరంబు ద్వారకాపురంబుగడ డును నా
హంబు గలవాడ మునుండ నకు ఏయ సఖుండ నాకిండలా
త్తజా. *

సంధి॥ అని యిటులబలిగిన గదం గాంచి యర్జునుండేవను
చున్నాడు॥ *

సారాప్తరాగము ఆది.

క్షేమముగదయెపుడు॥ రంగ॥ భూమీశునేలెడు బొబ్బిలి
కృష్ణునకు॥ క్షేమము॥ శూరవరుండుగు నీరికి భూధర, ధీర్మున
వసుదేవున కారయ॥ క్షేమము॥ బుద్ధిశాలియగు నుద్ధవునకు న
నిగుడ్డసాంబులు ప్రబుద్ధులైనరికి॥ క్షేమము॥ కుక్షిసజ్జాండము
కుమరుగనిల్చిన, యక్షయుహరిన నలదేవకికిని॥ క్షేమము॥
అలగుక్ష్మణి మొదలగు శ్రీకృష్ణుని, అలనామణులకు రాజకన్య
లకు॥ క్షేమము॥ భద్రకారుణ్యసముద్రసుగుణని, రింద్రయైన
మాసుభద్రాంగనమను॥ క్షేమము॥ * — * — * —
గడుడు॥ అందరు క్షేమంబుగ నన్నరుపురందరాత్మజా, అర్జు
నుడు॥ మీరిప్పుడు వచ్చిన కార్యంబెద్దియో యొద్దికగా జెప్పడు॥

గడుడు॥ కం॥ వాసవనుత పదసారసు, తాసరసీసుహద
థాయతాత్ముడుదయనీ॥ కైసద్వార్తనుబంపెను॥ భాసురసు
యశోవిహార పాపపిఠారా॥ * — * — * — *

సంధి అనుచునయ్యత్తరంబువివ్వచ్చుని చేతికిచ్చిన నతండం
దికొని చదువుమార్గంబెఱువలెను॥ * — * — * — *

శ్రీకృష్ణస్వామివారు పంపిన యుత్తరము.

శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండ నాయకులును- సనకస
నందనాది మునిజన బృందారక వంద్యమాన దివ్యచరణారవిం

దలును దేవకీగర్భ పయఃపారావార రాకాసుధాకరులును-
 శ్రీమద్వారకానగరాధి నాథులునగు శ్రీమద్వేణుగోపాల
 దేవతా శేఖరులు భండనోద్దండ దోదండపరిమండిత మండ
 లీకృత కోదండ కిర్యతాగండ ప్రకాండ విఖండిత రిపుమండ
 లుండును- ప్రచండఖండవ వనదహన కృత్యాతిర సాధ్యసా
 హాయకరణ ముదితాఖండలాసల ప్రదత్త కిరీట కవచమండ
 ల గాండివాద్యాయుధ పశేషుండ ను పాండుకుల సంభవుం
 డును స్వయశస్సుంపూరితది జ్వండలుండును మా మేనమాటం
 దియునగు నర్జునుని చిరాయువుగ నాశీర్వదించి వదించునది
 యేమనగా- నిచ్చట ధైరిగూనాయకా నీకానేక పానూనదా
 నోదక పంకీకృతప్రాంగణంబును కుండమందార మాకందవ
 కుళిక రువక ప్రమళివృక్ష ప్రసూనానూన వాఘపాన తుంది
 లేందిందిర బృందముఖిరీ కృతోద్యాన వనంబును పరిభ్రమత్తి
 మింగిలాది జలచండకలితా భ్రంకిమోత్తుంగ రంగ సంఘుర
 జిత పరిఘముత పారావారంబును సూర్యాశ్వఘోర ఖర
 శణోపల కిషణజ్వలచ్చణిణప్రాంచస్తోపురోపరి శిఖరంబు
 నగు ద్వారకాపుర పరింబున జేతనసంరక్షణ దీక్షాధరంధ
 రులనై యేమంబుగనున్నార మాచ్చటనల్పశీల్పకలా కాశ
 ల పశేషకల్పిత భిత్తివిచిత్ర చిత్రశోభిత మందిరంబును రంగ
 న్మంగళ వృందంగ మడ్డుడిండిమ శంఖాదివాద్యసినాద బధిరీ
 కృత దిగంతరంబును రంభాస్తంభ పతాకాదికా కలితోభయ
 పాగ్మ్య మహాఘంటాపథంబునగు నింద్రప్రస్థ పురంబున భవ
 దీయ దిగ్విజయోపాజిత నిస్తుల ప్రశస్త సుకస్తవస్తు సుప
 స్నతయును ధర్మరాజాదిత్వత్వహూదర యోగక్షేమంబు

లు వ్రాసిన గోరెదము శుభవిసంబున పగుణార్చియగు
 మాసుభద్రను బహుభక్తింబుగ సాలంకృతకన్యాదాని పూ
 ర్వసింబుగ పెండిలి నేయందలంకియన్నారము బలభద్రం
 డు తనపియిమ్మపంజనం రోగమునందనఁ ద్రిపేనంబువా
 డ గావున నతనికనూహించి సకేంద్రుండని నోచుచున్నది
 గాననే వేరికిందలియగుండ మా యోపాయంబున నైవతకాది
 కీవచ్చి మాన్యులందఱి వేన నక్షత్రంబు ప్రసృతంబై నీయభీష్టం
 బు నొనఁగూర్చెదము గానగ్రహంబులెను* (సీ) (సీ) (సీ) (సీ) (సీ)
 సర్వధాతనం॥ మా ఘనంబు॥ ఇంద్రు వ సరము ***

శ్రీకృష్ణస్వామివారి వ్రాలు

సంధి॥ అనియిల్లున్న యాహ్లాదంబుజరిగి సంతోషభరితాం
 తరమునై నుభద్రసోంకర్యాదిగుణంబులుం గోరింపఁజూ
 చి గాండీపియేననుచున్నాడు॥*

అజుఁగొనుటకా ద్వారకలోపలనున్నయొ॥ యారులలో
 కూడయాపనాదలచేన్. మీరుంధూపణులెఱుగో, వ రలవ
 శియింపుచుగృహిరగుణధుర్యా*.

నూట॥ ద్వారకాచరివరింబున నుండు నలినాక్షులలో
 గ్రుచ్చావలెరెక్షణ సహసేంచు మించుబోణిని విడియిం
 చి కీనలనడించ గాపొచుము సునంపితగుణ సందయా॥*

సంధి॥ అనినకడండు గాండీపితోనేనుచున్నాడు॥*

కం॥ ఉన్నారనేకసుందరు॥ లెన్నుండగువారలున్న నిభక
 వనలలో॥ కన్నానై నసుభద్రు సన్నుతీసేయింకెళిమె ప్ర
 ప్తవనైన్॥*

వశాత్తే ఎన్నుకొనుకొని నైలున్న నాకున్న నైలులో వెన్ను
ని శేలి పలి సుభద్ర నెన్నంగ నాలుగు మోములు తామర
చూలికైన వశంతు గావైన నిండుక వినుపించెదనుము చాస
వాప్తిజా||—*—*—*—*—*—*—*—*—*—*

వ్యాసురాగము. ఆది.

విను ముఖనంబు విని చెద ముఖగేయం కనక సుభద్రచా
యకల కన్యలు లేరియ విను ౧॥ పున్నవ వందరు బోలునె
మోయి యీరు వ న్నెమీకు నర్థములవలెను చెక్కు లాప్పకు॥
వినుము॥ వందబృందముల నేలు సుందరగాంగి రేదనములు వం
దయానకి నెప్పనలు ఎలా కనికల్లన బోలు॥ వినుము॥ పలుకుచి
లులదీలు పడక జేయి జాలు ౧॥ శుము శంఖము బోలు చెలి
మోపికెంపు గాబోలు॥ వినుము॥ కన్నులు చేరల న్న పిశాల
ములు విన్నసింగము నేలు కన్నెనహముకీలు॥ వినుము॥ కరుణ
శ్రీరంగరామ ధరిణీశ్రీ నకిభయు ఎరప డాశ్రీ బొబ్బలి వా
సునిపదవనానము॥ వినుము॥ * *

సీసవనాలి॥ శ్రీరాగము హను సేనిసింధురావక్రియ సారా
ప్రసరితపంచముమోంజి వోడిభూపాళుసొంద్రోక ఎలాభి
యును కన్యాభోగి యెం తావణియున ౧॥ శుద్ధసాసంతయుశో
కవగాళియు కోకిలారవము రేగుప్తిబొట్టి యూహిరిసావేరి
యావందబైరమ్ బి హరినలహరి లలితవిజయి కన్నడయును
గోపి కావసంతయిరీతి గొళ్ళమోళ గొళ్ళగొళ్ళగొడి కన్నడబం
గాళకలగడాన రుగి ౧॥ కలతి సోమరాగము పాంతెఫరిజు

గుండక్రియబైరవిమాధవిదర్బారు కాపిసైంధవిముఖారి। నాద
రామక్రియ నాటఖురంజియు నాగవరాళియునాదనాళి। నా
టశృంగారిణినారాయణీయుభోగ। రాగవసంతము బ్యాగుర
తికకలహంసబలహంస గరుడధ్వనియతాణ రామమనోహరి
రత్నభాను। మారువకేదార మార్గదేశికగౌళి। పంతుపంతువ
రాళిబాలఘోషి। పూర్వకల్యాణీయు। పున్నాగతోడియు। మే
ఘరంజిఖురంజిమేచబౌళి। పూర్వపంచమమును పూర్విశు
ద్ధానియు। ఘనసింధు సురసింధు కైకవశులు। భోగవసంతము
భూషావళికమాచు। భోగీశ్వరి భవానిపూర్వగౌళి। కోలాహ
లము భోగలీల మోహనటకం। గాఢధారిమణిరంగు గానవా
ధిం। రాగనూడానిని బేగడనంజుళ। శుద్ధసావేరి జలరూప
టిశహన। సురసేన బంగళసురటు సీలాంబరి కోకిలధ్వనివాత్త
కోకిలంబు॥ తే॥గీ॥ నాదిగాగల రాగములలసుభద్ర। మంచిపీణ
ధరించి వాయించిమించి। బాడుచున్నను మోడులుపల్లవిం
చు। గానద్యకు నిటువంటిచానగాన॥ *

మాట॥ ఇట్టిసౌందర్యంబు నిట్టిగానవిద్యాశయంబునంగల
సుభద్రకు సీవును సీకాసుభద్రయును దగుదురు గావునశీఘ్రం
బున విచ్చేయుము నేబోయివచ్చెద॥ *

అజునును॥ మంచిది శీఘ్రంబుగ వచ్చుచున్నానని యుష్ప
చ్చ విల్తుని జనకునితో మనవిసేయుము॥ *

సంధి॥ అనిబహుభంగుల నయ్యంగ నామణింగొని యాడిగ
డుండరిగెన యరంగిరంబు తత్సుభద్రాప్రాప్తికైద్వారకానగ
రంబునకు భూప్రదక్షిణరూపంబుగా బోవశ్చయించితెల్పెదక్షి
ణ మెట్లుసిద్ధించునోయనికిరీటివిచారించువాగంబెటువలెను

శ్రీరాగము. రూపకతాళము.

ఓసర్వేశ్వర యేమివనుర్వి ప్రదక్షిణముజేతు॥ నోసర్వేశ్వర॥ వాసవాదివందిత చిద్విలాస స్వాశ్రితపోషర మాసహ చర మందరధర॥ యో సర్వేశ్వర॥ గమజ నేకవిధముల నెన్ను నుదతిని వేమరుడలచిన మదికుడురుగనిలువగనే రహపదసగు శరములని దెమదనుండార్చు నేసె॥ నో సర్వేశ్వర॥ అంగన పెండిలియాటనె రింగినబలు డొల్లండేతె రంగున సమకూ ర్చెదవోరంగక్షితి పతిపాలక మంగళకర యవినశ్వర॥ యో సర్వేశ్వర॥ *

సంధి॥ ఇట్లుజనుండు విచారించు సమయంబున తత్ప ట్టణంబున నారాత్రి బ్రాహ్మణుని ధేనువుంగొంపోవచోరు లు బయలుదేరుక్రమం బెట్టిదనిన॥ *

ధన్యాసిరాగము. ఆదితాళము.

చోరులెల్లదొంగిల బయలుదేరిరప్పడు॥ శ్రీరంగరాయు నేలు బొబ్బిలి శౌరిసీచేభారమనుచు॥ చోరు॥ నీలివస్త్రములనుదా ల్చినిండుగమెయినాముదంబుబూసి కాలుచప్పుడుగా నీకొ వ్వన చాలగకోడికత్తులుగట్టుచు॥ చోరు॥ కోలలుకన్నపుగోల లునిచ్చెన జోలికత్తెర కొంకికత్తులును కేలబూని జాలిమా ని జాలముసేయక రండు రండనుచును॥ చోరు॥ చిక్కుచి క్కులుజూచుచు నెవ్వరే తెంతురోయని తుగ్గిపడుచు నెక్క

డదొంగిలి పోదామటంచు. నొక్కెడ గుమిగూడి యూహించుచు నేగ॥ చోరు॥ ఇదిగోతిన్తుంబొట్టిల్లు సొచ్చెదము. అదే పేరయ్యది యాడబోదము. మొదట వాటమైనవారి. సదనము దొంగిలుదమనుచు॥ చోరు॥ *

సంధి॥ ఇటులబయలుదేరి సడియైనచో సందులదాగుచు నడుగుల మెల్లననిడుచు నొకపుడమి వేల్పు హఠాముదే నృపుంజోరులుగొనిపోయిరంతటన్ పడికాలంబున తన హఠాముదేన్ నృపుంగానక చింతాకాక్రితుండై యాబ్రాహ్మణుం డగునుకడకు నరుడెంచుక్రమంబెట్టిదనిన *

భైరవిరాగము. ఆది.

వేగవిప్రుడగుగుడెంచెను ధర్మజునిసభకు॥ వేగ॥ భోగిశయన రంగరాయ. భూమిపాలవరదయనుచు॥ వేగ॥ శిరమున మేలుశాలువ మెరయగ. మెయి నిండభూతికరముకాంతులీనుచుండగ. శిష్యులును తనచు. సరసను పనసలను జనువుగ. రుద్రాక్షమాల. లురమునంచు వ్రేలుచుండగ. కరుణబూని నాచుధేను. వరముసిప్పించు వారలెవరో. హరిహరియని కనులనీరు. దొరుగగ పురపురబొక్కుచు ॥ వేగవిప్రుడగుగుడెంచెను॥ *

సంధి॥ ఇట్లువచ్చి యప్పారుండు కోటహజారంబున నుండి మొదలు నెవ్వరపహరించిరోయని దైవమాయని విచారిం చుచుగాగఁబెటువలెను॥ *

ఎదుకులకాంభోజి రాగము, చాపు

ఎమిసేయుదు నేనెటుల భరింతును స్వామి శ్రీహరీ! నా!
హూమధేనువుగాన కామజనకయో స్వామి శ్రీహరీ॥ *
నా పెన్నిధానము నామగోరాజము స్వామిశ్రీహరీ! దాని!
నే పాపాశ్చుడుగొని యేగెనో తెలియదు స్వామి శ్రీహరీ॥ *
ఎక-దజ్జోస్తు నేనెవరినియాచింతు స్వామి శ్రీహరీ! అచ
యో! దిక్కు-న నున్నదియో తెలియదు వాతాయు స్వామిశ్రీ
హరీ॥ * ప్రేమాతోడుతబెంచి పెద్దజేసితిని స్వామిశ్రీహరీ! అ
దియో! గ్రామములలోదిరిగి గాసి పడుచున్నదియో స్వామిశ్రీ
హరీ॥ * పితుగక బిం దెడ ప్రియమన పాలిచ్చు స్వామి శ్రీ
హరీ! దాని! వెతకివెళి చాల వెతలకలోనైతి స్వామి శ్రీహ
రీ॥ * మాగ్ధాయాసమున నేమాటి- జీవించునో స్వామి
శ్రీహరీ! అల్లి! స్వర్గవాసులగిడ్డి సరిరామదానికి స్వామి శ్రీ
హరీ॥ * నృపతియేలిక యింత సీతిగనున్నది స్వామిశ్రీహరీ! వే
గ! కృపబ్రోవు శ్రీరంగ నృప లిలక రక్షక స్వామిశ్రీహరీ॥ *

అజునుని వాక్యము॥ ధర్మమూర్తి పుడమిపరిపాలిం
పుచున్న కాలంబున నింతయధర్మము జరుగవచ్చునాయని
హజారంబున రోదనంబు సేయువారెవరురాద్వారపాలకా.

ద్వార॥ ఎవడో యొకబ్రాహ్మణుండు రోదనంబు సేయు
చుండెనో స్వామి॥ *

అజునుడు॥ త్వరగా తోడ్చుకొనిరమ్మ॥ *

ద్వార॥ మంచిది స్వామి॥*

సంధి||ఇట్లు ద్వారపాలకుండు సెప్పినపింమిటనే తెంచినబ్రాహ్మణోత్తముగాంచి పాండవోత్తము డేమనుచున్నాడు|| *

అజునుడు|| కం|| వందనమిదె సుగుణవ్రజ| వందనము విధాతృతేజ వందనముద్విజా| వందనము పుణ్యచరితా| వందనము దయాసమేత వరయాగరతా|| *

మాట|| ఓ ద్విజకులమండనా నే జేయుచున్న సాష్టాంగ దండప్రణామంబుల జేకొని యీ నవరత్నస్థగితంబగు సింహాసనంబున గూర్చుండుము|| *

బ్రాహ్మణుడు|| దీర్ఘాయుష్యమస్తు, వంశభివృద్ధిరస్తు, శ్రీమద్బొబ్బిలి పురవరావాస ఇతి ఇతినివాస కరుణాకటాక్షప్రాప్తిరస్తు,-*

అజునుడు|| తే|| గీ|| ఉచ్చరించుము స్వామిసేవచ్చినపని| మానుమింకను వగన్ననుమానమేల| యెట్టిదైనను నేజేతునిలనుమాకు| గలదె భూసురకార్యముకన్న పెద్ద|| *

మాట|| నీవు వచ్చినకార్యము చెచ్చర వాక్యచ్ఛము ద్విజోత్తమా|| *

కందార్థము,

పమని దెల్పుదు నేనో | భూమీశ్వర హూమవిధిని బాలుపుగ జేయం| గామొదవును వాకిటనిడ| నేమయ్యెనొగాన నైతి| నిక నేమందున్ | తెలియదుదాని నెచ్చటగందున్ | సకలాగ్రహారంబులకును నేనేగివె| దకిన దొరకగలేదే దారిబట్టిన దియో| యిక నేమందున్ | తెలియదుదాని నెచ్చటగందున్||*

మాట || నిత్య హేమామక్రియాధమై నాయుంటనుండు
మొదవు గానరాదయ్యె నెవరవహరించిరో ధర్మరాజేంద్రుం
డు పుడమిపరిపాలింపుచుండు కాలంబున నిటుల చోరాతంక
ము మొదలైన యధర్మంబులు గలుగవచ్చునా పాండవోత్త
మా || *

సంధి || ఆనియిట్లు చింతాక్రాంతుడగుచు బలుకుచున్నబ్రా
హ్మణోత్తముంగాంచి పాండవోత్తముడోదార్చుచు వినయం
బున నేమచున్నాడు || *

పూణచంద్రిక రాగము. ఆది.

ద్విజకుల సత్తమ ధేనువునిచ్చెదను || ద్విజకుల || అజలోక
ముననున్న సంబుధిలోనున్న భుజబలంబున దాని బోసినది
గులాండకుము || ద్విజకుల || సురలోకముననున్న నురగనిలయ
ముననున్న ధరణిసంతయునరసి తడయక దానిదెత్తు || ద్విజకుల ||
|| ౨ || రావు రంగారాయధారుణీంధ్రునిబ్రోచు సారసాత్ము
నిపాదజలజముసాక్షిగ || ద్విజకుల || *

సంధి || ఇటుల నాతనిబుజ్జగించుచు గూర్చులగు చోరుల
వధించుటను బ్రాహ్మణకార్యధురంధరుండగు కిరీటి తత్తరపా
టున దౌశిషదీయుక్తుడైన ధర్మనందనుండున్న కేళిమందిరంబు
నకుంజొచ్చి కోదండాద్యాయుధంబుల గేలంబూనినిమిషమా
త్రంబున నచ్చోరులవధించి ధేనువుందెచ్చి బ్రాహ్మణోత్తముం
గాంచి యేమనుచున్నాడు || *

(౨౨)

విజయవిలాస నాటకము-

అజునుడు॥ కం॥ ధరణీసురోత్తమా నే సరగున చోరుల
వధించి చతురతచేసి । వరధేనువు గొనవచ్చితి నరయుముచేకొ
మ్ము మానుమాక్రందమికన్॥*

బ్రాహ్మణుడు॥ మంచిది రాజోత్తమా నే బోయివచ్చెద
నీవు సుఖంబుగ నుండుము॥*

సంధి॥ ఇట్లు భూసురుండు చనినయనంతరంబ ధర్మసం
దను కడకున్ జని పురందరినందనుండేమనుచున్నాడు॥*

ఆటవెలది॥ బాళిమీరగనీవు ద్రౌపదియు కేళిమందిరంబున
నుండగ మరచినాడు । ధనువుగొనుటకు వచ్చితి తప్పగలదు ।
శిక్షకహర్షుడనైతి నీ క్షితినిజాల॥*

మాట॥ నీవు ద్రౌపదియుక్తుండవై కేళిమందిరంబున నుం
డవచ్చితి నారదాష్టావ్రకారంబున మనము జేసికొనిన ప్రతిష్ఠ
కు భంగము రాగూడును గావున తద్దోషహరణార్థము బుధు
లుచెప్పిన విధివచనప్రకారముగ భూ ప్రదక్షిణము సేయుటకు
సెలవసంగుము ధర్మరాజు॥*

ధర్మరాజు ద్విపద-

వినుము సోనాసీరి వినుపింతు దెలియ । మనుభారతీశుండు ము
చ్చటదీరగతివనొనర్చియహల్యయనంగ । సతికి పేరిడదాసోం
దర్యయావ । నాదులవీక్షించియబ్బురంబంది । మోదంబుతోబ్ర
హ్మముందరజేరి । ఇంద్రాది సురలు మాకివ్వునివేడ । చంద్రాస్య నే
రికీజాలనీభూమి । వేడుకతోడ నేవిధమున నైన । నేడుగడియలలో
నెవరేగియరుగు । దెంతురోవారిదీ తెరవయనంగ । సంతసంబున

శచీజానితావెల్లి | తేజీనెక్కు చుభూమి దిరుగబోమానిరాజు
గౌతము డాడరహిసీనుగోవు | నకు ప్రదక్షిణమును నయమొప్పు
జేసి | సకలజ్ఞుడైన యాస్రప్తకుమ్రుకి | సత్నిన్తునగ సరస్వ
తి మగండతని | కతిముదంబుననిచ్చె ననుమానమేల | నారీతిసొ
నరింపు మజ్జాననీవు | ధారుణిదిరుగాడ దలపకుమింక | వసు
ధామరేంద్ర సేవాతత్పరుడవు | చిసరుహేక్షణునకు ప్రియ
భాంధవుడవు | లోకోపకారంబు రూఢిగాజేయు | నీకుజూడగ
వేరునియమంబులేల*॥

ధర్మపాట॥ మున్నువనజాసనుండహల్యయను కన్యకామ
ణిని సృజియింప బృందారకులందరుదాని సౌందర్యమున కబ్బు
రంబందియరవింద సుభవపదార విందములకు వందనంబా
చరించి యాయించివరాక్షిని మాకిచ్చుటన్న నేడుగడియలలో
నీపుడమిని దిరుగాడి వచ్చిన ప్రోక్షకీ చేడనిచ్చెదనని వచియిం
ప బురందరుండానందముతో నుచ్చైశ్రవంబెక్కి భూప్రదక్షి
ణంబు సేయంబోవనంతలో మునికులలకంబగు గౌతముడే
నుచున్న గోవునకు ప్రదక్షిణముగావచ్చి మచ్చకంటి నిచ్చున్న
గోప్రదక్షిణము భూప్రదక్షిణముతో సరిబోలు గావున భార
తీనాథుండతనిక కగన్నియనిచ్చె ననుమానింపకనీవు నటులజే
యు మిదిగాక వసుంధరామర కార్యధురంధరుండ వసునీకు
వేరునియమంబులేల సవ్యసాచీ* ॥

హిందుస్థానీ కాపీరాగము, ఆది.

సెలవిచ్చి గన్నుబంపుమిల ప్రదక్షిణమున్నక॥ సెల॥ కలది

వ్యదేశముల గని వత్సరములో నేరా గలను సత్కృపచే శుభా
గతికినను దీపించి సెలవిచ్చి ముదమెసంగంగంగ మొదలైన
నడులతో గదసి స్నానము జేతు గలుపము వీగంగ సెలవిచ్చి
వరరావు రంగారాయ వసుధేశు నేలుకౌరి కరుణచేనన్న
బ్రోవ గా వెంటనుండును సెలవిచ్చి *

సంధి || ఇటుల బలుకుచున్న తమ్ము పలుకుల నాలకించి
ధర్మరాజేంద్రుండు మంత్రులంగాంచి యేమనుచున్నాడు ||

కం || మనయజ్ఞునునకుగావల సినపాధేయంబు నెల్లసిద్ధము
గామీ రొనగూర్చుకొనితోడను జనబంపుడు వేగ మనవిశార
దు నెలమిన్ || *

నాట || యాత్రార్థమై మనయజ్ఞునునకు మార్గోపయోగం
బులగు వస్తుజాలంబుల సమకూర్చి యతనితో సహాయముగ
నుండ సకలవిద్యావిశారదుండగు మనవిశారదు నియోగింపు
డు మంత్రులారా || *

మంత్రులు || అట్లనే తమ యాజ్ఞాప్రకారము సర్వము సన్న
ద్ధము సేయుచున్నాము || *

సంధి || తదనంతరంబున మంత్రులచే నాజ్ఞాపితుండై ధర్మ
రాజ సన్నిధికి విశారదుండు వచ్చు మూగంబెటువలెను || *

పున్నాగ, తోడి, రాగము, ఆది.

వేగ విశారదుడరుదెంచెన్ వింతగా జనులు జూడ || వేగ ||
భోగిశయన రావు రంగారాయ భూమి పాలవరద కృష్ణహరి
యని || వేగ || దట్టముగను మొముభూతి బూసి తననొసటను

బొట్టిడి పట్టంచుల పుట్టము కటిగట్టి చుట్టు చేత స్ఫుటికమాల
ద్రిష్టుచు పట్టుశాలువ తలగట్టిగ గట్టుచు || వేగ || పేన్నునను
దర్భాసనము వెలయు ముఱుల కుండలంబులు చెన్నుగను వీ
నులజాలమేరయు క్రన్ననదంతపు పాదుకలను తన కాళ్లవొడ
గి యతి కొతుక మొదవగ || వేగ విశారదుడగు దెంచెన్ || *

విశారదుడు || ఓరీ ద్వారపాలకా || *

ద్వార || ఎవరయ్యా కూయునది - *

విశార || నన్నెరుగవటరా పానంబు జేసినట్లు దోచుచు
న్నది, ద్వారపాలకా. *

ద్వార || నన్నేనే నేరుంగ నిన్నేరీతి నేరుగువాడనయ్యా
స్వామి. *

విశా || ధర్మరాజేంద్రునితో నీ పురోహితుండగు విశా
రమండు వచ్చెనని జెప్పుమురా || *

ద్వార || చాలుచాలు ధర్మరాజేంద్రుండింత నిరక్షరకుక్షి
వగు నిన్నెట్లు పురోహితునిగా నొనరించుకొనెనయ్యా || *

విశా || అదేమిరా భ్రష్టా అట్లా తప్పుకూతలుగూయుచున్నావు ||

ద్వార || నీపేరేమన్న విశారదుడనని జెప్పలేదటయ్యా || *

విశా || ఓరీ విశారద శబ్దంబునకేమి యర్థముజేసి కొంటి
వేరా || *

ద్వార || విగతాశారదాయస్తాత్మః విశారదః || యస్తాత్
ఎవనివల్లనండి శారదా-విద్య-విగతా-జారిపోయినదో-సః-
వాడు-విశారదః || అనిపించుకొనునయ్యా-పొట్టించినాయత్తు
రములేనివాడను మాటయ్యా || *

విశా || ఓరీ దుష్టా-పాడగట్టా-అట్లా విశారద శబ్దంబున

(౨౬)

విజయవిలాస నాటకము

కపాథంబు సేయవచ్చునటరా॥*

ద్వార॥ మరెట్లాగునయా॥*

విశా॥ వినుము నే జెప్పుచున్నాను॥*

విశా॥ విశేషణ శారదా యస్య-సః॥ విశారదః॥ విశేషేణ
విశేషముగాను- శారదావిద్య యస్య-యోవనో- సః వాడు॥
విశారదః అని చెప్పబడునురా॥*

ద్వార॥ తెలిసె తెలిసె తెలియక నపాథంబు జెప్పితిని
స్వామీ క్షమింపుము॥*

విశా॥ చాల విలంబమాయె ధర్మరాజేందుని యొడ్డకు
బోయి నీపురోహితుండగు విశారదుండు వచ్చెనని స్పష్టము
గా జెప్పుము నీకు బహు సుకృతంబుండును॥*

ద్వార॥ అఖిలరిపు వేదండుకంఠీరవా పరాకు॥*

ధర్మ॥ ఏమి సమాచారము దొవారికా॥*

ద్వార॥ తమపురోహితుండగు విశారదుండు వచ్చెనున్నామి॥

ధర్మ॥ త్వరగా తోడ్చుకొని రమ్మ- ద్వారపాలకా॥*

సంధి॥ ఇట్లు ధర్మరాజాజ్ఞా ప్రకారంబున వేత్రహస్తం
డు చెప్పినపిండుట వచ్చిన విశారదుంగాంచి ధర్మరాజేం
ద్రుండేమనుచున్నాడు॥*

ధర్మ॥ కం॥ వందనమిదె సుగుణవ్రజ! వందనము విధా
తృతేజ! వందనముద్విజా! వందనము వుభయచరితా! వందనము
దయాసమేత పరయాగరతా॥

ధర్మ॥ మీరందరు కుశలంబుగ నున్నారా విశారదా॥*

విశా॥ తమకటాక్షంబున కుశలంబుగ నున్నారము॥ నన్ను
చిలపించిన కార్యము త్వరగా తెలియజేయుము మహారాజా.

ధర్మ॥ కం॥ నాతమ్ముడైన పాభుడు॥ భూతలముననుండు
నకలపుణ్యస్థులం॥ జాతునని యనుజ్ఞనుగొనె॥ నీతనకిందోడు
గాగనేగుడు మీరల్ *
సంధి॥ ఇట్లు విశారదనియోగించి ప్రయాణోన్ముఖుండగు

మాట॥ సకలదివ్యక్షేత్రంబులేమి సకలపుణ్యనదులనేమి
చూడవేడుకగలిగి క్రీడిమదనుజ్ఞంబైకొనెగాన పీఠో సహ
యంబుగ నేగవలయు పితారద॥ *

విశా॥ మందిది ధర్మరాజేంద్రా భవదాజ్ఞాప్రకారంబు
న బోవుచున్నాను॥ *

సంధి॥ ఇట్లు విశారదనియోగించి ప్రయాణోన్ముఖుండగు
నాభుండలాత్మజుం గాంచి ధర్మజుండేమనుచున్నాడు॥ *

ధర్మ॥ శ॥ ॥ న్నాయజాననీదు రాకకొరకై యబ్బంతసం
దెప్పుడుంగన్నుల్ బెట్టుచునుండు నిక్కమునుమీ గంగాముఖ
ప్రవీణిసన్నీరంబులదోగి కంచిమొదలౌ సన్నేత్రముల్ గాం
చిశ్రీమన్నారాయణ భక్తి నేమరకరచ్చా నెమ్మింతవ్వుంగనన్॥

మాట॥ మంగళాలయంబులగు శ్రీరంగము, కాశీమొదల
గు దివ్యక్షేత్రంబుల సేవింపుచు గంగాకావేరులు మొదల
గు పుణ్యనదుల నవగాహనంబులు సల్పుచు తత్తీరంబుల భ
గవదపితంబు ననేక భూదానాదిదానంబుల భూసురోన్మ
ములకిచ్చుచు నీవు వచ్చు పర్యంతము సంవత్సరాంతమెప్పుడే
గునోయని విచారింపుచునుండుగాన విరానరమ్మ సంక్రంద
న నందనా॥ *

అజ్ఞా॥ అటులనే భవదాజ్ఞను మీరక యెటులైన విరా
నరమ్మచున్నాను నెలవొసంగుము పోయివచ్చెద ధర్మరా
జేంద్రా॥ *

(౨౫)

విజయవిలాస నాటకము.

సంధి॥ ఇట్లన్నగారిబోలు సన్నగారి యనుజ్ఞంగొని విశా
దుండుతోడ రావిజయుండు యాత్రార్థమై బయలుదేరు
క్రమంబెట్టిదనిన *

సావేరీరాగము, ఆది.

వేగవెడలెనలక్రీడి విశారదుగూడి ॥వేగ॥ బాగుమీర రంగ
రాయ ధరణీపాలునేలు గోపాలునిదలచుచు ॥వేగ॥ పున్నమ
చందురు బోలునెమ్మొగమున, తిన్నగతిరుమణి శ్రీ చూడాము
లిడి, సన్నుతింపదగు మృదులాంబరములు । వెన్నెమీర కటిత
టమునగట్టుచు ॥వేగ॥ సూటిగానుభుజ కీర్తులనమరిచి, సా
టిలేనికుండలములదాల్చికి, రీటఘటిత రత్నకాంతిపుంజము,
మేటిమిన్ను మానికమును సవ్వనతి ॥వేగ॥ రక్తిగుల్కపారులు
దీవింపుచు, రవ్యశీర్షమున నక్షతలిడగను, భక్తిధర్మభీములకు
ను మ్రొక్కుచు, పరమాదయను కవలకవుగలింపుచు ॥వేగ॥ ఒం
డుగులు మంత్రిహితపౌరులు భృత్యులు, వందిమాగధులు మొ
దలగువార, లందరు తనసంపకముబెట్టినా । నందమునను పు
రమునుదాటుచువే ॥వేగ॥

సంధి॥ ఇట్లు మందిరంబు నిర్గమించబోవునెడ యోగ్య శ
కునంబగుటగాంచి విశారదుంజూచి సవ్యసాచి యేమనుచు
న్నాడు.

అర్జు॥ తేటగీతి॥ విసు విశారద నామాటవేడ్రుతోడ, పాలగిం
డులు శిరములబాగుమీర, నుంచిమనమేగ నెదురేగుదెంచినా
రు, పడతులిద్దరు ఫలమేమొ పల్కుమయ్య ॥*॥

మాట॥ సారసాక్షులిద్దరు క్షీరభాండంబుల శిరంబులనిడి

మనమేగుచుండ నెచురైవచ్చినారేమి ఫలంబుగలదో చక్కగా
వక్కాణింపుము విశౌరద॥*

విశౌ॥ శ్లో॥ దృశ్యతే యాదృశంవస్తు తాదృశంవస్తులభ్యతే॥

ఎట్టివస్తు వెచురైన నట్టి పరాధము లభ్యమానని యున్నదిగాన
నీకు పయఃపరిపూర్ణంబులైన ఘటంబు లెదురగుట
వలన ఘటోపమేయంబులచే నొప్పు నీమంతి నీలలామంబు
లులభింపవచ్చునని తోచుచున్నది ధనంజయ॥*

సంధి॥ ఇట్లు విశౌరచుండు పలుకు పరిసోసవాక్కులకు-
బృందారకాదీశ నందనుండానందంబు నొందుచు బోవునెడ
తత్సమీప గ్రామ నివాసులగు కొందరు భూసురులు కాశీయా-
త్రకు బయలుదేరు క్రమంచెట్టిదనిన. *

ధన్యాసి రాగము. ఆది.

కాశీయాత్రకు బయలుదేరిరి ఘనభూసురెల్ల । యీశ
రావురంగరాయ ధరణితలేశ పాలగోపాలశౌరియని॥ కాశీ॥
వీపుల ధర్భాసములు వెలయగ । వీనులరుద్రాక్షుపోగులను
రగ । మాపటి కెక్కడలేపటికెక్కడ మనబస లేవరచగవతె
ననుచును॥ కాశీ॥ ఇరవుగ ఝారీలు మొలలగట్టుచు । నింపు
గాను భూతిని మెయిబెట్టుచు । బరువడి శీరములకావిధోవతు
లప్రాగాల్ జుట్టుచు పనసలనుడువుచు॥ కాశీ॥ యాత్రకుబయ-
లుదేరిరి ఘనభూసురెల్ల ॥ *

ఇటుల బయలుదేరి బ్రాహ్మణులే గుచుండగా మూ

మధ్యంబున మరికొందరు బ్రాహ్మణులు కలుసుకొని వాగువీ
రు ప్రసంగించుకొనుమాటలు-

కాంభోజి రాగము, ఆది.

ఎక్కడనుండి వచ్చుచున్నా రెచ్చటికేగెదరు మిక్కిలి
సంతోషమాయె మీకెల్లెరకు కుశలమా॥యెక్కడ॥ గోదావరి
స్నానముజేసి కొనివచ్చినాము॥ మే॥ మీదారి నేవచ్చెదన్
మోదముమీరంగ॥యెక్కడ॥ రామేశ్వరమునకుబోవుభూమి
సురులేరి॥వా॥ రామాగమన బోయినారయ హహయెంత
ధన్యాత్ములీ॥ నెక్కడ॥వరబొబ్బిలి రంగ రాయవరమున సఖు
డైన॥ శ్రీకృతకంఠుపకాపురమున్న కాళికెవరువచ్చెద॥రెక్క

సంధి॥ ఇట్లు ప్రసంగించుచువచ్చిన బ్రాహ్మణులంగూడి
కొని విశారదుండు వెంటనంటవివిధవిచిత్ర వేషభాషావిశేష
తోప ప్రదంబులగు ననేక జనపదంబులు గడచి ముంగలను
త్తుంగ తరంగంబులంబొంగి పారుచున్న గంగానదింగాం
చి గాంధీవి యేమనినతింపుచున్నాడు. *

బిలహరి రాగము, ఆది.

నన్నుబోవవచ్చు వేగమె గంగాభవాని॥నన్ను॥ పన్నుగ
నేజేయుపాప మెన్నుటతగదచ్చు కొన్ను॥నన్ను॥ మున్నపర్న
మోవలేక॥యున్న తేజముగర్భమున తిన్నగదాల్చికువారు॥

గన్నావని విన్నానమ్మ॥నన్ను॥ మించుబోణిరూపమొంది మే
టిభీష్టుసుతునిగి గాంచి నట్టివావియుదా లంచి యాలోచించ
వమ్మ॥నన్ను॥ ధాటముగశివునిజటా జూటమున నెలకొని సాటి
లేకజనపాప కోటి నెల్లమీటుతల్లి ॥నన్ను॥ పొంగుచురంగేం
ద్రునేలు బొబ్బిలిరథాంగపాణి మంగళపాపంబులజేలంగి
బుట్టినట్టితల్లి॥ నన్నుబ్రోవవమ్మ వేగమే॥*

సంధి॥ అనియిట్లు గంగానదింబొగడి కవ్వడి విశారద
చూచి యేమనుచున్నాడు.

ఆనందభైరవిరాగము. ఆది.

స్నానము సేయుదమా॥ శ్రీ॥ గంగా పానము జేయుదమా॥
మానకశ్రీరంగేంద్రునిబ్రోచుశ్రీ॥ మద్బొబ్బిలి పురిహరిదలం
పుచు॥ స్నానము॥ దీనికి సరియైన నమలను గాననేజగాన॥
దీనులైన యాసగరనందనుల దేవలోకగతులను జేసినయది॥
స్నానము॥ *

సంధి॥ ఇటులబలిగ గంగానదిని స్నానంబులాచరించి భూ
సురోత్తములక నేక భూదానాది దానంబులనొసంగుచు హ
రికథాశ్రవణంబు సేయుచు గంగాతటిసీతలంబున నజానుం
డుండుతరి పాతాళంబుననుండి యులూచియను నాగకన్యక
వచ్చుమార్గంబెట్టిదనిన*

ద్విపద. శంకరాభరణము.

త్తిరమావరపాద చింతనామోదా నీరదనిభవేణీ నీరజ
పూణి వదననిర్జితచంద్ర వరగుణసాంద్రీ రదనదండితతార
రమణీయహారశిరికొమరునిదంతి చెంగల్వబంతి మరునిచేరా
చిల్కమరువంపు మొల్క-యగు నాగకన్యక యతివేగమునను
సాగసుగాపన్నీట జొక్కినీరాడి బలువన్నెగల కుసుంబాచీ
రెగట్టి కులుకుగుబ్బలలైక కొమరొప్పుదొడగి వింతగాసే
మంతివిరిసరుల్ జుట్టి సంతోషమున నానుచంద్రీవంకయును
రాగిడి మొదలగు రవ్యభూషణును బాగుగాధరియించి పడ
లికేలీయ పటుకుచభరమున భామకౌనాడ తటుకునవచ్చెన
త్తరివేల్పుతోడ *.

శంకరాభరణము. ఆది.

అరు దెంచెనొయ్యారముగ సరగుననరుదరికి నరుదెంచె
ఉరగ రాజకన్యకోత్తమ యగునులూచి యరు అసమాన
రూపవతులననొప్పనయ్యెపు రసలైనదానిసరి రారనబరగున
ది యరు వలపుదాచగ లేక వలరాజుసాయక ములకోర్వక
నరుపైమోహముతోడగూడి యరు నిరతమురంగరాయ ధ
రణీశునేలుకరివరదు నిపదముల స్మరియింపుచు నయ్యెడ న
సంధి ఇటులవచ్చి యామినీవిటకుల శేఖరుండగు నక్కి
రీటి నేరికిందెలియరాకుండ నిజమాయాబలంబున నోటా
నిచని నిజాంగణంబున నిల్చిన *

కం॥ అచ్చెలి నచ్చటగనుగొని | యచ్చెరువందుచును వివ
శుడై యొడలెల్లన్ | విచ్చలవిడిపులకింపగ | నచ్చతురుడు బ
లె- సుమధు రాలాపములన్ ||*—*—*—*—*—*

అజానుడు | తే॥ గీ॥ ఎవరిదానవు నీనామమేమి యిటుల |
నొంటిగా నేరినంటక నుండుటేమి | చెపుము నీచర్య మిగుల
విచిత్రమయ్యె | చాననినుబోలు చెలి నేజగానగాన ||*—*—*

మాట॥ నీవృత్తాంతమును జెప్పుము వినగోరుచున్నాడవ్వు
యన్నలమిన్నా ||*—*—*—*—*—*—*—*

ఉలూచి॥ మాట॥ మొదట నావిన్నపంబును పిదప నావృ
త్తాంతంబును వినుము- ధనంజయ॥ *—*—*—*—*

ఉలూచి॥ ఉ॥ చక్కని భూమియందు సరసంబగు చా
రుగభీరవాపిలో | నెక్కొని యాకులేకయ విసీలమృతాశము
గల్గి యాకొసన్ | దక్కుచుబుట్టిన్నట్టి యిరుతామర మొగ్గలు
కాన్గుదెచ్చితిం | మక్కువకేలనందికొనుమా పురుషాతకు
చూపు మేలగున్ || *—*—*—*—*—*—*

మాట॥ శ్లో॥ రిక్తహస్తేన నోపేయాద్రాజానం దైవతం
గురుమ్॥ రాజుదరికిని దేవునిసన్నిధికి గురునిసమీపమునకుబో
వునపుడు రిక్తహస్తములతో బోగూడదని యున్నదిగావునవి
చిత్రీభాతీతలంబుననున్న రసప్రసన్నంబగు ననఘోదీప్తి
కాంతరాశంబున పత్రరహితంబై యేకనాశంబున బుట్టిన
కమల కుట్టల యుగళంబు రాజకుమారుండవగు నీకు కాన్గు
గా దెచ్చితి నీచే ధరించి నామనోరథంబు నెరవేర్పుమో ధ
నంజయ॥ ||*—*—*—*—*—*—*

సంధి॥ ఇట్లాడుచున్న నాప్రాధ వాక్కుల కద్భుతంబం

దురు రాజసంద్రురడిండుముఖబాది యేమనుచున్నాడు. ||*

నాగకన్యకార్జునుల సరవాదము.

జంజూటి రాగము, చాపు.

అరు॥ బాలానీవెవరిదానవే॥ నన్నీ॥ తీరింకలకు నీవేల
దెచ్చితివే॥ బాలా॥*

ఉ॥ సామీనేనురగకన్యనురా॥ నీ॥ మైమదిగలిగి యాచగిది
దెచ్చితిరా॥ సామి॥*

అ॥ రామరీ నీనామమేమె॥ యో॥ సామజయ్యానయీ
జగతిపేరేమే॥ రామ॥*

ఉ॥ నాపేరులూది యందురు॥యోమ॥ హిపాలఫణిలో
కమిదియటందురు॥ నా॥*

అ॥ సుందరినాస్థానమందు॥ నన్ను॥ పొందుగనిడునిన్నువు
న్యంబుజెందు॥ సుంద॥*

ఉ॥ సుందర యిటుబల్కదగున॥ నీ॥ యందముగ్గి మోహ
మందితిగాన॥ సుంద॥*

అ॥ మానినై భూమిని దిరుగు॥ నన్ను॥ చానరోయిట్లన జన
దనీవుడుగు॥ మాని॥*

ఉ॥ చాలురనియమంబులికను॥ న॥ నేలుము మరుకేళినె
లమితోడుతను॥ చాలు॥*

అ॥ పరకాంతరతిథగునటవే॥ మన॥ మ్మిరువుర మెనయవిహి
తమండురటవె॥ పర॥

ఉ॥ శ్రీరంగవిభుననయము॥ వేలు॥ శౌరిపాదములాన చ
నదామోహము॥ శ్రీరంగ॥*

అ॥ తే॥గీ॥ కాముకుండను నేగాను కాంతవినుము॥ పుణ్యభూ
ములదిరుగాడబోవుచుంటి॥ తోడవచ్చినభూసురులేడబోయె॥
ననుచునుందురుననుడోడుకొనుచుపొమ్మ॥*

సంధి॥ అనిన సవ్యసాచింజూచి యులూదియేమనుచున్నది.

చ॥ తెలిసెవసుంధరా రమణ తేటగద్రోపదిగూర్చిమున్న
మీ॥ రలుసమయంబొనర్చుట ధరాసురకార్యముజేయబూనినీ॥
వలపవనాత్మజాగ్రజ గృహంతరమందలి విల్లుదెచ్చిత॥ తోలు
షముపాపనీ కరణిధారుణిదిగ్రుచ్చురుచుంట పల్లణా॥*

మాట॥ నారదుండు సుందోపసుందుల కథాసరణింజెప్పి
నపిన్నట మీరలు ద్రోపదిగూర్చిజేసిన సమయంబునకు భంగ
మువచ్చునట్లుగా భూసురుని కార్యంబునకై ధర్మజుండున్న
కేళీమందిరంబునకుంబోయినది హేతువుగా యాత్రసేయవ
చ్చుట యెఱుంగుదునైన నా మనోరథంబు నీడేవకున్న నో
ర్వంజాలబలారినందనా॥*

ఉలూచి, హిందుస్థానీకాపీ, రాగము పక

తాళజాలరా కిరీటి॥ జాలినొందవేతమేటి॥ తాళ॥ పలుకో
రనన్నీపాటి॥ యేరిరభువిసితోపాటి॥ తాళ॥ సీమనోహరరూప॥
మేమోహనాంగిజూచి॥ కామించకుండునయ్యో కాతన్యమేల
సవ్యసాచి॥ తాళ॥ మదనుని చక్కదనంబున॥ బొదలునిన్నుగ
దియనుంటి॥ పెదవిలే నెలానముదము॥ గదురసదయ॥ హృదయ

(3౬)

విజయవిలాస నాటకము-

రత్న॥ తా॥ వాసిగశ్రీరంగరాయ వరదుడైన బొబ్బిలిపుర,
వాసుదేవుడాన కుసుమ! బాణబాణములవేడికి॥ తా॥*

సంధి॥ ఇటులబల్కుచున్న యులూచింజూచి సవ్యసాచి
యేమనుచున్నాడు॥*

అ॥ కందము॥ పరనారీసంగమమిహ! పరసుఖములజెరచు
కీర్తిభంజకమనుచున్ నిరతము వేదముమొరనిడ! సరసీరుహ
నేత్రయిట్టి చపలతదగు నే॥*

మాట॥ పరనారీసంగమంబునంబాతకంబు శిద్ధించునని వే
దంబులు బల్కుచుండ నసత్యంబగునా నన్నింతమోమోటం
బేలబెట్టెదవింక నీమాటలు కట్టిపెట్టుము చిలువరాపట్టి॥*

ఉ॥ ఈలాటి విరసవాక్యంబులు బల్కుట పాడిగాదురా
సరసాగ్రగణ్య॥*

కందాధ్యము.

పలరజాలముజేసెద! వేలరనినుజూచి వలచియిటవచ్చితి నే
గోలనువిడనాడకువిరి! గోలనువడిబూని మరుడు కోయనజొ
చ్చెన్! నీసైతమి బాయకహెచ్చెన్! నీయధరామృతమీయ
కున్న నోమి- సేయగలనా నీకు న్యాయమానా మరుడు కో
యనజొచ్చెన్॥ *

కందాధ్యము.

నమ్మితిరా నీకిదెమే! నమ్మితిరా మరునికేళి ననురాగమునం
గొవ్వురమ్మని ననుచే! కొవ్వు నేరమ్మలెన్నకురగిరిధీరా- స్మర
కోటిసుందర నమ్మితిరా॥ అరమరలేలన! న్నరునిబారిదోయి!
కురసీమదినిదయ! గొనుము కఠినతబూన! కురగిరిధీరా॥ *

కందాభము.

రాదానీదయననుగన రాదా పెరదానగాను రాజమణీని-
మీదనుతమిగలచికనీ మీదను నేతాళజాల వృదుపదయుగలా-
కుందబృందం రదకంబుగలా పదనగు శరముల మదనుడెదను
గున్నె పెదవి తేనియలాన గదియరమ్మిమ్మైయి వృదుపదయు
గలా*
కందార్థము.

మనుదుపదుపద పుత్రికై నెత్తనమలరన సాధ్యయంత్రమ
త్యంబునుగొట్టిన కరణిమదనకేతన మనుయంత్రపు మత్స్య
మిష్టడదలింపగదే ద్వితీయగ బాదలింపగదే మదిమీరచేకొ
నుము మన్నచేగనుము మదనానురూప శ్రీమహానీయ రూప
యదలింపగదే*

అ॥ ద్వితీయగా నేలు మనుచుబల్కుచున్నావు నీభావంబే
మికాంతామణి - *

ఉలూచి- పత్నీపాణి గృహీతీచ ద్వితీయాసహధర్మిణీ,
యను నిఘంటువుచే ద్వితీయయనగాభార్య గనుక యంత్రమ
త్యమును బడనేసి ద్రావిడినేలిన విధంబున మరునియంత్రమ
త్యమును బడనేసి నన్నేలుకొనుము మనోహరా*
ఉ॥ తే॥గీ॥ మరుని బారికి వెరచినింశరణమంటి మదనుపది
యవదళనాకు మాన్పదగదే॥ పాణిదానంబుకన్న నీక్షోణిన
రయ దానమున్నదే శుభకీర్తి ధన్యమూర్తి*
దేశీయ తోడి రాగము. ఆది.

పలరయంతచలమేలర నాసామి॥ యేలర॥ పూలవిట్టునిబా

(37)

విజయవిలాస నాటకము-

రికేలదోచెదవిక॥ నేలర॥ జేహమునీసాన్య॥ తియ్యవిలాస
కేళి॥ నాహాయనంగను॥ బాహాబాహినిపెనగి॥ యేలర॥ టెక్కి
లివాతెర॥ శిరముకంతముకినుబు॥ పొక్కిలిముద్దిడుచు పువ్విల్లు
కేళిలోన॥ నేలర॥ ధరరంగరాయభూమి॥ ధవునేలుత్తిబా
బ్బిలి॥ పురవేణుగోపాలుని॥ మరదినుగుణవిధి॥ యేలరయిత
చలమేలర నాసామి॥*

జంఝూటి రాగము. ఆది.

న్యాయముగాదురానను విడనాడకురా॥ న్యాయము॥
నీయాననాదుతమి॥ నిలుపలేనురాసామి॥ న్యాయము॥ తుంటవి
లాసనివిరి॥ తూపులకోర్వకనీ॥ జంటగోరినదాన॥ సద్గుణభిధా॥
న్యాయముగాదురా॥ మున్నయంత్రమత్స్య॥ మునుగొట్టియా
దుప్రమ॥ కన్నెనుకొన్ననిన్ను గలయగోరుచునుంటి॥ న్యాయ॥
వయసునీపాలుసేయవాంఛచే నిన్నుడాయ॥ దయజూడకున్న
నెవరి॥ దాననాదురా హరిహరి॥ న్యాయ॥ అన్యకాంతనేనను
ననుమానమేలర॥ కన్యనురానన్య॥ గాలేవదేమిరా॥ న్యాయ॥
ధరణి త్తిరంగారాయ॥ వరచుడౌబాబ్బిలి॥ పురవాసుడైన
శ్రీ॥ హరిమఱదీవినవిది॥ న్యాయముగాదురా॥

ఉలూ॥ ఉ॥ మన్ననసేయవేమియభిమానమునాపయిను॥
చవేమినన్॥ గన్నులజూడవేమియికకాగిటజేర్చవదేమిచెక్కు
లన్॥ సన్నపుగోటగోటకిటుజాలముచేసెదవేమిమోమునంబ
న్నమరేవెలుంగు సరిబోలిన మోముగదించవేమిరా॥*

మాట॥ పరస్త్రీలయందు నీమనమెటుల ప్రవర్తిల్లుచున్న

దియో గనుగొన్నట్లై, పరవనితవలె ప్రసంగింపుచుంటి నింతి
యశాని యయ్యనిభార్యంగాను కన్యనేయగుచునిది ! జమ్మగన
మ్ముము శతమన్యనందనా॥ *

అ॥ ఓనాగసుందరీ॥* ఉలూచి॥ ఏమిపారందరీ॥*

అ॥ తే॥ గీ॥ అహికులంబున బుట్టితివబలనీవు । మనుజకుల
మునబుట్టితిమగువనేను । లాతిజాతినిగూడగోతియగునె । కొమ్మ
యిటువంటి కోర్కెలుగోరదగునే॥*

మాట॥ కన్యవోచువుగాని యన్యజాతితో వ్రవత్తింపదగ
దుపోపొమ్మాకొమ్మా॥*

ఉ॥ ఓ సవ్యసాచి॥* అ॥ ఏమియులూదీ॥*

ఉ॥ మనకొకసంబంధము గలచు విన్నవింపుచున్నాను వినుము॥

అ॥ వినుచుము పినుచున్నాడను॥*

సీ॥ కృష్ణాహ్వయుడవీవు కృపభూనిరతులలో కృష్ణా వేణిని
నన్నునేలవలదే॥ హరివిక్రమము గల్గియలరునీవికవేగ । హరిమ
ధ్యనైననన్నంటవలదే । గజతుండ సన్నిభభుజములు గలనీవు
గజకుంభకుచను నగ్గలయవలదే । శీతాంశువరకులజాతుండవ
గలనీవు శీతాంశుముఖునిన్ జెందవలదె॥ తే॥ గీ॥ యెన్నివిధము
లజేనైన మున్నెమనకు నున్నసంబంధమునజేసినిన్నుకోర్కె
నిన్నివిధముల బలిమాలుచున్నదాన । వన్నెమీరంగనన్నేలు వర
శుభాంగ॥*

మాట॥ ఓయి కిరీటీనీవు కృష్ణాహ్వయుడవు । నేనుకృష్ణవే
ణిని నీవుహరివిక్రమడవు । నేనుహరిమధ్యము నీవుగజతుండస
న్నిభభుజుడవు । నేనుగజకుంభకుచను । నీవు శీతాంశువంశ జా
తుండవు । నేను శీతాంశుముఖుని । గానపెరచానగాను । మనల

(౪౦)

విజయవిలాస నాటకము-

కు బంధుత్వము మున్నేకలసియున్నది । యిదిగాక యన్యజాతి
తో మున్ను ప్రవర్తింపిన వారల వినుచు చున్నాను వినుము
పాండురాజకుమార॥*—*—*—*—*—*—*

ముఖారీ రాగము, రూపకము.

ఈ మోహమెట్లునైతు । నింతపంతమేల । భూమినిరంగేం
ద్రనేలు బొబ్బిలి శ్రీహరిసాక్షి॥ నీమోహ॥ సీతాలలనాధి
పాన్యజాతుండగుకుశరాజు॥ ప్రీతినివూకుముద్వతినిపెండ్లియా
డలేదేనాసామి॥ యీమోహ॥ ధర్మానుజవిను తొల్లి ధరణీ
శుడు పురుకుత్తుడు । నర్ముడవరియింపలేదె । న్యాయమెనెన
విడనాడుట॥ యీమోహ॥ ఆలిగమును శంతసుఖం పాలుం
డలగంగనెనసి । తేలలేదెమరుకేళిన దేలనా నీమనసొప్ప దీ
మోహమెట్లునైతును॥*

మాట॥ త్నిరామచంద్రుని కుమారుండగు కుశరాజు
మాను మద్వతిపెండ్లియాడలేదా పురుకుత్తుండను మహారా
జు నర్ముడను వరియింపలేదా । శంతనుచక్రవర్తి గంగనుగూ
డలేదా । వారు విజాతీయులుగారా । నాపై నీకరుణరాకయుం
డుటమేరా । సునాసీరపవూరా॥*

సంధి॥ ఇటులబలుకుచున్న యులూచింజూచి సవ్యసాచి
యేమగుచున్నాడు- *—*—*

జంఝూటి, ఆది.

బాలరో చాల్కునిటు విరాధికొండనే లనే బాల॥ లీలకిటు
లుచులు-మాటలేల నిజంబనికొంటివి॥ బాల,, కన్నెరోనాచు
అనొకింత కతివత లేదనుచు నే నెన్నిచాసలైనదేతు నింపుగ
నన్నేలుకొనుము ॥బాలరో॥ అతివనే వ్రతముటంచు నాడితి
నిం-తెగానినీ యతులిత రూపంబుజూచి రతులకు బొరకుండు
పెట్టుల బాలరో రమణిరో శ్రీహుబ్బిలిపుర రంగరాయవర
మడైన- కమలనయనుకరుణను సరి ఘటనవూయె జాలమేల
బాలరో॥*

సంధి ద్విపద.

అనుచు మాటల చేత నలరజేయుచును కనకాంగిరో చెతు
కగ నేలనికను మనకు పెండిలి గరిమంబున జేయు నెన లేనిమరు
పురోహితునిగా జేసి కొనశ్చయించితి కొడువేదియనుచు
వనతహస్తముబట్టి వాంఛలుప్పొంగ శయ్యకుదీయగా చక్క
యికోప్ప పయ్యెదయను నీవిబంధంబుజూర కోరికతోఁజెలికుద
యలంటుచును సారెసారెను మోవివక్క గోలుచును మా
సుకేలినిదేల మగువకునపుడు భీరుడొ కొమరుండు లేబరిల్లు
యను బొడమిననుతునికి పొలుపుమీరంగ నడరియిలావంతుడ
రపేరుబెట్టె॥*

సంధి॥ ఇట్లు తనమబుట్టిన ముద్దుపట్టికి నిలావంతుడనిపే
బెట్టి గట్టులచట్టుపలగొట్టినజగబెట్టి పట్టిపుట్టపట్టురా పట్టిం
ంది యేమనుచున్నాడు॥*

శా॥ నారీ రత్నమనేడుజాలమయి నన్నాభృత్యవగ్గంబు
 టు॥ బొరుల్ తైథికులెల్ల నేమనిమిదిన్ భావించురో కాననే!
 జేరంబోయెద వారిదండకికన్ నీమంలిసిపిన్పుటన్ । వూరుం
 బోలిన పుత్రుతోడనిను ప్రేమన్వేగరప్పించెదన్॥*

మాట॥ భృత్యులు మొదలగువారు నేనెచ్చటం గనుపడక
 యున్న దమభావంబున నేమిభావించురో కాన వారింజేరం
 బోయి ధారుణీతలంబున గలుగు త్తిరంగాది మహాక్షేత్రం
 బులదశించి నాపురంబు బ్రవేశించిన పిన్పుట మారుంబోలిన
 నీ కుమారుతోడ నిను రప్పింప గలనుగాన తైథికులుండుగం
 గాతటిసీతటంబున నన్ను విడువుము నాగకన్యకామణీ॥*

సంధి॥ అని పల్కిన నయ్యజ్ఞానందన మాయాబలంబున
 జనుమొనలంట గొగలించి యెత్తికొనుచు చిలువవొల్లంటి గం
 గాతటిసీతటంబున విడిచిచనియె నంతట విశారదుం గూడుకొ
 ని తైథికులెల్ల వెంటవచ్చుచుండ హిమగిరిందశించి యగ
 స్త్యవటవృక్షంబు గనుంగొని హిరణ్యబిందు తీర్థంబున గృత
 స్నానండైనెమిశారణ్యాది వనంబులంజూచుచు బార్వతీకా
 స్తుండుండెడి కాశీనగరంబుంగాంచి కాంతేయుండు తన్మాహా
 త్మ్యంబు బొగడు మాగ్గంబెటువలెను॥*

తోడి రాగము. రూపక తాళము.

మహిమ బొగడశక్యమానె । యహిభూషణుడుండు॥
 కాశీ॥ మహిమ ॥ జననాదికభయహరము । సకలై హికసుఖ
 ప్రదము । సనకాచిముని వినుతము । చందాలున్దొకెనను నాఖం

డలపదమిడదొడగును॥ మహిమ ॥ పిత్రాదిహాననకరుడు॥ మిత్ర
దోహపరుండీ॥ త్రేతంబున మృతిపొందిన॥ గోత్రశరాసను
పురికినిబాత్రుండనబడుధాత్రిని॥ మహిమ॥ రంగారాయధరిత్రీ
రమణార్చితుడగు బొబ్బిలి॥ మంగళ గుణగోపాలక॥ పుంగవు
సఖుడగు వృషభతు॥ రంగుండంఁడెడు పురమిది॥ మ॥ *

సం॥ ఇట్లు కాశీనగర మహాత్మ్యంబభివణింంచి తన్నగరం
బుననున్న యన్నపూర్ణా విశాలాక్షీనాథుండగు కాశీవిశ్వ
నాథుండణింంచి యేమని స్తోత్రంబు సేయుచున్నాడు॥*

ఎదుకులకాంబోజి రాగము, ఆది.

సేవకుడనను బోవుము గంగాధర॥ కాశీవిశ్వేశ్వర॥ సేవ॥
రాపుకుల రంగరాడ్వరదవసు॥ దేవకుమార సఖాశంకరని॥
సేవకుడ॥ సాంబసదాశివయంతజాలము సేయుటవీలా॥ శం
భోమహాదేవ రారా చంద్రశేఖరా॥ అంబికా హృత్పంకజా
హస్కరా మంగళాకర॥ లంబోదరజనకనన్నులాలించి కృప
జూడవయ్య॥ సేవకుడ॥ సనక సనందనాదిముని జనవినుతనావి
నుతులనికగొనికరుణించుమీ॥ నిను నేనమ్మితి గనుక వరములిచ్చు
ఘనరజతగిరిని కేతనసజ్జనావన॥ సేవకుడ॥ కుండలిమండితభు
జా॥ దండదండితమత్తవే॥ దండహస్తకాద్రికో॥ దండనిదు॥ దం
డజేరి యివే వేయుండము లిడుచునుంటి భండన వసుధాం
గణఖండితరిపు మండలనీ॥ సేవకుడ॥*

సంధి॥ తదనంతరంబయచట నుచితకృత్యంబుల నొనరించి
పురుషోత్తమ త్రేతంబునకేగి జగన్నాథుండణింంచి యేమని
స్తోత్రంబు సేయుచున్నాడు॥*

పంతువరాలి, ఆది.

నిన్నేమది నమ్మినానయి. ఇదిజగన్నాథా॥ నిన్నే॥ పన్నగ
భూషణుడు భారతీ కాంతుడును. సన్నుతింపుచున్న పదసార్వస
ములుగల॥ నిన్నే॥ పతితపావనవిరుదము. భద్రముగ దాల్చినీవే।
గతియను వారలను కరుణించుసామివని॥ నిన్నే॥ కరుణతోరం
గభూమి। కాంతు నేలు బొబ్బిలి. పురవరణలయ నన్ను సరగున
బోపుమని॥ నిన్నేమది నమ్మినానయి॥*

సంధి॥ తదనంతరంబుచోటువాసి ఇదికూర్మక్షేత్రంబునకేగి
యాది కూర్మనాథుంగనియేమనిస్తోత్రంబు సేయుచున్నాడు.

అసావేరి రాగము. అట

పరమ సూరుష కూర్మవరనన్న పాపింప. భారమనీజేసు
మా॥ నిరుపమశుభగాత్ర నీరజదళనేత్ర। కరుణించుశ్రీమిత్ర। క
ల్యాణచారిత్ర॥ పరమ॥ సురనరగరుడతీ. న్నరవిద్యాధరకాకో।
దరముఖులై ననీచు। వరగుణమహిమల వర్షింపలేడునా। తర
మాకరుణానిధీ। దయజూడుమావేగ॥ పరమ॥ రంగరాయభూ
మి। రమణాచితచరణ। రారాగుణాభరణ। మంగళకరశ్రీ।
మద్బొబ్బిలీపుర। మందిరకేశవ। మంధరగిరిధర॥ పరమ॥*
సంధిశ్రీకూర్మక్షేత్రంబువెడలి తన్నేత్రంబునకుపశ్చమంబుగ
పంచయోజనమాత్రదూరందై పన్ననాయక వంశీయ మహా
జపాలితందై యొప్పుచున్న బొబ్బిలీ నగరంబునకువచ్చి భగ
వద్ధ్యానా నందకందళిత హృదయారవిందానేక వైష్ణవబృం

ద స్తోత్ర రావముఖీకృత వానాగోపుర ముఖమండప విరాజమానంబును సముత్తంగ పతంగ కులపుంగ వాగ్విస్మిత ధ్వజస్తంభ విభ్రాజితంబును- మన్వ్యకూర్మ నరాహ నారసింహాది భగవదవతార ప్రతిమావిశేష విశోభిత కుశ్యబాగంబునగు దేవభంబుజోచ్చి యందు కనకరత్న కిరీట కవచకటక ముకరీచండులై గ్రేవేము కాంగదాంగురీయక నూపురాద్యనేక భూషణభూషితుండును శులసీదళ మాళికాలంకృతుండును శ్రీమచ్చటగోప రామానుజాచార్య పర కాలాది మహానుభావ పరిమందితాగ్ర భావుండును శ్రీమద్భక్తిజీ సన్మతామా సమలంకృతోభయపాశుండును శ్రీమద్రంగారాయ పేరునాంకిత రేచలగోత్ర పవిత్ర శ్రీరాపుపరిచిత మహారాజ కులవైభవంబునగు శ్రీవేంకటేశ్వర దేవతా తిలకంబులకంబుయిజునుండేనుని వినుతింపుచున్నాడు.*

శుద్ధకాంభోజి, ఆది.

నినుపింటిని గనుగొంటిని వనజాయతనయనా! కను! నినువీడక ననువేడుక! గనుమాఘనిశయనా॥ నిను॥ తోలులల్లల గొనసోమకు! దలవారిధిడాగఁ బలుమీనై రిపుగొట్టుక చను! పులదెచ్చినసామీ॥ నిను॥ సుధావీయవీలుధానైశ్యూద నిద్రచ్చగదాం-బడు-కుధరంబును ధరియించిన మత్తవతారా॥ నిను॥ ఇలచాపగనొగిజుట్టుచు! హేమాశ్రయిణిరాగా! నీ! వలసూకరమై వానివధియించినదేవా॥ నిను॥ ఎంచుండునురాక్షహరి! కందాయన దనుజుండా! దండదృఢకై యుక్కు-

కంబ! మంచుబుట్టినదేవా॥ నిను॥ పాదత్రయధరణింబలి॥ ప్రా
థింపగబోయి॥ యా॥ మోదంబున లోకత్రయ॥ మునుగొల్చి
నసామీ॥ నిను॥ పగబూనుచు వసుధేశుల॥ దెగటార్పగదలచి॥
శ్రీ॥ భృగురాముడవై బుట్టిన॥ నగరాజసుధీర॥ నిను॥ సురకంబు
కుడుగు రావణు॥ బరిహార్పగనెంచి - చ॥ శరధాన్యజతనుబుట్టిన
స్వామీ రఘుతిలకా॥ నిను॥ ఇలలోరోహణిగర్భము - వెయంగ
నుబుట్టి॥ శ్రీ॥ బలరాముడవను పేరిట॥ నలరారినశౌరి॥ నిను॥ శి
శుపాబాదకపాపుల॥ శిక్షించిసుకృతుల॥ చ॥ దశశైలెల్లనొలం
గించిన॥ రామోదరకృష్ణా॥ నిను॥ రంగారాయధరిత్రీరమణా
వనలోలాశు॥ భాంగా బొబ్బిలిపురవి॥ హారాగోపాలా॥ నిను॥

తేవారము.

దేణుగోపాలబాలా॥ విశ్వపాలనవిలోలా॥ బాణగర్వాప
హరణా॥ పంకజభవ్యచరణా॥ పీఠితామర్త్యవారాభిన్నవై
తేయవీరా॥ స్థాణులోకేశమిత్రా॥ సజ్జనస్తోత్రపాత్రా॥*

పంచచామరము.

పరాశ్వరా పరాతిపూత పాదపంకజా నిలిం॥ పరాజము
శ్చనైజభక్తపాలనా సువర్ననూ॥ పురాదిహేమభూషణా
భిభూషితాంగ బొబ్బిలీ॥ పురాలయాదయాంతరంగ పూరు
షోత్తమాహరీ॥*

సంధి॥ ఇట్లుశ్రీదేణుగోపస్వామింబొగడి యామహాను

భావునకు డ్రేత్రపాలకుండై నివసించియున్న శ్రీ రామలింగ
స్వామి దేవళంబుజొచ్చి యాదేవు నేమని బొగడుచున్నాడు.

పున్నాగతోడి, ఆది.

రామలింగావృషతురంగా రారాననుబ్రోహంగా॥ రామ॥
వామదేవహర కామగర్వహర సోమశేఖరదయా మయాం
తరంగా శ్రీ॥ రామ॥ వేయకరములుగలయసురుడు నాపురిని
కావలియుండు మా యదియె నావరంబనుడు ద్రోయకాతని
కవలాయవగుచునుత దీయవరమిచ్చిన దేవమంగళాంగ శ్రీ॥
రామ॥ లోకకంటకులగు రాక్షసులు పెట్టుబాధకోర్వకపా
కరిపుముఖ్యదివిషదులు మూకలుగట్టుచు మొరలిడత్రిపురము
లేక బాణమున నిలబడగూల్చిన శ్రీ॥ రామ॥ మేలిమిసుధకైనిర్ల
రులు రాక్షసులంబుధి దరుచు కాలమునందు మంటలమిగు
లు హాలాహలమనునది జనించిజగ దాళిగాల్పబోదానిమిం
గిన ధీరశ్రీ॥ రామ॥ శ్రీరంగరాయవిభు సదయు దగుచు
బ్రోవ శ్రీబొబ్బిలీ రాజధానిలో వెలయు శ్రీరమూవరుడు
క్షేత్రపాలకత కోర వెలసినయు మారమణీప్రియశ్రీరామ॥

తేవారము.

శశధరసితశుభాంగా - చారుగంగోత్తమాంగా-దశదిగం
బరసుధీరా దానవధ్వాంతసూరా - పశుపతిభక్తపాలా- పా
ర్వతీహృదనుకూలా-ప్రశమితదక్షగర్వా-పాదసేవత్యుపర్వా

(౪౮)

విజయవిలాస నాటకము-

పంచ చామరము.

అమృతవర్షాననాధపండితోత్తమభివంద్యసాద్రమాధినా
 ధమిత్రదంతరాక్షసేంద్రభంజనానుమేష్వఖర్వగర్వభంగశో
 షితారీరచంద్రమోర్ధశేఖరామహేశ గాజరాజసేవితా*

సంధి॥ తదనంతరంబయచ్చటవెడలి శ్రీసింహస్వచలం
 బునకేగి శ్రీవరాహలక్ష్మీనృసింహస్వామిని గాంచియేమనిస్తో
 త్రంబుసేయుచున్నాడు.*

భైరవి రాగము, రూపకతాళము.

నరసింహనీపద॥ పరసరసిజముల॥ నెరనమ్మి॥ నర॥ అరమ
 రలికజేయగవల॥ దాపద్భాంధవ నీరతము॥ నర॥ పరమాత్మప
 రమపురుష॥ హరినారాయణలక్ష్మీ॥ పరనాకోరికె లాసగవె॥
 వాంఛితఫలదాయకశ్రీ॥ నరసింహ॥ జనమని యిడుమలకోర్వ
 క॥ నినుప్రహ్లాదుడు శరణన॥ వనజాక్షయతనబోవన॥ పతరిం
 చిరివనివిని శ్రీ॥ నరసింహ॥ శ్రీసఖశ్రీరంగరాయ॥ దాసవర
 దబొబ్బిలిపుర॥ వాసాదాసులబోదిస॥ వాడవుగద కరుణాక
 ర॥ నరసింహ॥*

సంధి॥ అక్కడినుంచి వెడలిగోదావరీ కృష్ణవేణ్యాదినదు
 లనపగాహనంబులుసన్నిశ్రీశేషచలంబునకేగివేంకటేశ్వ
 రస్వామిని దర్శించి యేమనిస్తోత్రంబు సేయుచున్నాడు.*

పురారి భూషణి రాగము, ఆది.

రా రా మనవి వినరా । కోరినకోరిన లా సగుచుపనినే ।
 ధీరతనుంట్రిడేవ వేంకటేశ॥ రా రా॥ మాధవనారదమానీశ్వ
 రనుత శ్రీధరహరినాచింతలుదీక్ష॥ రా రా॥ నిత్యనిరంజనని
 ఖలాంతరాత్మ! సత్యకూషయిడే । సమయము । స్వామివేగ॥
 రా రా॥ రంగరాయభూ! రమణాచితపద । మంగళాంగశ్రీ
 మద్బొబ్బిలిపద॥ రా రా మనవి వినరా॥ *

సంధి॥ తదనంతరంబ కాంచీపురంబున కేగి వరదరాజస్వా
 మి సేమని వినుతింపుచున్నాడు॥*

బేహగ్ రాగము, ఆది.

లేదాదయనన్నేల రాదాయోవరదా॥ లేదా॥ దా-మోదర
 ధృతభూధర కరిభయహర॥ లేదా॥ పలాజాలమేల వీలాకరు
 ణాలవాల! నీ! పాలజేరియుంటిని । పాలించుశ్రీజాని॥ లేదా॥
 వాసిగబొబ్బిలి వాసాగనుమంజలి! నీ! దాసుడసర్వేశ! దయ
 జూడు చిత్ప్రకాశ॥ లేదా॥ రంగత్పతంగ తురంగమోహనాం
 గ! శ్రీ! రంగరాయపాల! రక్షింపరావేల॥ లేదా॥

సంధి॥ ఇట్లు కాంచీపురంబు వెడలి కావేరిస్నానంబుజేసి
 కోటిహరిత్తురంగధాముని రంగధాముని సేవించియెమ్మ స్తోత్రం
 బు సేయుచున్నాడు॥ *

(౫౨)

విజయవిలాస నాటకము-

సరిపొన్నపువ్వు | మానియారు చీమల బారుగేరు | కన్నెవ
భుల్ తరంగములనజెల్లు | వన్నెపిరుందులు వరపైకతములు |
తీరైనబొజ్జ ముత్తైపుచిప్పబోలు | చారుజంఘలుమారు | శరధు
లెన్నగను | గారించుతాబేళ్ల కాంతమీగాళ్లు | పదములు కమ
లసంపదల కెంపులను | మృచలవల్లవముల మిగులుననంగ | బొ
గడొందునాకలిగి పూచిల్లుములిగి | సొగసైకరాచిల్లి నుమ
ములిగిల్లి | చల్లనిపన్నీట జలకంబులాడి | యెల్లభూషణముల
నింపుగాచొడిగి | వరవస్త్రమాల్యముల్ విరుసగాదాల్చి | గరి
తమిన్నయొకర్తు కైదండయొసగి | కన్నెచిత్రాంగదకిలహం
సజాడ | క్రన్నననేతెంచె కడుచేట్రతోడ || *||

కమాచురాగము, ఆది.

వినుడు నేషిశదపరతునా వృత్తాంతమును || వినుడు || ఘన
డగునలచిత్రవా | హనునితనూజను || పినుడు || మూడులోకము
లనున్న | చేదెలొకింతయైన | నీడుగారనిన్ను | నెలమిబొగడు
చురు || వినుడు || వరరాపురంగేంద్రుని | కరుణించుశ్రీ బొబ్బిలి
పురశౌరిపాదసర | నిరుహముగొల్బుదాస || వినుడు || *

సంధి || ఇట్లువచ్చి తనచెలికడైలంజాచి యేమనుచున్నది.

ధనాసరీ రాగము. చాపు.

బాలలారారారె వేగ | పూలతోటలోకి కేగ || బాలలారా ||
అంచితాంబరములగట్టి | హందికంచుకములదొడగి || బాలలారా ||

రా॥ మృగమద్యపుటిలకములను సొగసుగామీరెల్లదిద్ది॥ బాల
లారా॥ కనకమణిఘాషణములు తనవులనలంకరించి॥ బాల
లారా॥ జారుకప్పకొప్పలను తీరుగానుబెట్టుచును॥ బాలలారా॥
రంగేంద్రునేలెడుగోప పుంగవునెదదలచుచు॥ బాల॥*

సంధి॥ తే॥గీ॥ అనుచుచెరికత్తైల్లె రావనజనయన తిలక
వసుల్లాది వృక్షసంకలిత వాత వలితమధుపాన తుంపిలచంచ
రీక నాదముఖరిత కేళికాననముజేరె॥ *

జాతిసవరము, ఎక.

వనవిహారముసల్పిరి వసితలందరుగూడి॥ వన॥ ఘనమడగురం
గారాయధరిత్రీకాంతు నేలుహరి దలచుచును॥ వన॥ ఫలముల
నుగోయుచును పాటలనుబాడుచును కిలకిలమని బలికెడుచి
లుకలపలు కులసుమిగులమది గులుగుచును॥ వన॥ విరిదంజల
నుగట్టుచు వేనలిసొంపుగబెట్టుచు సరసీజములని ముఖముల
మైబడు పట్టిరావళులగొట్టుచును॥ వన॥*

సంధి॥ ఇట్లుచెరికత్తైలతో వనవిహారం మసలుపుచున్నచి
త్రాంగదంజూచి సవ్యసాచి విశారుదుతో నేమనుచున్నా
డు॥ *

అ॥ కందము॥ తిచ్చులనగుపదములుకుం దిచ్చులనగురదన
పంక్తి దాడిమఫలగు చ్చచ్చులనగు కుచములును త్తచ్చులన
గునయన యుగముసతియెవ్వ తెకో॥ *

సంధి॥ అనివలికిన పాండుసుతుంజూచి విశారుదుండే మ
నుచున్నాడు॥ *

విక॥ జననాథయీ నెలంతకు నెనయగు పలి నరయత
దువృధివిన్నీనా రసగేంద్ర సీతువులదను కనుసంచారం బూ
నర్చి కనుగొనువేళన్ ॥ *

వి॥ మాట॥ ఇసుకవల యంబున నెక్కడనైననింతయెసుకొ
డైన చక్క దనంబుగల చక్కెరబొమ్మను జూడ లేదు నేలతో
దా॥ *

అ॥ మాట॥ ఈ మదవతి పేరేమి విశారదా॥*

వి॥ కం॥ మలయధ్వజస్రపునకునీ చెలిముద్దుల పట్టికులము
శీలముగలకో మలిచిత్రాంగదయనుపే రిలలోపలనీమెగాం
చె నింపుదలిర్పన్ ॥ *

సంధి॥ ఇట్లు విశారదండద్దునుతో బలుకుచున్న సహాయం
బున నక్కడ మణలూరు పురచరంబున మలయధ్వజుండను
నామాంతరముగల చిత్రవాహనుండనెడు చిత్రాంగదాదన
కుండు సభకరుడెంచు మాగ్గంబెటువలెను॥ *

చిత్రవాహనుని తెరద్విపద.

తొరవ్యమైన యీ క్షితితలమందు భూరివైభవముచే పొ
లుపొందుచున్న పరపాండ్యదేశంబు పాలించువాడు స్థిరకీ
ర్తిచేతను చెన్నించువాడు పానరాగుమణలూరు పురినాయ
కుండు ననఘుడౌ చిత్రవాహనుడు పేకువను ఘనవందివినుతు
లా కర్ణించిలేవి సనియముగ స్నానసంధ్యాదికముల దీ
రిచివస్త్రముల్ తీరుగాగట్టి హారకీరీటాంగదాదులదాల్చి
కొందరువీపనల్ గొప్పించుచుండ సుందరుల్ బాగాలజాట్టి

యొసంగి కంచుకుల్ హృద్ధరికలు సల్పుచుండఁ దివికొల్పునకేగె మిగుల వేడుకను॥ *

సావేరి రాగము, ఆదితాళము.

క్షత్రియాగ్రగణ్యుండనదగునలఁ చిత్రవాహనుండు సభకు వచ్చెను॥ క్షత్రియ॥ క్షత్రలోక మెల్లగొల్చి రాగనుఁ చిత్రభాను సన్నిభ తేజంబున॥ క్షత్రియా॥ ఛత్రచామరములు కొందరు బూనగఁ సతులుకొందరు విడమలూసగ మానుగఁ ఛాత్రీ సురులు దీవించుటెసంగగఁ తగనవారి మన్ననలు పొసంగగ॥ క్షత్రియా॥ మొగము జూడ మిత్ర శౌత్రపులమను మదమున దరుగమర జేయుచుండగఁ బొగడుచునిరుప్రక్కలవంతులరాఁ పొంతమంతులెల్లెడదనుగొల్వగ॥ క్షత్రియా॥ రంగరాయవర చుడుగుచుబొబ్బిలి రాజధానిలో వెలయుగోపాలునిశృంగా రపాదంబులతనమది చింతింపుచునతి శీఘ్రగమనమున॥ క్షత్రియాగ్రగణ్యుండనదగు॥*

సంధి॥ ఇట్లువచ్చి చిత్రవాహనుండు సభలోప్రజలక్షేమంబులనరయచుండు నెడనతనికడ కజ్జనప్రీతితుండై విశారదుండు వచ్చుమాగ్గంబెటువలెను॥ *

పున్నాగతోడి, ఆది.

వేగవిశారదుడగుడెంచెన్ వింతగాజనులుజూడ॥ వేగ॥ భోగశయన రావురంగరాయ॥ భూమిపాలవరద కృష్ణయనుచు నువేగ॥*

సం॥ ఇట్లువచ్చిన విశారదుండాంచి చిత్రవాహనుండుఁడెను
చున్నాడు.*

చి॥ మీ కాపురంబెక్కడ మహాసభావా.*

చి॥ నా కాపురంబింద్రప్రస్థపట్టణంబు భూమీధవా.*

చి॥ మీ నామధేయమేమి ద్విజోత్తమా.*

చి॥ విశారదుండను నామంబుగలవాడ రాజోత్తమా.*

చి॥ మీరిపుడు వచ్చిన కార్యము దెలియజేయుడు.*

చి॥ కం॥ ఘనయంత్రమత్యమును మును దునుముచువగ
వారలై నదొరలడలగజియ్యన ద్రౌపదిసొందినయి బ్రాహ్మణ
రుడెంచెనిబుచ్చు బూడమహీశా॥*

సం॥ ఇట్లు విశారదుండు జేప్పిన చిత్రవాహనుండు నా
నావిధముంబుధ్వనులతో నజాను నెదుర్కొని లోడితెచ్చి
సింహాసనంబుపై గూర్చుండబెట్టి తానొక సింహాసనంబు
పైనుపవిష్టుండై యుప్పొందుకుమారునితో నేమనుచున్నాడు.*

చి॥ కం॥ నాతపము ఫలించెనుమీ రే తెంచిన కతనసదన
మిప్పుడు వెలసెం బాతకముదొలగెనోల త్క్రితరుణీనాథమిత్ర
చిత్రనరిత్రా॥*

సం॥ ఇట్లుజానుంగూర్చి పలికి చిత్రవాహనుండు తత్పు
రోహితుండగు విశారదుండాంచి యేమనుచున్నాడు.*

కందార్థము.

హరిసన్నిభప్రతాపుడు హరికిమఱిందియును హితుడుహ
రివిక్రముడున్ హరితనయానుజుడంతటి హరిసుభుడిలకేఱి

వచ్చే హరనిభ లేజా | చేష్టముభూ | సురవరకులజా | నిరుపమా
భోగభా | గృరమచేనొప్పని | దొరకోరికెయ్యది యరమర లే
లను హరనిభ లేజా ||*

మాట || సూర్యసన్నిభంబగు ప్రతాపముగలవాడును | జగ
దీశ్వరుండగు కృష్ణునకు మరదియు, సఖిండును, సింహపరా
క్రముండును, ధమరాజేంద్రునకునను జమ్మండును, దేవేం
దుని కుమారుండును సకలభోగభాగ్యలక్ష్మీసంయుతుండు. న
గు, నజానుండు నాకడకరు దెంచుటకు గారణంబేమివిశారదా.

సంధి || ఇట్లునిన ధరణీధవోత్తముంగని ధరణీ సురోత్తము
దేవుడు చున్నాడు.* —*—

కందాధ్యాయము.

భూతలనాయకవరసి | కూతుంగనిమోహియగు చుగొబ్బు
సనిటకా | శ్వేతాశ్వుడు చనుదెంచెడు | రాతిరెయ్యెనరింపు
పెండ్లిరహిమీరంగన్ | మంగళ వాద్యరవముచెలంగన్ | బహు
రాగమున జనక | పాథిపుడలరఘూ | ద్వహునకుజానకి తగ
నిచ్చినట్టుల | గృహముల్ గయిచేయబంపుచు ఖేచరుల్ దివిసం
తసింపగ | మహిజనుల్ ప్రియమందచెలిసి | మా న్యునకు పెండి
లియొనర్పము || రహి ||*

వి || మాట || నీకుమారికయగు చిత్రాంగదను చెలికత్తెల
తోవనవిహారంబు సలుపుచుండగా జూచియీసవ్యసాచిమో
హించినాడుగావున నీతనికినికూతునిచ్చివివాహము సేయము
మున్ను భగదంశసంభూతుండగు శ్రీరామచంద్రునకు తన
కుమారికయగు నీతనిచ్చి మిగుల ధయ్యంతైన జనకనరేంద్రుని

(౨౮)

విజయవిలాస నాటకము

కరణశీవునుమిగులధన్యుండవయ్యెనుచిత్రవాహనమహారాజు
 సంధి॥ అనినపురోహితుని మాటలకు సంతసిల్లి యితని
 తోచిత్రవాహనుండేమనుచున్నాడు.*

హిందుస్తాని కాఫీ, ఆది.

చక్క-గవిను విశారదనామాట॥ చక్క-గ॥ ఎక్కు-వేమియు
 గోర॥ నొక్క-టిగోరెడ॥ చక్క-గ॥ మాకులంబుననుగుమారు
 లెబుట్టుచు॥ నాకుమాత్రమే యీ నందని జన్మించె॥చక్క-॥
 కొమరులులేకుగాన॥ కోమలిగనునట్టి కొమరునివ్వనుచు గోరు
 చున్నాడును॥ చక్క-గ॥ అటులనిచ్చిననా!యనుగుమనుమనికి॥ త
 టుకుననాపురిదనరపట్టముగడుచు॥చక్క-గ॥ అంగుగనేనుమా!
 రాడనేరనిచెలిని॥ రంగరాయ రాజేంద్రవరచు మఱదికిచ్చెద
 ను॥ చక్క-గ-*

చిత్ర॥ మాట॥ నాకుకులలోద్ధారకుండగుదారకుండు లేడుగావు
 న నాపుత్రికయగు చిత్రాంగదగనియెడు తనయుడు నాకువం
 శకరుడుగా నొసంగితిరేని యీ రాజముఖిని మీ రాజునకిచ్చి
 వివాహంబు సేయనిశ్చయించితిగాన నట్ల సేయుము భూమీ
 సురాగ్రేసరా.*

సంధి- చిత్రవాహను భావంబజ్జనునకు విశారడుండె
 రింగించిన.*

సీసపద్యము॥ తనకోరెదీర్ప నజ్జనుడు తామిగులమో
 చింపహోరి నలంకరింపగోరి॥ పచ్చలతోరణ పండ్తులుగట్టించి
 రాజసీఘలనెల్ల రమ్మముగను॥ చల్లనిపన్నీరు చిందనోదకము

టం | జల్లించిమంగళస్నానములను | చిత్రాంగదాజు-నక్షితినా
ధులకుసతుల్ | జేయింపపాండ్యభూనాయకవరు | డుల్లమెల్ల
నుచాలగపల్లపింప | నల్లునిపదంబులను పైడిపల్లెరమున|| గడగి
తాదారవోసెనాకన్నెనెలమి | సురలుసుమవషణమప్పుడుగు
రియుచుండ||*

కం- ఈరీతిపెండ్లిచేసిన- నారీమణులెల్లనరుని నాతినొకిం
టం- జేరిదినంతనెశయ్యును- దారిది చెలిగనుచు కీడితానిల్లు
నియెన్*
—(*)—

బేహగ్ రాగము, ఆది.

నిన్నుచలసితిగనవె | కన్నెరోవినవె- నిన్ను- కొన్ననవింటి
వాని గురివోయిన్వాయమానే- సన్నతాంగిరో సీకటాక్ష
మొకింతయంచుము నే|| నిన్ను|| పంచమస్వరముచేమించికో
యిలలు గూయపాందియభుల్ ఝంఝుచ్చటంచుమరొదసే
య- నిన్ను | త్విరాపురంగారాయ- ధారుణీంధ్రనిబోచు-
వారిజాక్షునిపాదవనజములాన-చాన- నిన్ను-*

సంధి- డ- చక్కెరబొత్తురత్తునుచు జయ్యనపయ్యెదబట్టి
లాగుచున్- జెక్కులముద్దుగొంచు తమిదిన్నిశుచంబులచేన
లంచుచున్- మక్కువతోడక్రీడికడువూరుని క్రీడలగూడునప్పు
డే- యక్కజమొప్ప గభవలియయ్యె వధూమణిపుణ్యసంప
దన్-**
—*—

ముఖారీ, చిత్రాంగద గభవేదన.

ద్విపద-

పమిసేయుచునన్ము యిందీవరాక్షి। కోమలీ, గర్భంబు గొ
న్నది మొదలు। మొగమువెల్పెలబారె ముదిరెవెక్కిల్లు। మగు
వయన్నముపైని మఱిదప్పియుండె। మకుట వమంటిపై మరిమ
రిబుట్టె। చెక్కిల్లు తెలుపెక్కె చిరితొడల్ జలిసె। కనుల
తల్ కెక్కెనో కలికిపాలిండ్లకొనల సీలిమగప్పి కోరికిల్ హె
చ్చె। వీమలబారనచెన్నొందెనారు। భావరోషదనంబుపై స్వే
దమొదవె। చానసింగముతోటి జగడంబుసేయు। కానుజాప
ట్టెనోకి న్నెరోనడువ। నడుగామపైతో చెనలసతగదిరె। పడతి
రోపడినెలల్ బాగుగానిండె। నట్టిబ్బయిక రాళనన్మరోమీరు।
గొబ్బునదేవునిగొనియాడితలవి। యోచంద్రావినపాస్యయో
కీరవాణి। మీచతురత్వంబుమీరగానిపుడు। పాలునీళ్లంచ లేర్ప
రచు రీతిగను। బాలునినన్ను నేర్పరచిరే కృపను॥*

తోడి పున్నాగ రాగము, త్రిపుట.

అంగనామణులారా అబ్బబ్బ యీగభావ మలిభారమాయె
నన్తూ। రంగరాయనుతుడగు లక్ష్మీరమణు చరణయుగళముసా
క్షిగ॥ నంగనా॥ నడుము కళుకుమనె। నాలుకతడియారె। నడు
గులు తడబడెనే। కొడుకుబుట్టిన కృష్ణాకికిదె మడుపులిచ్చెద
మనుచునుడువరె॥ యంగనా॥ నిలువతరముగా దెనిముసముతా
ళనె। నెలతలందరురారే। మొలవలువబరువాయె నామెయి।
జిలజిలమని చిరిచెచుటలూదవెనె॥ యంగనా॥ తనుపురుల్
రుల్ ల్మనె త్వరతోడ మంత్రసానిబిలువగనంపరే। కనకకం
కిణముఖసుభూషలు కాసులూసగెద బాధనుకువరే॥ యంగ॥

మగువరొగభామనఁ మఱిశిశువటునిటుతి । రుగబారిన్లుయ్యె
నే । పగతురాలనె పంతమేల నె । మిగులనొప్పి యగ్గలంబాయె
నె॥ యంగనామణుగారా॥*

సంధి॥ క॥ కన్నులపిల్తుని కన్నను । చెన్నగురూపంబుగల్గిచె
లగెడువానిం । జిన్నారిబాలుగ నెనా । యన్నలమిన్న యపుడ
హామగు సమయమునన్॥*

సంధి॥ ఇట్లుజనించిన కుమారునికి బభ్రువాహనుండను పే
రుబెట్టి సత్యసంధుండగు సత్యపాచి తనసత్తుని చిత్రవాహను
నకు వంశకరునిగా నొసంగి తానొక్కరుండు బోవనువోసిం
చి తనప్రియభామినిని సెలవడుగనది యేమనుచున్నది*.

కందాధము.

స్వామీరాజకుమారక । యేమీననువిడచిపోవనటుగాడుమ
రే । భూమినిభతలు సతులను । నేమివెనువెంటపత్తు నృపకుల
దీపా । దిక్కురిత విపులప్రతాపా । అపరాధమేమీమీయమగు
లగొలచెద । నెపుడైననొంటిగనికనుండజాలను నృపకులదీపా*

అకందార్ధము.

విను ఘనవేణీనిమన । మునజింతల నొందకుండు ముదితరో
వ్రతమే । నొనరించితి నిన్మహిదిరు । గనదియుజేయుచునున్న
ఘనమోదమునన్ । నావెనువెంట గొప్పోడుకరుణన్ । నినుబా
సినిముసము । నిలువనాతరమాచ । మృగబోయివచ్చెద । సతవ
రో సెలవిచ్చు॥ ఘనమోదమునన్॥*

సంధి॥ ఇట్లు తనప్రియభామినియగు చిత్రాంగదనూరడిం

చి। యాత్రాభిరతింగదలి। మాగ్గంబున సక్రమాపంబలచేను
న్నదేవకన్యకలకు కరస్పర్శనంబుచే శౌపమోక్షుణంబు గావిం
చి। గోకణంబునకేగి। యవలనున్న మహాదేవునింజూచి। స
వ్యసాచి యేమనిస్తోత్రంబు సేయుచున్నాడు.*

తేవారము.

భుజగభూషిత శరీరా। పురహరవిజితమారా। అజముఖదే
వపినుతా। యంధకాసురపిఘాతా। కుజనవిధ్వంసనవరా। కథ
రజాచిత్తచోరా। రజతగిరినివేశా। రారబోవంగసీశా॥*

మృజంగ ప్రయాతము.

పురారీమొరాలించిబోవంగరారా। హారాతప్పలెంచం
గనహంబదేరా। తరంబా నె విన్నేడతత్వప్రకాశా। విరానన్
ననుంబోవుప్రేమన్ గిరిశా॥*

సంధి॥ ఇల్లుజానుండు మహాదేవుని స్తోత్రంబు జేసియక్క
డవెడలిపశ్చిమ సముద్రీపాగ్రితంబుననుండు పుణ్యస్థలంబుల
గనుంగొనుచుబోయి ప్రభాసతీర్థంబునకేగి యక్కడ సుభ
ద్రాపాప్రితై త్రికృష్ణనిధ్యానించు క్రమంబెట్టిదనిన.*

కమాచురాగము, ఆది.

రారా గోపీజారదధిచోరానా। నేరములెంచక॥ రారా॥
త్రిరంగరాయ వినుతపదసర। సీరుహ బొబ్బిలిపట్టణమంది
ర॥ రారా॥ గిరిధరభవహర। సురనుతపదసర। సీరుహకరివిప
ద్ధరశ్రీధర॥ నిరుపగుణగణ। నిన్నే నెరనన్నితి। కరుణించుద

యానిధి కళ్యాణ మొనగూర్పవేగ॥ రారా॥ వెన్నదొంగ, స
న్నతాంగి మన్నించకున్ననునీ కన్నవేరెవేల్పులెవ్వరున్నా
రేమిరా॥ వన్నెమీరనేనుజేయు విన్నపమువినుచును కన్నన
నీవు నాకోర్కెగనీర్చి రక్షించవేగ॥ రారా॥ మారాయతా
కారాశర॥ స్మరదసీహరిడిం॥ డీరహరికీర్తివిస్ఫారణీరా॥ నీర
జాతదళనేత్ర నిఖిలమునిస్త్రోత్రపాత్ర శౌరివసుదేవపుత్ర॥ మే
రగామ రామామిత్ర॥ రారా॥*

తేనారము.

నీలనీరదనిభాంగి॥ నిరుపమాండజశురంగి॥ జాలమేలరసు
ధీరా॥ సాధుమందారరారా॥ యేలపన్నావదేమీ॥ యెవరునీ
కన్నభూమి॥ పీలుగామరరమేశ॥ పీరబాబ్బిలినివేశ॥

భుజంగ ప్రయాతము.

వరాకేలనాపైని పంకేజనేత్రా॥ తరంబొనె నిన్నేడతాపిం
చగాత్రా॥ ధరాభృద్విపక్షాదిదైత్యరిమిత్రా॥ హరిబాబ్బిలి
శావిహంగేశపత్రా॥*

సంధి॥ ఇట్లజానుండు స్తోత్రంబుసేయ భక్తజనాభీష్ట
ప్రమండుగు శ్రీ కృష్ణుండు ప్రత్యక్షుంబగు మార్గంబెటువలెను.

భైరవి రాగము,

కృష్ణుని తెర ద్వపద.

శ్రీరమారమణుండు చింతితార్థుడు॥ నీరదాకారుండు
నిజితాఘుండు॥ మానీంద్రసేవ్యుండు మారభవ్యుండు

లోలుడు శత్రుగర్వాపహరుడు। దేవకీగర్భకంధిక్షపాకరుడు।
 దేవాదిదేవుండు దివిజసన్నతుడు। పాపాటవీదావ పాపకుం
 డఖిల। తాపత్రయహరుండు దైత్యనాశకుడు। రంగరాయక్షీతి
 రనుణవిత్తాజ్ఞ। భృంగంబు బొబ్బిలీవిమలమందిరుడు। నగుకృ
 స్థదేవుడశ్యంతమోదమున। సొగసుగా రత్నభాసురకీరీటంబు।
 ధరియించి కర్మపత్రంబులు బెట్టి। నిరుపమాంగదములునిండుగా
 దాల్చి। యురమంచ పతకంబు లాప్పారజేసి। కరములశంఖ
 చక్రములనుబూసి। కటినిరంజిల్లు బంగారుబట్టచుంగు। లటునిటు
 జీరాడనజూనుండుండు। దండకేతెంచె నాతని కోరె దీచు
 నండజవాహనముమరగా వేగ॥*

భైరవి రాగము ఆది.

వచ్చె నెచ్చెలియగు శ్రీకృష్ణుడు॥ వచ్చె బొబ్బిలిరంగరాయు
 వరమడైన శ్రీనివాసుడు। పచ్చవిల్లుని గన్నవాడు। భయహరు
 డువి। వచ్చుకడకు॥ వచ్చె॥ కంటకులై నట్టిజనుల। గర్వమడచు
 నట్టివాడు। జంటపాయక భక్తవరుల। వెంటనంటిదిరుగువాడు।
 వచ్చె॥ నీలనీరదమునుబోలు। నిరుపమాత్రంబువాడు। బా
 రవిద్యుతులమించు। పతకంబులు గల్లువాడు॥ వచ్చె॥ కలుము
 లిచ్చువాడు కటిని। వెలయుచుండెడి బంగారు వలువవాడు
 మణులనొప్పవరకీరీటంబువాడు॥ వచ్చె॥*

సంధి॥ నీ॥ నిండుచందరుగేరు నెమ్మోముగలవానితమ్ము
 బోలు నేత్రములవాని। కణభూషాలసద్గంధ భాగమువాని
 జాంబూనదపుకీరీటంబువాని। కలుములచెలితోడ వెలయువత్త

మువాని! కంబునుందర మాగళంబువాని॥ ముజ్జగములకునునికి
యాబొజ్జవాని! పిడికటనుజిక్కు చిన్ని నెన్నకుమువాని! దాస
మసములదగులు పాదములవాని! గాం చెవిజయుడుకన్నులకరు
వుదీర॥ * * * *

సం॥ ఇట్లు త్రివిక్రమ్మంగాంచి సంతృప్తాంబరంగుండై గాత్రీ
ంబు పులకరింప ధనంజయుండేమనుచున్నాడు॥ *

సీ॥ త్రివిధానాధాయ శ్రితవాక్సనాధాయ! పరమబో
ధాయ తుభ్యంనమోస్తు॥ కరిరాజపోషాయ! కాస్తుభభూషా
య బహుసువేషాయ తుభ్యంనమోస్తు॥ జలధరశ్యామాయ! శా
త్రీవభీషాయ! ప్రాప్తకామాయతుభ్యంనమోస్తు॥ గరుడ
తురంగాయ! షరగుణోత్తుంగాయ! పాపభంగాయ తుభ్యం
నమోస్తు॥ తే॥ గీ॥ ప్రాణిలోకాధిపాయతుభ్యంనమోస్తు॥ ప
తగపతిశయనాయతుభ్యంనమోస్తు॥ పరమపదమందిరాయతు
భ్యంనమోస్తు॥ పాహిపరవాసుదేవ తుభ్యంనమోస్తు॥ *

కృ॥ వీఘ్నేయస్యచుస్తు, వంశభివృద్ధిరస్తు, మనోవాంఛా
ఫలసిద్ధిరస్తు॥ *

అర్జు॥ సీ॥ జయయశోదానంద! సాగరతారేశజయదాసహృ
త్సరోజగ్రహేశ! జయగుణరత్నసంచయనిరంతరసాంద్ర! జ
యనతలోకేశశంకరేంద్ర! జయశకటాద్విజౌరశత్రుగణకా
ల! జయధూతఘోరసంసారతూల! జయజలనిధి తనూజాల
లనానాథ! జయవేదనుత్తనైజచారుగాథ! తే॥ గీ॥ జయనరక
దైత్యదారుకృశానుకీల! జయకటితటాంచదతుల! కాంచనసు
చేల! జయనిజకటాక్షర క్షితసత్కుచేల! జయశుకాదిక స
హ్యోగిజాలలోల! *

ద్విపద.

జయజయలక్ష్మీశ! జయపాపనాశ! జయజయలోకేశ! జయ
 విశ్వేశ! జయజయమృదుభాష! జయదీనపోష! జయ
 జయనివోహ! జయసౌమ్యవేష! జయజయకంజాక్షజయర
 మావక్ష! జయజయరిపుశేక్ష! జయసురపక్ష! జయజయగుణ
 ధామ! జయవధూకామ! జయజయశుభనామ! జయశత్రు
 భీమ! జయమానిమందార! జయమేరుధీర! జయనీరదాకార!
 జయనిర్వికార! జయహేమవరచేల! జయజగన్మూల! జయదే
 వకీబాల! జయపుణ్యశీల! జయగోపికాజారజయదధిచోర! జ
 యరూపజితమూర! జయకీర్తిసార! జయగోకులవిహార! జ
 యయమహీర! జయహతభూభార! జయదయోదార! జయ
 పూర్ణాక్షోన్మూ! జయపరంధామ! జయశకటవిరామ! జయ
 సత్యకామ! జయశేషుహనుతింపనేరదాపట్ల! కొనియాడనేనె
 తకుంజర వరద! మున్నొనర్చిన పుణ్యమునగదానేడు! కన్నుల
 పండువుగాగంటినిన్ను! నీవల్లబుట్టునునిఖిలజగంబు! నీవల్లజె
 రుగును! నీవల్లనణగు! విశ్వమయండవు! విశ్వంతరాత్మ! శ
 శ్వతుండవునీచుసంకల్పమునను! బుట్టుచునుండియాపురుషా
 తముఖిలు! పట్టుగాజగములబాలింపుచుండు! రాదనుధ్యా
 తసూర్యతజెలంగుచువు! వేదవేదాంతార్థవిచులై సమునుల
 నిజమిదియంచుగణింపగాలేక! గజివిజిజడుచురుకమలపతా
 క్ష! నీవొక్కరుండవు నిఖిలాధిపతివి! భావనాగన్ముని న్బా
 ధింపుచుంటి! నోయయ్యకరుణాపయోధివేవేగ! నాయభీ
 ముదీర్చి ననుగావుమయ్య ||*||

అజునుండు శ్రీకృష్ణుని గొనియాడెడు చూర్ణిక,

అమిమన్నిజ కరుణావలోకన మాత్రప్రాప్తాని తరసాశ్వ
సర్వచరాచరాత్మక జగద్రదనా చాతుర్యాతి భీకరలయకా
ర్యత్రైలోక్యాధిపత్య మసోవైభవాత్ భవభవముభునాథం
అవహృతసర్వపాథం॥ *॥

ఇందిరాసుందరీ హృదయారవింద సమున్మేషణోపకా
లోదయదర పిందపాంధవం విసతానందన సైంధవం॥ *॥

దినాదిజనానందకరో దయద్వినకర కిరణగణప్రసరణ వి
దధన్త జాతదళలలితా కణ్ఠాంతపిశాలనేత్రయగళం కంఠ
సుందరగళం॥ *॥

పుగాకృతమహాపాతక సంఘాతభీతికృష్ణపరిత్యక్తంత
ర పతత్పతితజనతీరోత్తారణ ఘనపాతం సంతరాంగీకృతనా
రదమగ్నిసంగీతం॥ *

సరోజాసన పాకశాసన ప్రముఖ శ్లేఘాఘ నిరకీర్తి కో
టిరసుఖునిత నూత్ననవరత్నచ్ఛవిసీరాజిత మత్స్యస్వజమలి
శాంకుశాచి సప్రభావల సిత పాదసరోరుహం ఆశ్రితకల్ప
భూరుహం॥ *

జలశ్రేణికావిలోల గోపికాకుటిలాలకా రవితనూజాతపి
నీతటవిస్మయపటపటల సమాసారణపరాధీనం॥ *
కళ్యాణగుణనిధానం॥ *

అతికపటవికటశకట ఘోటకాది నిశౌటకూటఘోరాల
వీపటలదహనచటుల కృపీయోనిజ్వాలా మాలాయితాత్మనో
క్తిసమేతం అతివేలకృపారసపరీతం॥ *

అఖర్వపూర్వగీర్వాణ గర్వనిర్వాపణప్రేమ పార్వలీధ
వాత్సభవముఖ సర్వసుపర్వ దుర్వారరథాంగాది పంచా
యుధ విరాజితకరారవిందం నిరుపమానందం॥ *

యమనియమాసన పాశ్రామామ ప్రత్యాహరధ్యాన
ధారణసమాధ్యభిధాప్తాంగయోగప్రీధాన యోగీంద్రహృద
యపంకేరుహరాజహంసం విధ్వంసితకంసం॥ *

తారసోరసోహరహీరమరాళపటీర కర్పూరః యః పారా
వార నారదపారదశారదా శారదసీరద చంద్రికావినిర్మల
సుయశోధవళీకృతదశహరిదంతరం అస్వాతిశయి దేవతాం
తరం॥ *

భూనందనబృందారకరిపు జందీకృత మోడశసహస్రీరా
జసుందరీ విమోక్షణదక్షం దాసజనపక్షం॥ *

సౌందర్యసౌకుమార్య లావణ్య తారుణ్యరంగస్మిత్య మం
గళ దివ్యస్వరూపాధః కృతరతికాంత జయంతవసంతం॥ శ్రీ
రమాకాంతం॥ *

శిష్టశిష్టజనరక్షాశిక్షాంగీకృత యువక చ్ఛపవరాహ నరసింహ
వామనభాగవరాఘవ రేవతీ ధవబుద్ధకల్యాభిధాన ప్రధాన
దశవిధమనోహరదేవం॥ స్మితపూర్వభావం॥ *

తమాలకాలాంబుద బలభిషపల ఖండోజ్జ్వలరుచి విభా
విభాసమాన శ్యామలకోమలదేహం ॥ రాధాతవేలమో
హం॥ *

విషమీశ్రీత పూతనాకుచపయఃపూర వివేచనకరణహం
సా యమానం ఖండిత రతిమానం॥ *

సత్రాజిత్తుండసీరమాసుందరీ వందిరాయమానసుందర

మందిరపాంగణ ప్రత్యేకతప్రవృత్తి పాధిపనం దనవ నామందమ
కరంధబిందు సందోహపాన విశేషతుందిలమిల్చిందబ్బంద ము
శరీకృత మందారభూజం రక్షితసత్సమాజం॥ *

శ్రీవత్సనాస్తుభద్రై కేయకహర కేయూరకరీటకండలకాం
భీగుణమణిః కంకణకటకాంగుళీయ కాద్య పరిమితదివ్యభూషణా
లంకరిష్టుం శ్రీమహాకవిష్టుం॥ *

ముష్టిపరిమిత విపిటకగ్రహణమాత్రీమ హైశ్వర్యపాత్రీకృత
గోత్రామరవరపత్రీసమాస్త్రుతజీవాకుటీరాదిప్రకటికృతా
ముద్రీదారిద్ర్య సముద్రమజ్జనోత్తజ్జనాద్యాయాస పరిశ్రాం
తివియోజితబాల్యసఖకుచేలం హాటకోష్ణసిరచేలం॥ *

ఇంద్రీర్వజ మహిమాన్వవానాచరణజ్ఞతా మర్షలేఖర్ష
భాజ్ఞాప్రేరత పుష్కలాలవళకాభిధధారాధరపషికతశీలా
వషకాధాని వారణహస్తకస్త్రికాంగుళీ విన్యస్తాతివస్త్రితో
న్నతసవస్తజంతుసంతానాతగోవధనాచలేంద్రం॥ య
దుసతుల లాణావస్థాణాచంద్రం॥ *

నిజభీకరమఖిలైర్వర్జిపజ్జ్వలికామలికావలేహనవిచేతన
కృతవియచ్చరఖగంధిక కాళియోరగ మణిమండితభణామం
డపాభ్యంతరతాండవకేధీనోదం కృతగోపికాత్రిమోదం॥ *

కుండినపురవరాధీశ్వరభీష్మవరకుమారికారవ్యతిరోరోజ
సరోజకన్దులసంకులకుంకుమ పంకిలవితాలవక్షులం నిస్తులం

సాంద్రతరతరచ్చంద్ర చంద్రికావినియోగలహంబి స్త్రినిసుం
దరవదనారవిందం రదనజితకుందబ్బందం॥ *

రావుకులకలశాణావసంజాత శ్రీవేంకటశ్చేతాచలహరి
రంగారాయ మహారాజాభ్యాకీర్త్య భక్తాశ్రీసరస్వరంతరి

సంపూజిత చరణారవిందం శ్రీగోవిందం॥*

వివిధవిచిత్ర శిల్పకల్పనావిశోభితగేహాళీ కవాటస్తంభవి
భ్రాజితశుభ్రాకిరణ శరదభ్రాపరిశుభ్రాపభ్రాసాదరన్య
హర్ష్యగోపురమహావైభవవశ్యజ్ఞననేత్రానందకరబొబ్బిలీభ
రవరసశాంతం వేంకటరామార్యదాసమనస్సురసీరుహవసం
తం భవంతంభజామి॥*

సంధి॥ ఇల్లమందభక్తితో పురందరనందమండు తన్ననభి
నుతింప మునుంచుండు సంతస్తుంతరంగుండై యత్సదివింపి
కొగలించి యేమనుచున్నాడు॥*

దబాకరు రాగము, ఆది.

వినుము ధనంజయ విశదంబుగా నామాట॥ పినుము॥ మన
మున సంశయంబుమాను కోరికదీతు॥ పినుము॥ ఇతరులెగు
గకుండగా॥ యత్తివైయుండినరే॥ వతిరమణుండిటకు॥ వచ్చిస
త్కరించును॥ పినుము॥ వమాసమయముచేర॥ వచ్చెనేవచ్చు
దాక॥ హాసముతోనైవత॥ కాద్రీయంచుండుము॥ పినుము॥
బొబ్బిలిరంగారాయ॥ భూపాలునేలునేను గొప్పననీకు॥ శు
భము॥ గూతునిశ్చయమనన్య॥ పినుము॥*

కృ॥ ఓపురందరనందనా॥

అ॥ ఏమిస్వామీ॥

కృ॥ మాట॥ రేవతీపలియశులయందతి భక్తిగలవాడుగా
పున నీపీతైవతకాద్రీయంచు మునివేషధరుండవై యుంచువేని
వరదపాయసంబను నుత్సవపు నెపంబున నిచ్చటికతనినోట్టాని

వచ్చెదనతడు నిన్ను యథార్థయతిగా భావించి సత్కరించి
సుభద్రను నీకు పరిచర్యలనొసరింప నయోగింపగలడు తదనం
తరంబున నీయిష్టంబుసిద్ధించుంగాన మేమువచ్చు పర్యంత మీ
రైవతకాద్రియందుండు మాభిండలనండనా! *

అ॥ మంచిదిస్వామి॥*

సంధి॥ ఇట్లానతిచ్చి యచ్చుతుండ దృశ్యంపై చరిన॥*

మునివేషధరుండగు నజానుని తెర ద్వపద.

హరియాజ్ఞ చే నప్పడయ్యజునుండు। త్వరతోడనియతు
డై తనరిసిరాడి। మకుటంబుచేమించు మస్తకంబుననుప్రకటం
బుగాజటాభారంబుదీర్చి। మృగనాభిపంకంబుమీరు నెన్నడు
ట తగనూర్వపుండ్రముల్ ధరియించిమంచి। పసిడిపుట్టము
చేతభాసిల్లు మొలను। పసగలకాషాయ పటముధరించి। యక్ష
యదానోదకాంచితంబైన దక్షిణపాశాద్రి దండమూనుచును।
శింజీసీకిణగణాంచితవాసుహస్త। కంజాతమున గుండికనువేగ
బట్టి। పులితోలుతనదు వీపున చాలమెరయ। నలతులశీమలల
దుతదీపింప। కటివేల్పులిరుగూడ కరమునదాల్చి। మటువకప
క్షాక్షమాల ద్రిశ్చుచును। వదలక నెప్పుడు వనజోపమాన। పద
ముదంతపు పాచుకల్ దొడగి। నారాయణాయను నామమం
త్రంబు। సారెసారెకుతాను సంస్తరింపుచును॥ కాయజుపెను
బారికాంతనుగోరి। మాయ వేషముదాల్చెమాని చందమున॥*

శహనా రాగము, ఆది.

పురుషోత్తమనారాయణశౌరీ! దురితమారకం సాసుర్నవైరి,
 నరహరి నారదమునిగానలోల! హరిశ్రీకాస్తుభహరహరిహరి॥
 పురు॥ మధురభాషతాపసహృదనా! మధుసూదనరిపుభీషణ
 కదనా! మధరజాపతివినుతహతదితిసుత గోవర్ధనధరదేవహ
 రిహరి॥ పురు॥ అమలవిసేలాంబుదనభగాత్రా! కమలజవందిత
 ఘనచారిత్రా! కమలాచిత్ర సరోరుహదినకర! నమదమృతా
 శననాథహరిహరి॥ పురు॥ ఝషధులికిటివనానుషగజవైరి! జ
 యవామనిరామరామశీరి! విషరుపాలోచనబుద్ధరూపభావి
 కల్పి! దేహహసవేషహరిహరి॥ పురు॥ రంగరాయపాలకజగదీ
 శ! మం॥ శనధిబొప్పిలిపురవాస! రంగత్రోటిరథాంగకలిత
 కర! మంగపతంగ భురంగహరిహరి॥ పురుషోత్తమ॥*

(నారాయణ-నారాయణ-నారాయణహరి)

సంధి॥ ఇష్టజ్ఞానుండు వనాయాయలి వేషధనుండైరైవ
 తకాద్రయంబునినసించియుండ నంతనక్కడద్వారకాపట్టణం
 బున బలభద్రుండు సభకువచ్చుచు, గ్రంబెటువలెను॥*

బలరాముని తెర ద్విపద.

ఓనుడు నేపివరింతు విశదంబుగాను! సనకాదిమునులెల్ల
 సంతసించంగ! నిధరచుష్టులయేపడగింప! సాధురక్షను సంతస
 మ్మనబూని! కన్ననశేషాంశగామినై వేడె! కొన్నాళ్లు చేవకి
 కుక్షినిబెరిగి! తరువాత రోహిణీ తరుణి గర్భమున! బెరిగిపు
 ట్టుటచేత పృథివిలోనేను! సంకషణుండును సంజ్ఞధరించి!

పంకజనేత్రరేవతిబెండ్లియాడి యతివేగమున ప్రబంచాదిరా
క్షసులు గతజీవులను జేసి భ్యాతివడసితిని॥*

యమునా రాగము, ఆది.

విరుడు నేవివరించెడ నావృత్తాంతమును ॥ వినుడు॥ ఘ
నమైన శేషాంశమున బుట్టినట్టివాడ ॥ వినుడు॥ సీరాడరమ్మననే
రక లెక్కగొనని యారవితనయ గర్వమడ చినయట్టివాడ ॥ వి
నుడు॥ గట్టిగ ప్రలంబుని కరమున నొడసిపట్టి మట్టిగొట్టిచు జె
గజ్జెట్టియనబరగువాడ ॥ వినుడు॥ రంగభూరమణుని రక్షించు
త్తిబొబ్బిలి యంగజజనకున కగ్రజుండబలుడ ॥ వినుడు॥*

సంధి॥ ఇట్లువచ్చిన హలింగాంచి వనమాలి యేమునుచు
న్నాడు॥*

కృ॥ తే॥గీ॥ ఇంచు సన్నిభగాత్ర సీకిదెజొహారు హాయి
గుణగణూర సీకిదెజొహారు మృదులసీలాభచేల సీకిదెజొ
హారు మదరిపుద్విపసింహ సీకిదెజొహారు ॥*

కృ॥ నమస్కారం బొనరింపుచున్నాను బలరామ॥
బలదీధాఽయ్యుష్యమస్తు॥*

సంధి॥ ఇట్లు శీర్షడించి శౌరింగాంచి సీరి యేమునుచున్నాడు॥*

ఆటవెలది॥ పరిణయంబుసేయ పరికింపనీడయ్యె సీడుగా
నివరున కీవశంబె మనసుభద్రనెపుడు మనసుభద్రముసేయు
వరునకొసగవలయు వారిజాక్షు ॥*

మనసుభద్ర పెండ్లిసేయుటకు తగిన యీడుగానుంన్నది
ముకుందా॥

సంధి || అనిన వనవూలిహలింగంబి యేమనుచున్నాడు || ౪

కందార్థము,

బాలయగు మనసుభద్రా । నీలాలకపెండ్లికింత నీకువిచారంబేలావిజయుండండగ । నీలాంబర, యొరులవెతుక నీలియెరావూ । శాత్రవసంఘాతవిరామ । భూతలముననతని ఖ్యాతి వినుచున్ని । రీతులదలచికిరీటి నెన్నకయుంట || నీలియెరావూ ।

మనసుభద్ర కజానునికన్న తగినవరుండెవ్వండు బలరావూ || *

కందార్థము.

కనకాంబరవినుచుర్యో । ధనుడునుశీలుండు మిగుల ధనవతుండున్ । ఘనడునుదాతయుభోగియు । ననఘుడుమచ్చిష్యుడృడతనికదప్పన్ । పరులకునివ్వమతిని నేనొప్పన్ || గతివినిం తమద । కరిమనసోదరి । యితరులకునుదగు నే । యేలయీమట || లతనికదప్పన్ || *

బల || స్లోకము || విద్యాశౌర్య ధనాశ్రయోగుణనిధిః ఖాతోయు వాసుందర । స్సాచారస్సుకులోద్భవో మధురవాక్ తాదయాసాగరఃభోగీభూరి కుటుంబవాన్ స్థిరమతిఃపాపత్తి హంతాబలీ । జామాతాపరివర్నితః కపివరైరేవం విస్సత్తమః || అన్నట్టు || విద్యయు, శౌర్యము, ధనము, గుణము, ఖాతి, పిన్నవయసు, సౌందర్యము, ఆచారము, యోగ్యకులమంజననము, మధురవాక్కులు, దాతృత్వము, దయ, భోగినిము, విశేషకుటుంబము, స్థిరమతి, పాపశూన్యతయు, బలమగులవానికి గన్యనీలయునని యున్నదిగావున ధుర్యోధనుడిన్

యుగలవాడతనికి మనసుభద్ర నీవలయుననియున్నది నీవిందు
లకుమారు బలకుము మారజనకా॥ *

సంధి॥ ఇట్లనిన యన్న భావంబెరింగి త్రికృష్ణుండుఃకం
డి కొన్ని దినంబులు గడచిన పిమ్మట నొకనాడు బలరాముం
గాంచి యేమనుచున్నాడు. *

కృ॥ కం॥ అలరైవతకాచలమున। జెలగుచునుత్సవముసే
యజింతించితిరా। వలయును నీవచ్చోటికి బలరామా శత్రుభీ
మ పాపవిరామా॥*

మాట॥ రైవతకాద్రియందు వరద పాయసంబను మ
హాత్మవంబుసేయదలంచితినిపురావలయునుబలరామా॥*

కృ॥ మా॥ ఓమంత్రివర్యులారా॥*

మం॥ ఏమి యాజ్ఞా స్వామీ॥*

కృ॥ మా॥ వసుదేవుండు మొదలగు యమశ్రేష్ఠులకు ద
గిన వాహనంబులరావించి రుక్మిణీదేవి మొదలగు పట్టమహి
షీజనంబులకు షోడశసహస్రరాజకన్యామణులకు హాటకాం
దోళికలను దెప్పించినామను బలరామునకును సైన్యసుగ్రీవమే
ఘపుష్ప బలాహకంబులను తురంగంబులంబూర్చిన తేరుదా
రకసహితంబుగ దెప్పించి రైవతకాద్రియందలి యుత్సవంబు
జూడ బయలువెడలంజేయనయ్యెకార్యకరుల కాజ్ఞాపింపుడు
మంత్రీవర్యులారా॥*

మం॥ మంచిది స్వామీ॥*

సం॥ తదనంతరంబ నిజాజ్ఞాప్రకారంబున మంతులుస
మకూర్చి త్రికృష్ణుండు బలరామసహితంబుగ రైవతకాద్రి
కి బయలుదేరు క్రిమంబెట్టిదనిన॥*

ధన్యాసి రాగము, ఆది

రంగుగ రైవరికాదికి వెడలెను, రామునితోగూడి | ము-
 గ్గతూర్వరవంబులు చెలగగరంగరాయపాలకుడగు శ్రీహరి
 రంగుగ || అలసాంబుడు సాశ్వతియును ప్రద్యుమ్నా మూర్తి
 సుదేవులాదిగా | గలవారలుగావలసినవాహన | ములనెక్కిరా-
 గ మునిహితుడగుహరి || రంగుగ || శ్రీరుక్మిణి సత్యజాంబవతి
 యును | నారీమణియగు నాలక్షణయును | చారుగాత్రమిత్ర
 విందమొదలగు | వారుపల్లకీలనెక్కిరా హరి || రంగుగ || పాల్
 పెరుగువెన్న నేతివనటులు | చాలగాను పసస చూతఫలములు |
 వేలకొలది ననటిపండ్లగొలలును | వేగగొనుచు యడవులురా-
 గనుహరి || రంగుగ || *

సంధి | ఇట్లురైవరికాదికిన్ జనియచ్చట నుత్సవంబునెర-
 పి యప్పర్వతంపుసాంపు పరికింపగోరి నీరియుశౌరియు సపరి
 వారంబుగ బయలుదేరియొక్క గుహచేతకుంబోవనంత నచ-
 టమునివేషధరుండుగు నజునుండేమిసేయుచున్నాడు || *

పున్నాగవరాలిరాగము, చాపు.

దేవానిన్నేనమ్మితి | మహాను | భావాబోవుము సమ్మతి | దే-
 వేంద్రముఖసర్వ | దివిజనుతపదరా | జీవరక్షితజీవచేరదగియ
 రావ||దేవ|| ఎన్నివిధంబులను | బోవుమని | నిన్నునుతించినను |
 కన్నులజూడక నున్నావదేమిని | కన్నదేవుడెచటనున్నాడురా
 దేవ|| దేవ|| కామాదివగ్నమును | కడద్రోయుచు | నీమోహన

హాపము! వేమూరుధ్యానించి విన్నవించితిచాల! శ్యామలాంగ
కామి! శతసుందరదేవ! దేవ! కరిప్రహ్లాదాదులను! గాచితివ
న్న! ఘనతలాలించినాను! వరరంగరాయభూ! వరపోషబొబ్బి
లి! పురవరణలయయో! పుణ్యాత్మకదేవ! దేవా!

సంధి! ఇట్లు పద్మాసనాసీనుండై భగవధ్యానంబు సేయు
చున్న కుంతీకుమారుంజూచి యతియనుభ్రాంతిచే రేవతీకు
మారుం దేమనుచున్నాడు!

నాదనామ క్రియ రాగము.

చాపుతాళము.

మునివర్యభవద్చరణ! వసజములకిదె వందనము! కనమరుర
త్న మకుటంబుసోకగ! మునివర్య! ఏడనుండియూడకువచ్చితిరి!
యేతీర్థ! యాత్రలకేగితిరి! పోడిమితోనే! పుణ్యభూములుగం
టి! రీఢవ్వరికమీకు నెంతధన్యాత్ములా! ముని! వసుధరంగరా
యనేలు! వరబొబ్బిలీవాసునెంతో! మసలకభజించు మ
హితాత్ములుమీర! లసమానయోగని రూఢులతిశాంతులు! ము
ని! బల! నమస్కారమయా స్వాములవారు! అ! నారాయణ!
బల! ఏయేక్షేత్రంబులు వీక్షించినారు మునికులసార్వభౌమా
అ! ము! సీ! తిరువరంగంబును తిరువలయూరును తిరుకణ్ణపురము
ను తిరువయోధ్య! తిరునిన్నవూరును తిరువలికేగియు! తిరునీర్త
లయనల తిరుకుళుంద! తిరువనందపురంబు విరువిత్తువకోడు!
తిరుకోట్టియూరును! తిరువెళకే! తిరువల్లెవాళును తిరుకురుం
గుడియును! తిరుపుళింగుడియును తిరుపతియును! కాంచీశ్రీవిల్లి

భుత్తూరు ఘనతనొంది కాలకంధరుడుండెడి కాశీపురము మేల
దలుగాగల దేవతానందనములను కన్నుదోయికి పండువుగాగ
గంటి॥

బల॥ ఏయేనదుల స్నానంబులచరించితిరి మునికులవర్గా
అ॥ము॥శ్లో॥ భాగీరథీ శోణనదీ కాళిందీచపినాకినీ సు
యూకాశికీసింధు నర్మదాగండకీతథా కృష్ణవేణీ తామ్రా
గ్నీవిమలాచ సరస్వతీ గోదావరీ వింశధారా గోమతీమణి
ర్నికా॥ *॥

అ॥ము॥ యనునివి మొదలుగాగల పుణ్యనదులలో స్నాన
బులచరించితిమి॥*॥

సంధి॥ ఇట్లుపలికెన నన్మాయాముని పలుక లకుసంతసి
తన్మనంగని బలరామదేవనుచున్నాడు॥*॥

కందాధ్యాయము.

వెన్నుడజడదారులలో మిన్నలువీరలనుగొంచు మిక్కి
భక్తింగ్రన్ననభవనంబుననిడి చిన్నిసుభద్రానంపు సేవయె
నర్పన్॥ యీవరముని భావమెలర్పన్ భావింపగాపుణ్య
మునమనముల్లు పాపముగడేయ వేవచ్చిరిటగాన॥ సేవయె
నర్పన్- యీవరముని భావమెలర్పన్॥*॥

బల॥ ఈ స్వామిగారు మనయింటికి బవిత్రతనొందిం
నేతెంచిరి గావున వీరికిదిచర్యలాసరింప మనసుభద్రానం
ము కనకాంబరా॥*॥ —*—

కందాధ్యాయము.

విషయాప్సరశాలియుద్రీభు వనమోహనమూర్తియితడి

పరచిత్తంబుల్ గనరాదువీనివశముగ బసపగ నెటులొనుకన్య
పాపవిదూరా యాచవకుల దీపావతార తాపసులనినన్య
దగదుమీలదాని చేపట్టినయట్టితాపసుడెసాక్షి || పాపవిదూర ||

మాట || యశావసశాలియు సుందరుండునగు వీనికిపరిచర్య
లొనరింప సుభద్ర నెట్లునియోగింపదగు తాపసులనినన్యవచ్చు
నా మున్నుపరాశరమహాముని మీలకులంబునజనించిన మత్స్య
గంధింబొందలేదా బలంబుగావిచారింపుము ప్రళంబవైరి || * ||

సంధి || అనియిట్లనిన రుక్మిణీ కాంతునితో రేవతీ కాంతుడే
మనుచున్నాడు || * ||

బలకం || అపరాధమానుహరినీ వెపుడైనచుబలుకకట్టులీ
దృశ్యమును న్నుపచారికలిలక న్నెలె తపసులపై సంశయింప
దయకృష్ణా || * ||

మాట || మున్నునునమేనత్తయగు కుంతీదేవి మొదలగు వా
రు మునిసత్తములకు సేవజేసి వారలకరుణబడసిరి గావున ము
నియై సంశయింపదగదు మదుద్దేశప్రకారం బొనరింపుము
శ్రీకృష్ణా || * ||

సంధి || యిటులపలికిన యన్నపల్కులకుసంతసిల్లి తన్నుణంబు
సర్వయాదవులతో మాయామునియగు సవ్యసాచి ద్వార
కానగరంబునకు దోడ్కొనిచని తన్నగరోపాంతోద్వార వనిం
బున నొక భవనంబుననుండ విన్నవించియున్నయెడనే తద్వృ
త్తాంతంబంతయు సంతఃపురకాంతలచే చెలసి సుభద్ర శ్రీకృ
ష్ణునిసన్నిధికి వచ్చుమార్గంబెటువలెను || * ||

—*సుభద్ర తెర ద్విపద.*—

శ్రీరంగదురుక్తి శృంగారమూర్తి చారురదవేణి సైకత

శ్రీశి! వారిజాయతనేత్ర పరమచారిత్ర! నీరేజ్యుడు పాణి
 నిత్యకల్యాణి! ముఖజితవిధుబింబ! స్ఫురదోష్ఠవింబ! నఖజితతా
 రాళి నయగుణపాళి! చతురవచస్త్రామ! సౌందర్యశీమ! కుంద
 రదశ్శ్రేణికోకిలవాణి! సుందరాలకజాలశుచితాలవాల! కరు
 ణాసముద్రచక్కనియానుభద్ర! తెరవలుకొందరు దెచ్చిన తేట!
 పన్నీటజలకంబు బాగొప్ప సల్పివన్నెమీరగపట్టువల్పుమైదాల్చి!
 యొద్దిక గారైక నొడలంటదొడగ! నుద్వలాలెగడు మొగము
 నబొట్టుబెట్టి! మురుగులు కంకణమ్ములు బావిళ్ళలు! శిరిపట్టిచెవు
 లపూల్ చేర్చుకొబొట్టు! కెంపులనత్తురాగిడి నెలవంక! సౌం
 ద్రసరత్నాల సూర్యచంద్రులును తళతళమనెడు యొడ్డాణ్ణం
 బుపసిడి! మొలత్రాడు మేల్ వజ్రములజడతాళి! తులలేనిబా
 జుబందులు సంగరములు! నలరుబంగరుటండియలు పావడము
 లు! గిలుకుమట్టెలు చిటికెనబొద్దులాది! గాగలనగలెల్లకడువే
 డుదాల్చి! వేగశ్రీకృష్ణునిపిరిదికివచ్చె || సవినయంబుగభక్తి
 సంపద నెగడ! సవయోవిలాసినుల్ సరసనుబొగడ ||*

జుజువంతిరాగము, చాపు.

అరుదెంచెవితగానప్పుడు సుభద్ర! యనుకన్య కామణి! కరి
 వరగతి! నరుధరరంగా రామేంద్ర! గరుణించుబొబ్బిలిపురశౌ
 రి నెదనుంచుచు! నంజలిబూనుచు || నరుదెంచె || క్రన్ననసంపంగి
 తైలమునసరసంటి గంధంబు మెయినలుగిడి! పన్నీటజలకంబు
 లాడి బంగరుపూల! పట్టుపుట్టముగట్టి! పన్నుగపావడధరియిం
 చి వేగమైతాణి రవికదొడగి చెన్నలరారు పసిడియొడ్డాణ్ణం

మునుంచి చెల్వైదండయొసగ గా | రవ్యముగా || నరు || కనక
కంకణములు కర్నభూపలు దండగడియము లందెలును- మొన
రవలు చెక్కిన మురువు లుంగరములు | ముద్దుముత్తైపు పే
రులు | ఘనమైనమగరాల జడతాళిసిరిపట్టి ఘంటలకటిసూత్ర
ము | దాల్చుచు వేగ || నరు దెంచె || ముక్కుముంగరయును పక్కి
రాపతకము మురువు బాజుబంచులు | కొక్కారు మెరుపురంగు
లనేలు వంకీలు సుందనంపు బవిరెలు | చక్కని శశిపువ్వు చంద్ర
సూర్యులు నాను చంద్రహారంబులును | మక్కువతో దాల్చి మ
లైపోగడసరులు మానితనకొప్పున | పూనిబిరాన || *

కం || వందనము భక్త చందన | వందనము ముకుంద కృష్ణ వంద
నముహారీ | వందన మునందనందన వందనము పతంగ శయన వన
రుహనయనా || *

కృ || దీర్ఘాయుష్యమస్తు శీఘ్రమేవ వివాహసిద్ధిరస్తు.

సంధి || ఇట్లా శీర్వదించి సుభద్రంగాంచి బలభద్రానుజం
డేమనుచున్నాడు || *

లోడి రాగము, అట.

అమ్మా రావమ్మా | యలిసేవకు | బొమ్మా మాయమ్మా |
ఇన్చుహి రావురంగేంద్ర బోచు నన్ను | నెన్చుదిలోపల న
మ్మియున్నవా || రన్చరావన్చ || కామాదులబల | లోబరచిన | ఘ
నులువీరబల | స్వాములవీరల చక్కగా నెప్పుడు | వేమరునీభక్తి
విలసిల్లిపూజింప || వమ్మా || మునిగోరువాని | నీవెప్పుడు | మో
దముబూని | యొసరగ జేయుచునున్న నీచుమన | మునసున్నయ

భినుతములు పలియించునో । యత్నా ॥ అతిభద్రముగను । య
తికుపచార । మతులితముగను- క్షితిమనసుభద్రసేయ నేర్పరియ
నియతికుతుకముతోనా । హాలినాతో జెప్పె॥నోయత్న॥రావత్తు॥

సీ॥ పంచాయుధంబులవానిదలంపుచు । పంచాయుధంబుల
వానిదోగిద్విజవాహులీలల వేడు-వర్నింపుచు । ద్విజవాహులీ
లలదృష్టినిడక । ప్రిద్యమ్నవరమంత్ర పఠనంబుజేయుచు । ప్రి
ద్యమ్నవరమంత్ర పఠనముడిగి । కామోద్భవావహా కథలను
వినుచును । కామోద్భవావహా కదలవినక । వరలుచున్నట్టి స్వా
ములవారువీరు । నతనుముదమున పరిచర్యనలరుడేని భూరిక
థ్యాణసంసిద్ధి బొందెదీవు । శంకనొందకు మాయమ్మ జనుమ
కొన్న ॥ *

సంధి॥ అనియిట్లు శ్రీకృష్ణుండానతిచ్చిన॥ *

సీ॥ నిటలతటాలలోల కుటిలతరాసితా । లకలతోతోడి బాలిక
లతోడ । సుందర కంచుకబందీ కృతోరోజభరము తోహాట
కాంబరము తోడ । కేళీమయూరీమ । రాళీముఖాండ జాత
ములతోనగల మొత్తములతోడ । పరిచర్య కరణతత్పర నిర్త
లంబైన । మనముతో కరిణీ గమనముతోడ॥ తే॥ గీ॥ సకలఫ
లవృక్ష ములచేత సన్నుతింప । దగిన యుద్యానవనిని సాధమున
మాయ । తపశియై యున్న యజ్ఞాను దరికివచ్చె । రమ్యగుణ
పేటి యాసుభద్రావధూటీ. *

సంధి॥ ఇట్లువచ్చి మాయామని వేషధరుండగు నజ్ఞా
నుంగాంచి యేమను చున్నది॥*

సుభద్రీ॥ కం॥ వందనము మానిచంద్రా । వందనమిదెతా
పసేంద్రీ వరగుణసాంద్రా వందనము పుణ్యచరితా । వందన

మందయాసమేత వరయోగరతా॥*

అ॥ నారాయణ॥ నారాయణ॥ నారాయణ॥*

సం॥ ఇష్టు నమస్కరించి యన్నల పంపున నమ్మాయా
ముని కుపచారంబులు సేయు క్రిమంబెట్టిదనిన॥*

ముఖారీ రాగము, ఆది.

ఉపచారములు చేసెనుభద్ర॥ యత్నాయ తపసికి॥ నుపచా
ర॥ తపనును నెపమిడి తలపులుచేతై॥ కపటదేవముదాల్చి ।
జపియించువానికి॥ నుప॥ సొగసు బంగారు టంచెలుగదలి వి
న్నపమేనునియో॥ రగనుండి దేవస్థానవచాల॥ పొగడలు పొ
న్నలు॥ పొగడ తగినసంపెగలు మల్లెలును మొగలి విరులు
జాళి గులాబిపూల్ తొగలుమొల్లులు కెండ్లొగలశోకములు
తోటలకేగి తెచ్చి॥ యుపచారము॥ చక్కని పసిడివీటపైమీరు
వేంచేయుండనుచు॥ నెక్కువైన ఫలాహారములు అక్కర
రిశయు నామవడలు మేల్చక్కెర తేనెయు స్వాదుఫలం
బులు చక్కిలంబులును శాల్యన్నంబును మక్కువతో తామ
రిమరి గూర్చుచు॥ నుపచార ॥ తోడుగ రంగరాడ్విభు బ్రో
వ॥ బొబ్బలికాపురము॥ వాడైన కృష్ణుచెలియ లావేళ॥ వే
డుకముని దను॥ జూడరైకముడి॥ వీడపయ్యెద జీరాడమధ్యను
సియాడ గురులుకను॥ లాడ జడయుకూగాడు॥ మిక్కిలిభక్తి
తోడతన చెలులుగూడగ త్వరతెనా॥ నుపచారము॥*

రా. యో వెన్నుడనీకిదె సుమనోజ్ఞయజ్ఞోప వీతము ధృతభూ
 ధరా॥ ౫॥ కర్పూరాదివస్తు కలితశ్రోగంధము । గరుడగమన
 గొనుమా యో । దర్పజనకకుం । డలముఖ్యభూషల దాల్చి
 నన్ దయగనుమా॥ ౬॥ పక్షివాహనహరి ద్రక్షతలను గొ
 ను, పంకేజాయతలోచనా జగ ద్రక్షకపువ్వుల దగనిన్ను
 పూజింతు దాసావనాలోచనా॥ ౭॥ గోపాలసురభిళ ధూప
 మాఘాగ్నిశంపు కూర దానవభంజనా భవత మోపహానీకిదే
 దీపముబెట్టెద నఖిలతాపసరంజనా॥ ౮॥ అన్నమమృతతుల్య
 మతిభోగ్యమగుదీని నారగింపుము మాధవా శ్రీ॥ మన్నా
 రాయణకృపమంచి తాంబూలముక్రన్ననగొనుభూషణా॥ ౯॥
 రాజవదనస రోజాతనాభనీ రాజనమిదేశ్రీక రా రవిరా
 జితరుచి హేమరమణీయపుష్పము రత్నగొమ్మగుణాకరా॥ ౧౦॥
 తారవిమలకీర్తిత సారనీకిదప్రదక్షిణమపింఛెదఃపిశ్వా ధా
 రగోపీజార దామోదరానమసాగరములానరించెద ౧౧॥

సంధి॥ ఇట్లు దినదినంబును దేవపూజ సేయుచు సుభద్ర సే
 యుపరిచర్యల కానందంబు నొందుచు నొక నాడు మాయా
 మధ్యంజూచి మాయా మునివర్యుండేమనుచున్నాడు॥*

అ॥ము॥ తే॥ గీ॥ కోటిమాట లికేలనామాట వినుముఃశాన
 కొద్దిదినంబులలోన నీకు పెండ్లిగాగలకళలెల్ల పెక్కుగాను
 గాననైనవిగంటి యోగముననేను॥*

అ॥ము॥ మాట॥ కొద్దిదినంబులలో పెండ్లిగాగలదు యో
 గదృష్టింజూచి చెప్పితి నీకగంబుకంబుకంతీ॥*

సంధి॥ తే॥ గీ॥ అగన సిగ్గుననపుడు మోమట్టెవంచి నేనుజే
 నినసేవల నెనరుమిగుల నొంది యిటులాడెనంచు దానూహ

జేసి కపటమునిగని యిట్టులక్కలికి పలికె॥*

సు॥ ఓయతి కులపట్టభద్రా॥ *

అ॥ ము॥ ఏమి సుభద్రా॥ *

సు॥ కం॥ ఏయేపురముల జూచితి రోయతికుల సార్వభౌ
మ యుత్తములగుకాంతేయుల గనినారామీ । రాయంద్రప్రస్థ
పురము నలరించితిరా॥*

సు॥ మాట॥ ఓస్వామీ మీరింద్రీ ప్రస్థపురంబు పవిత్రత
నొందించినారా । పాండవులంజూచినారా వారు క్షేమంబు
గ నున్నారా॥* —*—

జంఝూటి, రాగము, ఆది.

మునివరానరుజూచితిరా । మీరెచ్చటవైన॥ ముని॥ అనయ
ముదివ్యదేశ । యాత్రీలజేయునపుడు॥ మునివరా॥ పుడమికిప్ర
దక్షిణము । పొనరింపనతడు । వెడలినది తడవాయెను । బడలిక
లెరుగడు పరమసుకుమారుడు । మునివరా । దేవరకు తెలియని
దేదిమహాను । భావయేమనిజెప్పడు । వావి మేనత్తకోడుకు ।
బావగావలెనాకు॥ మునివరా॥ వరరంగరాయభూ పాలు । నే
లుబొబ్బిలి పురవాసియా శ్రీగోపాలునితము గొల్చువాడు ।
నీతివిశారదుడు॥ మునివరా॥*

సు॥ మాట॥ బడలిక లెరుగక యెపుడలిసుకుమారుడైనయా
కవ్వడి పుడమిప్రదక్షిణము సేయుటకై వెడలెననివింటిని । తడ
వాయె నిప్పటికిని రా లేదు । పుడమిదిరుగునపు డెపుడైననాక
వ్వడిని జూచితిరా మునిసత్తమా॥*

అ॥ ము॥ మాట॥ అతడెట్టిగుణంబులుగలవాడో యెట్టిరూ

(౨౨)

విజయవిలాస నాటకము-

బంబుగలవాడో చక్కగావచ్చింపుము చక్కెరబొమ్మ||*

నాదనామ క్రియ రాగము

జంపె తాళము.

మునినాథయ్యజ్ఞాన సునివణ్ణన మొనర్పగనునావశంబెశే
 ఘనైకై నవశమే || ముని || ఎగుభుజంబులవాడు నింద్రనీలపుచా
 య నగుశరీరమువాడు నయవిచారుండు నెటివెండుమలవా
 డు చిటినవ్వలయుమోము వలలుచుండెడువాడు వరగు
 ణగణుండు- ముని-బవరిగడ్డమువాడు పంకేజనయనుండు
 భువనమోహనమూర్తి పుణ్యపురుషుండు- ముని-మృగరా
 జమధ్యంబు మీరుమధ్యమువాడు చిగురువిల్తునికన్న సొగసైన
 వాడు- ముని- పెనుకువనిసుమంత వెనుకబారనివాడు మన
 మలరజేయు వెన్నునమచ్చవాడు మునిగావురంగారాయ
 రక్షించుబొబ్బిలి దేవుడొక్కస్థమూర్తికి ముద్దుమఱది||*

సంఘ అనినవినియచ్చా యాముని యాభామినింగని యే
మనుచున్నాడు.*

కంఘ మనమలర భూమినంతయు గనినారము తీర్థయా
త్రైకై తిరుగునెడం గనుగొంటిమి సంగ్రిందన తనయునిమా
గంబులోన తామర సాక్షి.*

మొఘ సమస్తభూమండలము దిరిగి వచ్చుచుండు నపుడా
ఖండలాస్త్రజుని త్రోవలోజూచినారము - వేదండయాన.*

—*జంఘూటి, రాగమ, ఆది.*—

సంఘ మానివర్యయోగధుర్యమానరు నెటగంటిరి - మానినీ

మాగఁబులోన వానిగంటిమంటిరి మానివర్చయోగధుర్య*

అ॥ము॥ చానగోకర్ణంబులోన చాలసనములుంటిమే నే
నునతండ భేదముగనే మెలగుచునుంటిమే॥ చాన॥*

సు॥ ఈడకుగోకర్ణమనున దెంతదూర మోఘనా క్రిడితా
నువేడుకతో నీడకురాదలచునా॥ యీడకు॥*

అ॥ము॥ చేడరొదవ్వేమిలేదు చెంతనెగోకర్ణమీ వాడనె
యన్నాడుక్రిడి వనితరో యూహించుమీచేడరో॥*

సు॥ దేవరవారతనిక్షేమము దెలుపుటవినగలిగెను॥ సేవ
కిదే ఫలమునాదు చింతలెల్లదొలగెనుదేవర॥*

అ॥ము॥ రావురంగారాయభూమి రమణునేలుబొబ్బిలి
త్రివిరుమరదిక్కినును శీఘ్రమే పెండ్లియాచెలి॥*

అ॥ము॥ క॥ ఓకాంతానీకైవడి నీకైవడి వేషమూనియే
నుంటిగదే రాకేంచువదన సీపుప రాకిక సేయకుము పాండు
రాజసుతుండన్॥*

మాట॥ బహుదినంబులనుండి యిట్టిమాయాయతి వేషము
ధరించి నిన్నపేక్షించి యుంటిగాన తుంటవిలాగ నిముల్క
ల మంటనంటనీక వెంటనేజంటగొని యుంటును నిన్నేమచుం
టినో మచ్చకంటి॥*

అ॥ము॥ తే॥గీ గంగమొదలగునదుల మునుంగుఫలము దే
వసేవలవచ్చిన దివ్యఫలము నిన్నువరుకేళినేలుటే నీలవేణి
మంచలగ్నము మరిసంశయింపనేల॥*

మాట॥ గంగగోదావరిమొదలగు పుణ్యనదులలో స్నాన
మొనరించినదానికి సనేకదివ్యదేశంబుల సేవించినదానికిని ని
న్నుకన్నులవిల్చిని కేళినేలుటచే ఫలమగదలంచుచున్నాను గా

న మంచలగ్నంబాసన్నమాయె క్రన్నననామనోరథంబు నెర
వేర్పుముసర్పవేణి॥* —)*—

జంఝూటి, రాగము, రూపకము.

వారిజాక్షినిన్నుగోరి వలచినాడనె. కూర్చుండెనమారు
డువిరి గోలలేసెనె॥ వారి॥ గడుడునీదుసాగసు జెప్పగాను
వింటినే. యదిమొదలిదివరకునిద్దు. రన్నదెరుగనే॥ వారి॥ అతి
వస్త్రకైక్షిలినిదిరిగి యతియునైతినే. వ్రతముచెడ్డసుఖము దక్క
వలదె తాళనే॥ వారి॥ మంగళాంగ నిన్నేపుడును. మరువలే
దుగా. రంగరాయ నేలురమా రమణుడెరుగగా॥ వారి॥*

సం॥ ఇట్లు తనజస్వరూపంబు దెలిపి మనోరథం బెరిం
గించిన నమ్మించు బోణితలవందికొని యూరకున్న నక్కనన్య
కామణి కరంబుననున్న రాచిలకజూచి సవ్యసాచి యేమను
చున్నాడు॥ *

చ॥ పరుడనుగానుమీ చెలికి బావను సూటిగమాటలాడదేవ
రు సగ్గనైనమాట గలపందలపంబెను సిగ్గుమాటపై. జొరబడ
నీనొకింతయును. చోద్యముమన్నన వారితోడనే. తరుణులు
మాటలాడెదరు దానికి నేమన నేరగానయో. కరగతకీరమా.
పలుకగాదగదే నినుగూర్చియైనతాన్॥ *

మాట॥ లోకంబుననుత్తమ కన్యకలకు మన్ననవారితోడ
సంభాషింపక మిన్నకుంటనై జంబుగాన యీచాన నాతో
మాటలాడకున్నను నీతోనైన నేనాడుమాటలకు త్తరంబుచెప్ప
వలదా పలుకుబంగారమా యో రాజకీరమా యిదిన్యాయ
మా॥ *

సంధిః ఇట్లు తన్నుద్దేశించి పలుకఁపాండవోత్తమునకు ను
త్తరంబు జెప్పవలసి యున్నకాశి నిరాజకీరముంగాంచి యే
మరుచున్నది॥ * —(*,—

హిందుస్తానీ, కాపీ రాగము, 'ఎక'

విన్నపము సేయరాదె! వన్నెమీరముద్దు చిలుక॥ విన్నపము॥
తిన్నగవారాడుదానికి! తిరుగమధురసంబు జిలుక॥ విన్న॥ ధ
ర్మమే మీనంతవారికి! తాళకింతతత్తరింప! నిర్మలగుణమణిస
మాజ! నెచ్చదిచలమూనకుడని॥విన్న॥ పెద్దలన్నారెరిగివారు.
పెండ్లి సేయగలరీలో! నిర్దరమిబగూడలోప! లెట్టురట్టు బెట్టరను
చు॥ విన్న॥ చెలగుచువేంకటశ్వేతా! చలపతిరంగరాయభూ
ష! తిలకు నేలుకృష్ణుని నెచ్చెలీ నేరములెన్నకుడని! విన్నపము॥

అ॥ము॥ జీవారిజాక్షీ మీనాగ! పండ్లి సేయుట లెన్నడు! నా
మనోరథంబు నెరవేరుట యెప్పుడో! యౌదమృతం విషమను
మాట వినలేదా జాలమేలదోలరాదని॥ *

హిందుస్తానీ, కాపీ రాగము, రూపకము.

౧ తమిళిలుపజాలలేనె! తాపముచచ్చార్పవే॥ తా॥మో॥
హమునువేగదీర్పవే॥ తమిళిలుప॥ *

౨ తిలికిచిలుక లేజివాని! ములుగులకికతాళనె॥ములు॥యీ॥
చలమచేలగోలనే॥ తమిళిలుప॥*

౩ తరుణిరోయ వేళనీమ! దయనుగోరుచుంటి నె! వ॥నే॥ప
కుడగానటంటి నే॥ తమిళిలుప॥*

(౯౨)

విజయవిలాస నాటకము.

౪ చెలియరోయినాడెగాదే॥ చిన్ననాడెగోరితి॥ చిన్ననం
గలయుమనుభుజేరితి॥ తమనిలుప॥*

౫- భామబలిమాలినను॥ మోముఁటులపంచకే॥ మో॥సి॥గ్నే
మియు నీవుంచకే॥ తమినిలుప॥*

౬- మగువనే ననుమాటలకు॥ మారుబల్కవేలనే॥ మా॥
యా॥ బిగువులేల చాలునే॥ తమినిలుప॥*

౭- కాంతయెంత వేడినను॥ చింతసేయనేటికే॥ చి॥అయ్యో॥
పంతగించనేటికే॥ తమినిలుప॥*

౮- రంగరాయు నేలురమా॥ రమణుని ప్రియసోదరీ॥ రమ॥
భిమ॥ లాంగి వినుతలోదరీ॥ తమినిలుప॥*

—*అజ్ఞానుడు-సీసపద్యము-*

వాయుపూరితపృథ్వుకోటరధ్వనుల్ ఘనశుభశౌం
ఖిరధ్వనులుగాగ॥ పరభృతావళి కృతపంచమస్వరములు॥ పటు
తరతూర్యరావములుగాగ॥ శుకశారికాద్విజప్రకారవంబు
లు ద్విజవరాశీర్వచోప్రజముగాగ॥ మందాగిలపిలోలసుందర
లతికావి॥ తతులెన్నదగునటితతులుగాగ॥ తే॥ గీ॥ ననలపాద
రిల్లు కాయమానంబుగాగ॥ విరులపాపపుపరిణయవేదిగాగ॥
నించువిల్లుకుమరపురోహితుడుగాగ॥ నబలగాంధర్వమునపెం
డ్లియాడరమ్మ॥*

మాట॥ వాయు పూరితపృథ్వుకోటరధ్వనులనెడు శౌం
ఖ్యనులును॥ పరభృతావళి కృతపంచమస్వరంబులనెడు తూ
ర్యధ్వనులును॥ మందాగిలపిలోల సుందరలతికాపితతులనెడున
టితతులును॥ శుకశారికాద్విజ ప్రకారవంబులనెడు ద్విజవ
రాశీర్వాదములు॥ పాదరిల్లనెడు పండిలియు॥ విరులపాన్ననెడువి

వాహవేదికయు, మన్మథుడ నెడుపురోహితుండును। వివాహమునకు నన్నియు సమకూడియుండెగావున గాంధర్వమ్మన వివాహంబాడరమ్మా ముష్టలగుమ్మా-*

సంధి॥ ఇటులబలుకుచు తన్నుంబట్టి కౌగిటజేర్పదమ కింపబోవుటెరింగి యక్కుటిలాలక మెల్లనహస్తంబులు వదలిందితన మందిరంబునకుంబొయెనంత నక్కడ నుద్యానవనంబున సుభద్రాంగానక విజయుండు విరహాతులండైయున్న కృమంబెట్టిదనిన-*

—(—)

ఆనందభైరవి, రాగము. త్రిపుటతాళము

విజయుడుస్తరశర। వివశుడైయీగతి। గజగమనసుమది। కలువరింపుచునుండె॥ విజయుడు॥ రజతాద్రికీర్తిత్రోరంగరాయ నేలు। గజరాడ్వరదా, యీ నాకార్యమెల్లువునని॥ విజ॥ ఏదిక్కుచడియైన। నింతియనుచుజూచి। కాదనివలవల। కన్నీరునించుచు॥ పామకొనినలతల। బడలిగకౌగిట। నాచుకొనుచును। వ్రాదమునొంచుచు॥ విజ॥ వలయపవనకీశోర। ములుసోకసోలుచు। నలచంచురునివేడి। కళలకునోడుచు। నభిపంక్తిగనిచెలిజట। యనిభ్రాంతిపడుచును। చిలుకపలుకులువిని। చెలిబలెగననుచు॥ విజ॥ బొట్టుతాబెట్టుడు। పట్టెడైననుగాని। మట్టడన్నముతన। మోవియువాడంగ। నిట్టూపునిగుడించి। నెలతాయిటులనను। రట్టుబెట్టకనికచే। పట్టుచుటంచును॥ విజయుడు.*

సంధి॥ ఇట్లు విరహాతులండై వసూసాన్నిధ్యంబు గల్పించుకొనియేమనుచున్నాడు.*

ముఖారీ, రాగము ఆది.

వలచివలయలేని వాడనైతిగదా వలరేనిబారికి వశ
మైతిగదా చెలగుచు నెలతనా చెంతజేరెనుగదా యలికుల
వేణిని నే నయ్యో విడచితిగదా వలచి॥ నేనేయజ్ఞానుడన
నినేరక దెప్పితిగదా పూనిగాంధర్వమున పొందుమంజ్ఞిని
గదా॥ మృనినికేల్పట్టి మరలవిడచితిగదా కానబేలనైతినిక
కాంతునో కననోగదా॥ వలచి॥ ముద్దుగుమ్మ నెమ్మోము ము
ద్దాడనైతిగదా దిద్దితిలకమునొసట దీర్చలేనైతిగదా॥ తద్ద
యుపాలిండ్లు తగబట్టినైతిగదా యొద్దజేరినపుడెనా యూ
హదీర్చుకొన్ననైతిగదా॥ వలచి॥ చక్కెరబొవ్వుమోవినిొక్క
నైతిగదా గ్రక్కన కాగిటబట్టి కలయనైతిగదా చక్క
నిపాయమునకు సాఫల్యమియేకదా పక్కనుజేచిహాససు
భ్రమదీర్చుకొన్నైతిగదా వలచి॥ అంగజకృతబాధ యధిక
మాయెగదా అంగనవచ్చియెన్న డాదరించునోకదా॥ రంగ
రాట్నభునేలు నంగజజనకుడుపొస గంగజేసిన మేలు గా
ననైతిగదా॥ వలచి.*

శా॥ ఆరేమంచు సుతించగా దగునహలాయాముం
తిపాదన్ముల య్యారేతమ్ములగేరు నాతివదనంబబ్బారి నేపాలు
వా హ్వరేచక్కనిగుబ్బదోయి విరిమెల్పుంతుల్ నడల్ హంసి
యానారెయూ చెలిజూచు తెన్నడొగదా యానందమున్నం
డనై **

సంధి॥ ఇట్లు విరహభరంబుననజ్ఞానుడు ద్యౌరవనం
బుననుండె నంత యక్ష్మినిసృజ్యభామాది పట్టమహిషీ జనంబు

లు శ్రీకృష్ణునిసంస్కృతికి వచ్చుమాగఁబెట్టిదనిన *

యాలలు, కాంభోజీ, రాగము చాపు.

వనజాయ తనయనలు వరుసగానరుడెంచిరి. ఘనభూషణముల ధరియించి. నైకలదొడగి. కనకదుకూలములవెలయించి॥వన॥ కరకనకకంకణములు. ఘల్లుఘల్లుఘల్లుమనగ. చరణమంజీరారవంబులు. చెవులకానంద. మిరపుగనుజేయుచుండగా॥ వనజాయత॥ శ్రీరుక్మిణి సత్యభద్రా. చెలిలక్షణమిత్రీవింద. నారీమణియైన కాళిందీ. యానాగ్నజిత్తిధీరజాంబవయన నెనమండ్రు. వనజాయత॥శ్రీరంగరాయవసుధా. సీమంతినీవల్లభునకు. కోరికలొసంగుబొబ్బిలి. గోపాలబాలు. కోరివరియించిమించిన- వనజాయత.*

సంధి॥ ఇట్లువచ్చిన నిజభార్యలమన్నించి యందఁగ్రీ పట్టమహిషియగు రుక్మిణీ దేవింగాంచి శ్రీకృష్ణుండేమనుచున్నాడు.

వసంత, ఆది.

వినుము రుక్మిణీరమణీ! పీనులలర॥ వినుము॥ మనపుష్పవనిసున్న. మునిమునిగాడజానుడు! వినుము॥ మనసుభద్రకైయిన్ని! దనములిచటనుండె॥ మనమాతనికి పెండ్లిమానక సేయవలె॥ వినుము! బలరామునకొకింత. చెలియకుండగ జేయ. వలెదెలసిననొప్పు. డలి వేణినిజమిది॥ వినుము॥ వరరంగరాయవిభు! గరుణింపుచున్ననాడు. వరమిత్తుడైన పాథుఁ. పాంధితమొనగూతు॥ వినుము.*

కృ॥ ఓపాగ్రీణనాయకీ॥ రుక్మిణి॥ ఏమిపాగ్రీణనాథా.**

తే॥ గీ॥ ఇన్నిదినములు పరిచర్యలెలమిజేసి । వనితమునిగా
నునీబావననిన దెలిసి సిగ్గునసుభద్రమున యిల్లుజేరేగానాతరు
ణిభోజనమిడుబొచ్చునరునకిపుడే. *

వూట॥ ఇన్నిదినములన్నరునకు పరిచర్యలన్నియుంజేసియు
కన్నెరోమునిగాను । నీకైయిటులవేవము ధరించితినే నర్జు
నుండననిసిగ్గుననగ్గజగామినిమనయిల్లుజేరేగాననీ వరిగినరునకు
భోజనమిడుచుండుము పడతి.*

సంధి- ఇట్లురుక్మణీదేవి తనమనోవాధుండగు కృష్ణునా
జ్ఞగైకొనిదిదినంబజానునకుభోజనమిడుచుండె । సంతయం
తెపురంబున । దురంతకంతువేదనచే సుభద్రయుండుకరిమం
బెట్టిదనిన. *

—(*)—

ఎదుకులకాంభోజీ రాగము, త్రిపుట.

ఏలమోసబోతినిక నేమిసేతునే । నిక నెట్లుతాళుచును । పా
లితరంగ భూ । పాలుడొబొబ్బిలి । శ్రీలలనాధిపు । చిన్నిమరదిని
విడచి॥ యేల॥ చను మొనలంటనా । చక్కనిదొరకాగి । టనుజి
క్కియుండక । ఘనమగులజ్జన్ । పనగిచేవిడిపించి । కొనివచ్చి
యిచ్చట । ననవిల్లుబాణాసల । మునకోర్వలేనైతి- నేల - కమ
లలో వనబిగికొగల్చి నన్ను- సుమబాణుకేళిలోజొక్కించు
మనినా- తమిదీరగనునేనా- తనియధరసుధార- సముగ్రోలి
మోహతా- పముదీర్చుకొనైతి- నేల - భావరొరంమని పా
ణితలముబట్టి- కోమలసుమశయ్య- కునుచేరదియ్య- కామసుం
దరుడైన- నామనోహరుతోడ- వేవారు నెనయక- వెంగల్నెతి

౧॥ యేలా మోసబోతి॥*

సంధి॥ ఇట్లు పరిహారేయైయున్న సుభద్రంజూచి రుక్మిణీ దేవి సత్యభామ మొదలగు భద్రభగవంతులను చూచుచున్నాడు.

గౌరీపంతు, ఆది.

౧- మచ్చికగా నిన్నాళ్లవలెను నీవు- మాటాడవడేమీ- వేగమే మచ్చకంటి నిన్నెవరేమనిరో మాతో తెల్పగదే.*

౨. చెలియాబంగరు జిగిగలసీమెయి పులకరించెనేమీ! యెదలో- దలచుకొనినదేమో విశదాబుగ దాచకదెల్పగదే.*

౩. కలికియిన్నా- శ్లలముని చెంగట- చెలగి సేవజేసి- యిపుడు- కలువకంటి తొంగికనుంగొనవది-యిలనపకీర్తిగదే.*

౪. ఎవ్వనినైనమో- హిందితివోసీ- వెటుగ బలుకగదవేచక్క- పువ్వుబోణిరో హంసలకాటలు- పూనినేర్పవేమీ*

౫. రంగరాయ విభు రక్షకుడగు త్రిరమణుని చెలియలవై! యుండి యంగనరో యిటుచింతలగుంచుట-లయ్యోయిదియేమే.*

సంధి॥ ఇట్లు రుక్మిణీ దేవి మొదలగు పద్మవదనలు సుభద్రను పరిహారంబులు సల్పుచుండ- కోకిలరుతంబులకును- మెల్లన వీచుమలయవూరుతంబులకును- నెలగాచు వెన్నెలవేడిమికిని కెలకెలమని పలికెడు చిలుకలనుడికిని కలిమిపడతి కొడుకేయు బాణంబులవడికిని- మదాభిహారాహళికి నులికిపడి- మిగులవిరహంబునొంచుచుండ గొందరించుముఖులించుముఖుల నిందించుక్రమంబెట్టిదనిన.*

చెలికత్తెలు॥ నీ॥ వడినుందపవన యీపడచుపై బడు
చును- బాధింతువేలన్ బాముగరువ- నేలపూబాణంబులిం
తపైయ్యేసెను పంచాస్త్రసీఁట్లు- బట్టివిరువ- నేలకోయిగూ
తుయెలనాగదఃఖింప- కోకిలంబాన్ము కాకిదన్న- నెలయేల
కన్నెవెన్నెలకాకనొందింతు- వలదయ్యములుసేదకళలుమ్రొం
గ- చెవిములికియయ్యోపలు- చెలికిచిలుక- చాననొంపకునిను
చెరలోనుబెట్ట- మధుపర్వుంకృతి వానము మగువయెదుట-
చంపకారణ్యమునకు నిన్ సాగనంప- *

సంధి—ఇట్లు చంద్రాదులదూరుచు విరహాత్మయగు ను
భద్రానిందుముఖులెల్ల గూడుచు- చందనంబలది పన్నీరుజిలికి-
విరిపాన్పుననుంచి- శిశిరోపచార విధులొచరించుచుండ- కొం
దరైన సుందరులవలననే తద్వృత్తాంతం బెఱింగి యయ్యడ
దేవకీదేవి వచ్చివూగఁబెటువలెను.*

యమనా, కళ్యాణి, ఆది.

వచ్చెను దేవకీవనజాక్షి యప్పుడు- వచ్చెను- హెచ్చగా
భూవణములనింపుగాదాలిచి- వచ్చెను- చెలులువెనువెంటద
నుజేరిఫరాకని- చెలగిహెచ్చరించగా చీనాంబరములు గట్టి
వచ్చెను- సరస వేంకటశ్వేతాచలపతిరంగవిభుని- కరుణిం
చు త్రిబొబ్బిలీ- హరిగన్నతల్లివేడు.*

సంధి—ఇట్లు వచ్చినదేవకీదేవింగాంచి రుక్మిణీసత్యభా
మలు మొదలగువారేమనుచున్నారు.*

కందాధము.

అత్తుచు నిన్నాళ్లముని శుత్రమునకు సేవజేసి సదన
ముననుదా- మెత్తని విరిపాన్పునబడె నత్తరుణీమణి సుభద్ర
యత్తరొవించువూ- యిదేగో కూతు నిత్తరిగనువూ - బొత్తిగా ని
ద్దురబోకు కొప్పడదు- చిత్తమొక్కరితి చెలికి లేదేమందు-
మత్తరో.*

సంధి—ఇట్లు దేవకీదేవిలో రుక్మిణీదేవీ మొదలగువారు
సుభద్రా వృత్తాంబుజేష్టి చనిరి తదనంతరంబున నాదేవకీదే
వికడకు శ్రీకృష్ణుండువచ్చి యేమనుచున్నాడు.*

కృ—ఓతల్లీ * దేవకీ—ఏమిరాకుమారా-*

—*(కృ—ద్విపద.)—

వినుము. వేడుకమీర విశదంబుగాను- మనసుభద్రగు మం
చినుగడు కిరీటి- మునివేషమూనుచు ముదితకైపుష్ప వనలో
ముదంబున వసియించియుండె- దుర్యోధనునకు నీతొయ్యలిని
య్య- నార్యుడౌబలభద్రుడభిలాషుడౌకె- గానక్రీడికొసం
గగా బలుండొల్ల- దేనాటిని నతడెరుగించునని పరిణయం
బొనరింప వలెనతండేను- వరగిరీశమహిమాశ్చవంబుజుడం
గ- నరుగుట జూచి మీర ప్రహసేయుండు- పరిణయమిచ్చునుభ
ద్రాజునులకు *

సంధి—ఇట్లు బలికి శ్రీకృష్ణుండు బలరాముడోహూ
ని శివమహిమాశ్చవంబునకుంబోయె- తదనంతరంబ- రుక్మిణీ
శత్యభామాద్యనేక పుణ్యాంగనాపలసితయును -నూక్తికరం
గవల్లికావిరచితయును కుముదమవలయు హల్లకకట్టా కేరదీప

రారవిందతోరణ బృందవిరాజమానకాయ మానాచ్ఛాదితో
 పరిభాగయును- నీలారుణసితపీతహరిద్వణ-మయకాచఘటి
 కలితలలిత ప్రదీపనిమలకాంతివేల్లితదశదిగ్భాగయును- నా
 రదశాండిల్యవసిష్టవామదేవజాబాలికశృపాత్రీయచ్యవనమ
 తంగకణ్వుగాలవగాగేయ భృగుభరద్వాజవ్యాసపరాశర
 శ్రీశుకముఖమునికరకర విసరసంసభ్యమాన పరిణయ పరిక
 రామోదాపాదికయగు వివాహవేదికయందు, మంగళస్నా
 నవిధులందీర్చి, సాలంకృతులైయున్న సుభద్రాజూనులందో
 డితెచ్చి, కనకాసునంబులంగూర్చుండబెట్టి, వారకామిజనం
 బులాడు. భేరీకాహళవృదంగ శంఖపటహఢకా- మడ్డుడిం
 డిమాద్యనేక వాద్యరవంబులు భూనభోంతరంబులునిండు. నా
 నాదేశంగత భూదేవతాస్తోమ స్వస్తివాక్యంబులు చెలంగి
 నప్పుడు పసుదేవుండు తనధర్మపత్నియగు దేవకీదేవి తనక
 రంబుల బంగరుపూర్వకుంభంబుననున్న జలంబులువోయన
 జూపుని పదంబులుపసిడి పల్లెరంబున నిడికడిగి సాలంకార
 యుభద్రుణ్ణో దారయునగు సుభద్రనత్నకి జరగాదార
 వోసెనాసమయంబునకొందలు పుణ్యాంగనలుమంగళార్థం
 బుగా నారతిపాటలంబాడెడి క్రీమంబెట్టిదగినా- *

బిల్వాహారీ రాగము, ఆది.

మంగళమగ్నియారతు లెత్త రెరంగుగ బంగరుసామికిరం
 గదంతరంగునకు. మంగళాంగులార మీరంగజుగన్నహరికి.
 మంగ॥ కందసుందరాంగునక కరధృతరథాంగునకు. నందిత

సారంగధరకు మందరాద్రిధీరునకు మౌనివత్త చోరునకు॥ మం॥
 కంజభవేతునకు ఖలలతాలవితునకు రంజితాఖలమితునకు
 కంజభవనుతునకు కల్యాణచరితునకు॥ మంగ॥ సామగాన
 లోలునకు సన్నకురకపోలునకు భీమదనుజవిఘ్నాలునకు శేము
 షీచిమారునకు సేవకమందారునకు॥ మంగ॥ గోకులవిహారునకు
 గోపీజనజారునకు లోకభరణవిచారునకు శ్రీకాంతామణీశు
 నకు చిన్మయప్రకాశునకు॥ మంగ॥ రంగరాయమానసాజ్ఞాభృం
 గునకు భగతురంగునకు మంగళగుణోత్తుంగునకు సంగీతా
 భిలాషునకు సరస్వతీభాషునకు॥ మంగ॥*

సంధి—తదనంతరంబనాగవల్లీ మహేంద్రవదివసంబు
 నకొందరు సుందరులు కొట్టుములు దంచుకొనుంబెట్టినది.

సువ్విపాట

—o—o—o—

౧. సువ్విగోపాలబాల సువ్విహేమవణచేల సువ్విరం
 గరాయపాల సువ్విసువ్వాలతే.*

౨. ఇంతిరావెమరునిపూ బంతిరావే హేమరుచిర కాం
 తిరావే రత్నాల దొంతిరావె.*

౩. కలికిరావె మరునియలరు ములికిరావె బంగారు గిల
 కరావె చిలుకల కొలికిరావె.*

౪. చిలుకరావె కప్పరంపు పలుకరావె వజ్రంపు తఱుక
 రావె సుందరీ లలకరావె.*

౫. రామరావె వదనవిజిత సోమరావె తారుణ్యసోమరా
 వె యొయ్యారి భామరావె.*

౬. చానరావె పన్నీటి సోనరావె హాసవిజిత సూనరావె

పికసమాన! గానరావె.*

౭. కన్నెరావె కన్నెపొన్న! గున్నరావె యన్నల! మిన్న
రావె సుగుణ! సంపన్నరావె.*

౮. బాలరావె పూలవిల్లు! కోలరావె యథాచంద్ర! ఫాల
రావె నీలదీనుర! జాలరావె.*

౯. ఈరితినందరును పేరపేరవలచుకొనుచు! సారసాక్షు
లొక్కచోట! జేరినిలచుచు *

౧౦. ఒంగారుతీయలును బవిరణీలుకాత్తికలును! రంగు
మీరినట్టిమంచి రత్నరాసులు.*

౧౧. మొదలుగాగలుగునట్టి మొదమొసంగు ధాన్యములను
పదిలంబుగ రోటబోసి! పాటబాడుచు.*

౧౨. కనకరత్నకంకణములు ఘల్లుఘల్లుఘల్లుమనగ! ఘన
కుచాద్రిభరముచేతకానులాడగ.*

౧౩. కులుకు పయ్యెదలుజార! కుటిలకుంతలములు గదల!
చెలిగి చెలులు పెట్టికొట్టు! ములను దంపిరి.*

సంధి—వివాహానంతరంబున దేవకీదేవి మొదలగువారు
సుభద్రానిజానున కొప్పగించి యతనితో నేమనుచున్నారు.*

భైరవి రాగము, 'ఎకతాళము.

౧. బాలి కామణినిచ్చితిమి పాథివో త్తమా! యీ! బాల
మిగులగోలనీచె భారమువినుమా! బాలికామణి! ఎండెరుంగ
దుకీరీటి! యీతలోదరి! నీ! యండజేరియుండ! గాననాదరిం
చుమా! బాలికామణి! ఎన్నడై ననీచుమాట! కెడురుబల్ల! చు!

చిన్ని, కన్నెనేరమున్న పైచికరుణజూడుమా॥ బాలికామణి॥
కోమలియు సుశీలసీల, కుటిలకుంతల, యీ॥ భావనీకుతగినభా
మ, పాండునందనా ॥ బాలికామణి ॥ రంగరాయ విభునేలు
ఁగి, రమణుననుమతిన్, పా॥ రంగలోచనసు నీకొసంగినార
ము॥ బాలికామణి॥*

సంధి—అని యిటులనకుఁ టిలాలక నునక్కిరి టి కౌప్పగిం
చియ త్తవారింటకి బంపునపుడు చిన్నబోయియున్న తనచిన్ని
కూతుంగని దేవకీదేవి యేమనుచున్నది.*

ఆనందభైరవి రాగము, ఆది.

చిన్నబోయియుండ నేలనే, నీవునామాట, లన్నియువినుచాలు
చాలు నెఱపన్నుగ రేచర్లగోత్రభవుడగుఁడై రంగవిభుని కన్నన
నేతెడు బోబ్బిలి, వెన్నుమరదికినీకును, కన్నెరోజోడుగను
న్నది॥ చిన్నబోయి॥ కన్నులనీరొల్క నేలనే, యోతల్లికివిటు
లున్న నిముసమైన తాళనే, మన్నననిను నీమ బావమటచులు
చూచెదరుగాని, యెన్నడైన నొకమాటన, రన్నరు పెండిలియా
డుట, కన్నెరోసిపున్నెముగదె॥ చిన్నబోయి ॥ ఒకరికొకరు
మీరుమీలోన, వరియించలేదె, వికచాంబుజవత్రిలోచనా, స
కల విభవములప దనిసి, సకియ నీనాయకునిగలసి, యొకవూ
రిటమన్నజూడు, చిక్రవినిందితమధుకర, నికరా రాగలవువేగ॥
చిన్నబోయి॥*

సంధి—ఇట్లుబుజ్జగించి పంపిననమ్మించుబోణిని రథంబున
నిడికదలితనపురంబునకుంబోవువూగఁంబున పోలి కాపరుల
గుయదువీరు లజ్జామన కడ్డపడు క్రిమంబెట్టిదనిన. *

బేగడ, రాగము, ఆది.

వెడలిరి యదుయూధపుల్ వడివడిననికి॥ వెడలిరి॥ తడ
యక సర్వాయుధ | ధరులయి యొక్కొక్కడి॥ వెడలిరి॥ పుడమి
యొక్కడ | గడయననడుగులు నిడుచును చిడిముడి | పడుచున
పుడు కవ్వడివడి నెత్తురు | వెడలబొడుతుమని | నుడువుచు సం
దడి | పడుచును బడిబడి॥ వెడలిరి॥ చతురతజూపుచు | యతిన
నుచునుద్వార | వతికరు దెంచియచు | నుతనుకుంతీసతి | నుతుడు
గొనుచుజనె | పతియగు త్తిరే | వతి మగడెరిగిన | క్షితిమన
లనుదాబ్రతుకన్చునెయని॥ వెడలిరి॥ సంగరముననయ్యంగన
దెచ్చితిమేని | రంగారాయనృప | పుంగవు కరుణిం | చంగబొ
బ్బినిజె | లంగుచునున్ననార | ధాంగియన్నకరు | ఇంగనుగొ
నునని॥ వెడలిరి॥*

సంధి—ఇట్లు వెడలిన భటులకోలాహలధ్వని వినుభద్ర
తనప్రియునింగనియేమనుచున్నది. *

చ॥ భటులగునన్న సంగతి నొకింతయుగానక కృష్ణుతో
మహా! నటునిమహాత్మవంబుగని నైజపురంబున కేగుదెం
చియం | తటనిటులౌట వీనులకు తట్టిననా బలరాముడలగని |
చుట్టికరుదెంచుటల్లభట సంఘునినాదముదెల్పుచుండెడిన్॥*

వూట॥ ముకుందుండు సేయుకపటంబుగన లేకయ మందా
నందంబున నిందుధరుని గనంబోయి పిమ్మట నిజమందిరంబుప్ర
వేశించి కొందరివలననే తద్వంతాంతంబంతయు విని హాల్సి
తోనని సేయ వచ్చుచున్నాడుగాబోలు భటులకోలాహలధ్వ
నులు విసబడుచున్నవి పాణినాథా.*

అ॥మా॥ అట్లులైన నీభావంబేమి పాఠినాయీకీ ॥*

—*కందార్ధము.*—

ఓనాథరథముగడపుట। నానాశరసంప్రయోగనై పుణి
యొక్కపా। ధీనమనస్కుండగుచును। మానక నాయన్నదెలిపె
మారశుభంగా। యతిజవసత్వముహితతురంగా॥ ధీరత్వము
నమావ। దనమున్ను నర కామ। రాతాతగల్చెనో। వీరాగ్రేస
రవినుము॥ మారశుభంగా ॥ *

మాట॥ విలుపిద్యయు రథముగడపుటయు మాయన్నయై
స వెన్నుండుదెల్పె। కన్నెలీచెన్నున సమరంబొనర్ప గూడు
నాయని నీమనంబున నెన్నకుము। మున్ను మావదినయగు సత్య
భామ। నర కాసురునోడబుచ్చెగాన। జెచ్చెరథనువొసంగుము
లేకున్నసారథ్యంబునకు సెలవొసంగుము పాఠినాథా॥ *

అర్జునుడు, కందార్ధము.

అలివేణిరొ నన్నెవనిగ। దలచితివో నీవు బూన దగినంత
యులే। దలచుకవైరులశిరముల। ఫలములక్రియఘట్టునిపుడు
వనితరొ వినుమా॥ త్వరయిక నేలక్షణమొచ్చి కనుమా॥ పగిబూ
నినీవేడ్క। వలదనగా నేల। కొనుమీసగ్గములనునొగలెక్కుము॥ *

సంధి॥ అనుచు కుంతీతనయుండు తనచేతినున్న హరులప
గ్గముల నగ్గజగామిని చేలికిచ్చితాను యుద్ధసన్నద్ధుడైయుం
డనత్తరిపుడుశ్రీపుండాదిగాగల దండనాథులు వచ్చియాఖం
డలాత్మజునింగాంచి యేమనుచున్నారు *

యోధులు మత్తకోకిల॥

ఏడబోయినబోవబిత్తుమె-యెందుబోయెదు నిల్పువూ చే
డెదొంగతనంబునంగొన- జెల్లునే యిదివిన్నవూ రేడు సీరిని
నున్ హతుంబ చరించుక్రీడినటంన్నబో- నీడుకో డెతనంబు జూ
పక నేడు కాంతనుడించిపో॥*

—*అజ్ఞానుడు మత్తకోకిల-*

చాలమీరిటులాడ నేలను శౌర్యమేలను చాలుమీ- తాలకే
తనుడైన తాకినతా కెదన్ చెలినియ్యయో- పోలి కాపరులా
ర వేగమెపొండు చావకనిల్లకా- శూలిముఖ్యులకైన నన్నని జూ
డశక్యమెధీరతన్॥*

—*యోధులు మత్తకోకిల-*

సామజంబులు ఘోటకంబులు సర్పమున్ హరిహానుబో.
రాము చెల్లెలిగొంచుచు నేగగ రాదు మాయలుబన్నుచున్ ।
భీమవిక్రముడాతడంచును భీతిలేకీటుచేసితొ భూమినిట్లతి
సాహసంబునబోటి నెవ్వడు దొంగలెన్॥*

—*సంధి సీసపద్యము-*

అనుచునయ్యౌధపులందరుపైబడి శరపరంపరలను గురి
యుచుండఁ చాపంబు ధరియించి సజ్యంబుజేయుచు శంఖం
బుపూరించి సభ్రమించి శరలాఘవముజూప చరణంబులా
డక కరముల శస్త్రముల్ ధరణివైచి॥ యొక్కమారందరు
నక్కిరీటికి మొక్కిరి ద్వారకాపురికి వేజేరనరిగి రంతభోరు
నసకలవాద్యములుమోయి ధమరాజాది నిజసహూ
దరులెవ రొక్క నంగకుంతియు మోదమందంగదనదు పురిబ్ర
వేశించె గ్రీడితాతరుణిగూడి॥*

సంధి॥ ఇట్లుపురందర నందనుండు నిజసుందరింగూడి పు

రంబు ప్రవేశించినపిమ్మట నంతనక్కడ ద్వారకాపట్టణంబున
బలరాముండు త్రిపురాంతకోత్సంబు జూచివచ్చిదండ నాకు
లవలన నాఖండలాత్మజుండు తనచెలియలగు సుభద్రనుగొం
పోవుటెరింగి రోషరిశితలోచనుండై తనపరివారముంజూచి
యక్కమల లోచనాగ్రజుండేమనుచున్నాడు॥*

శ్రీరాగము, చాపు తాళము.

మీరెల్ల విన్నారగా సానా నీరినేడొనరించు కార్యము
కోరి వైరము దెచ్చుకొనెనిది॥ మీరెల్ల॥ యలిగనుచునువేష
మూని తాను మతిలో నెంతయు భీతిమాని యలివమాయను
మతివరించక యడుబలంబుల దరిమికొనుచును కుతుకమున
జేకొనుచు జనెనట కుంతికొమరుడు క్రూరుడనుచును॥మీరె॥
పురిమేము లేకుండజూచి వాడు తరుణితై తటిగాచిగాచి
యరమరలు మానుచునుగొనిచ నె నజానుండట చుజానుడ
గా కిరవుగను ధరజనులుమెత్తురె యిదియతీరాపీరమాళికి॥
మీరెల్ల॥ అంగనవంచనజేసి కోపి హలధరుడను మూలవాని
పొంగుచునుగొని దణియె నాతడు పొగలం డెటుజూడుడీ శ్రీ
రంగరాడ్విభునేలుబొబ్బిలి రమణు నెచ్చెలియైన విడనిక॥మీ*

సంధి॥ ఇట్లు కోపోద్దీపిత మానసుండై పలుకుచున్నయ
న్నంగని వెన్నుండు వినయంబున నేమనుచున్నాడు॥*

కమాచు రాగము, చాపు.

హలినీమది నీచలమేటికినీ యిల నెవ్వరు నీకెదురెయ్యదు

శ్రీమం॥ హలి॥ జలజారికులనాధిచంద్రుడౌ నరుని యెడల
 సైరణదగు కలహంబుగూడదు॥హలి॥ మేనత్త కొమరుడు మీనా
 క్షి సుభద్ర॥ మానసమునకిష్టు॥ డైనటులవింటిని॥ హలి॥మును
 పాయంత్రహత్య॥ మునుగొట్టి యాద్రౌప॥ దిగ్గొనె పరులె
 ల॥ దిశలకుబారంగ॥ హలి॥ సామాన్యడె ద్రోణా॥ చార్యునిశి
 ష్యుండామహేశుండైన॥ ననితని కోర్చునే॥ హలి॥ శ్రీమద్రం
 గారాయ భూమీంద్రునేలుచు॥ ప్రేమబొబ్బిలినున్న నామర
 ది గుణనిధి॥ హలి॥*

కృ॥ మాట ॥ మున్నేనామమున సంకోచముదోచి కన్నె
 ను సేవకను పుటదగదని యుంటివైన నిష్పడేమిమిగిలేమనమే
 నత్తకుమారుండును పాండవోత్తముండును మహాబల సంప
 న్నుండును సుందరుండేను సరసుండునగు నీయజ్ఞానునికన్న
 నున సుభద్రకుమంచి వరుండెవ్వడివ్వసుంధరలో గాననా మ
 నపని విని కోపంబుమాని శాంత విగ్రహుండవు గమ్ముబలభ
 ద్రా యదకుల పట్టభద్రా॥*

బలగ్రీయభీష్ట ప్రకారమేయొనరింపుచున్నానుకన కాంబరా*

సంధి॥ తదనంతరంబ యనేక పరివార్ సమేతులై బల
 రామ కృష్ణు లింద్ర ప్రస్థపట్టణంబునకు బయలుదేరు క్రమం
 బెట్టిరసన-*

—(*)—

సావేరీ రాగము, ఆది.

నేగవెడలిరి జోడుగ॥ నింద్రప్రస్థమునకు॥ వేగ॥ రాగమొ
 ప్పరంగరాయ భూమీ॥ రమణునేలుశ్రీ॥ రమణుడు బలుడును॥
 నేగ॥ కరుల్ మహారథ॥ హరుల్ సబలపద॥ చరుల్ పురోహి

త॥ వరుల్ తల్లులుకొ॥ మరుల్ తండ్రులను - చురుల్ పరిచర
ణ॥ కరుల్ ఛత్రచామర॥ ధరులు చరులువెంట॥ వచ్చుచుండ
నొంట॥ వరమకుటాంగద సురుచిరకౌస్తుభ॥ కరకంకణాదిఘ
నభూషలనిడి॥ వేగ॥ మురాసురదమన - వరానుపమగుణ - న
రాభీష్టదధృత - ధరాధరదరకం - ధరాసురాచిత - ధరాసు
రప్రియ - పరాత్పరాసుం - డరా మేరుధీర - దవశకీర్తి - సారా -
పరాకుస్వామి హెచ్చరిక యనుచు వేత్ర - ధరులునుడువ బిర
బిరరథమెక్కుచు॥ వేగ॥ హరీమధురవాగ్ధ్వరీ శకటహరగీశ
భవాబ్ధితరీ సురక్షిత కరీరమాసుందరీ రమాణకిన్నరీ గానయో
గ్యనమ్రదోష భోగ్య॥ పరమపురుష మాతరమే మిమబొగడ
వరదాయనుచును వండిజనులురా॥ వేగవెడలిరి॥*

సంధి॥ ఇట్లుబయిలుదేరి యనేక దేశంబులు గడచితత్త
ద్దేశాధీశ్వరులగు మహారాజులొసంగు కాన్కలం గొనుచు
వారల మన్నింపుచు కొన్నిదినంబుల కింద్రపథపట్టణంబునకు
సమీపంబుగనున్న పురోపపనంబు నడిగి త్రికృష్ణుండన్నతో
సముచితసల్లాపంబులాడుచుండనే తద్వృత్తాంతంబంతయు
నవ్వనపాలకులవలన విని ధర్మజుండు సోదరయుక్తంబుగ నై
చురొగ్గునుమాగ్గంబెటువలెను॥*

ధన్యాసి రాగము, ఆది

బిరబిరవెడలెయు ధిష్టిరు డప్పుడు॥ సురనాథుడనంగకరు
ణరాపురంగారాయమహీ॥ వరు నేలుహరికిబల॥ భద్రుని కెదు
రుగ॥ బిరబిర॥ సచివపురోహిత చయముసామం॥ తచయబు

ద్యోగిచరులుగొల్వగ | విచలద్వంటా ప్రవేణీభూషిత | ఖచర
దంతినిభ | గజవర మెక్కుచు || బిర || ఉరువాద్యవిశే | వరవంబు
లిలాం | బరాంతరంబులు చొరవారినిండ | కరిరథపటుభట
తురగగతిరజము | తరణిమండలమం | తయునుగప్పగా || బిరబి ||
లలభీమనరన | కులసహదేవులు | నలుగురనేకభ | టులుబలసి
కొలువ | చలితకింకిణీ | కలితములౌరధ | ముల నెక్కుచునతి | మో
దముతోరా || బిరబిర || కనకోజ్వలభూష | ణములుపట్టవ | సన
ములుకదళీ | పనసాదిఫలము | లనుజలకృష్ణులకును కాన్గొలుగా
గొనుచును తనమనమున ముదముజెనగ || బిరబిర || *

సంధి || ఇట్లైచురొగిని బలరామకృష్ణుల నపరిమితానం
దంబున గొగిట గుచ్చియెత్తిభద్ర | దంతావ శంబున నెక్కిం
చికోనియుత్సవసహితంబుగా నిజమందిరంబునకు దోటొగిని
చని | రామకృష్ణుల నవరత్నస్థగితకనకసింహాసనంబుల నుండ
విన్నవించితానొక సింహాసనంబుననువ విష్ణుండైయుధిష్ఠిరుం
డు || ౨ || కృష్ణాగ్రజంగని యేమనుచున్నాడు.

తే || గీ || ధ || చనువునను బలిమితోడుతవనిత గొనుచు |
వచ్చిపెండిలియాటకు హెచ్చుగాస్వ | తంత్రత నొసంగితిరి
మాకు ధరణిలోన | నిట్టియనుకూలబంధువు లేందుగలరు || *

ధర్మ || మాట || బలిమిని చెలిగొనుచువచ్చి పెండిలియాటకు
స్వతంత్రతనొసంగిన భవాద్యశబంధువులీవసుంధర నెందైన
గలరా || బలరామా || ధర్మ || ఓరొహితేయా || ఏమికాంతేయా || *

శే || గీ || పరమపదనాధుడగురమా పతియయీము | రాం
తకుడు శేషుడవునీవె చింతసేయ | నిట్టిమితోడబంధుత్వమెస
గనూకు | నేమిపుణ్యంబుజేసితిమో మహాత్మ || *

సంధి || ఇట్లు ధర్మజంతు శ్రీరామ కృష్ణులతో సముచి

త సల్లాపంబులాడుచుండ నంతయంతఃపురంబున సుభద్రను
కేళికాగృహంబునకుం బంపనుద్యోగించికొందరు పౌధాం
గనలాముద్ధాంగనంగనుంగొని యేమనుచున్నారు*
సీ॥ పౌధలు॥ మోముమోమునజేచి ముద్దిడ గమకింప

వదన మోరగను ద్రిప్పెదవుసుమ్ము॥ ఘనమోహముననిన్నుకా
గలింపదలంప నీర్థునచెయి విదలెచ్చెదవుసుమ్ము॥ చక్కని గబ్బి
చను మొనలంటరా చేదోయిలోడ మూసెదవుసుమ్ము॥ వినగో
రుసీపలుగ వినగోరునప్పుడు బెదరుచు బలకుండెదవు సు
మ్ము॥ చతురతరగతు లాప్పుగ క్షితితలమున॥ గేస్తులకునొప్పు
సుమబాణుకేళిలోన॥ మనసు రంజింపజేయుము మగనిగూడి॥
లలితరుచి నీమాసకలబాలాలలామ॥*

సంధి॥ ద్విపద॥ అనుచు పౌధాంగనలా సుభద్రకును॥
ఘనముగా బుద్ధులు గరపివన్నీట॥ జలకంబులాడించి చక్కని
రైక॥ గులుకుగుబ్బల నంటికోనదొడగించి॥ నిరుపమాదృశ్యత ర
మణీయభూషలను- వరమాత్య సౌవణ్యవస్త్రాంగములారీరు
గా దాల్పించి తలకంబుదద్ది॥ బారులుగట్టుచు పడతులాచెలి
ని॥ చక్కనిమేడపై చతురంగములును॥ పెక్కు చిత్రముల నిం
పెక్కు గోడలును॥ వాచీల్ తివాచీలు వాలుకుర్చీల॥ వాచీ
లు బొమ్మలు పన్నీరు బుడ్లు॥ నిల్వటద్దంబులు నెన్నివీవనలు॥ చె
ల్వుమీరిన యట్టిజిల్లుపెట్టియలు॥ పాందాన్ కలందాను ప
టుమ్మదంగములు॥ చందువాపెట్టియల్పాదిసీల్సేడ్లు॥ తంబు
రల్వీణి యల్తీష్పిల్లుచామ॥ రంబులు లక్ష్మణరాజులుకీ
లు॥ బొమ్మలు బరిణలు పూలబంతులును॥ ఘనవివాసించు క
ర్పూరదీప॥ ములునత్తరపు బుడ్లు మొదలయినవస్తు॥ వులనొప్పు

(౧౧౨) విజయవిలాస నాటకము.

చును నేత్రపూర్ణోత్సవకర। మగునొక కేళీ కృహంబుననుం
చి। పగడంపు నికరంపు పట్టియల్చి మిగుల। తళతళమ నెడు దం
తపుకోళ్ల వెలయు। బలుకెంపు వణంపుపట్టుపట్టుయను। బిలు
కలదువ్వల్వ చేమించుపరపు। వలపుచెంగల్వపూ పొమ్ముపైనం
ట। బరచుట మిక్కిలి వాసనగాంచు। సురుదిరచెలంబు సొం
పైనదిండ్లు। తెలివన్నెగలదోమ తెరయుబంగారు। పలకలది
మ్మల బాగుగానొప్పు। పట్టెనుంచంబున బరగుదేవేంద్రగి। ప
ట్టి చెంగటనా సుభద్రనుజేర్చి। కడువేటగానతనికా కాంతనే
నాను। మడపులనిప్పించి మందిగంధంబు। నొడుగైబూయించి
యూహించియెంచి। పడతులందరునువి పంపించిరిలన। శ్మ
తలయ రాగముల్సాంపుమీరంగ। నటవేటగో భనమని బాడి
రపుడు॥*

—(*)—

రేగుప్తి రాగము, ఆది.

శోభనమేశోభనమే శుభశోభనశోభనమే। శోభనమురం
గేందుబ్రోచు పర్వ। నాభునిసోదరికినిధ। సంజయునకు॥శోభ
నమే॥ చోరాపహృతధేనుడై వచ్చుభూసురు। జేరియోదార్పు
చు శీఘ్రగతిన్ । చోరులగొట్టిద్విజునకు గోవిచ్చున। వీరాగ్రణికి
వానివెలదిసుభద్రకు॥శోభ॥ గంగలోతొమ్మభుగంగబాడియు
లూది। స్వాంగణమునకు వెసంగొనిపోయి। సంగమమునగో
ర। సతిగూడియపుడేను। తుంగనినకుంతీసుతునకు సుభద్రకు॥శో
భ॥ సురలబ్ధురముజెంది। చూడయంత్రముశ్శయ్య మురనిముసలా
నధరగూల్చి। ధరణీశుడొద్రువము। వరతనుజనుగొనిన। నరునకు
సుభద్రాతరుణీ శిరోమణికి॥శోభ॥ శ్రీరంగాదిదివ్య। శ్రేత్రము

లనుజూచి కోరిచిత్రాంగదగూడుచునా నారీయంబొకస్సత్తు
 మారేని గనినట్టి స్వారాట్పుతునకు సుభద్రావధూటికి శోభ
 పుడమిదిరిగి మాయ జడదారియైహాలి సడి లేనిసమయరుప్పుడు
 రాగనీ మడతనిరథమున నిడుకొనిదెచ్చుక వృడికతవైకొన్న
 పడతిసుభద్రకు శోభనమే॥

సంధి ॥ ఇట్లు పాటలు బాడుచు పాటలార్థములు కచా
 టంబులుమాసి యొక్కొక మివనీవలావలైజాగంత తాండే
 యుండా రాత్రి తనయంతింగూడి సుభంది యటువలెనే నిని
 నంబును కంఠులేటందేలుచు సకలవైభవంబులతో దనియుచు
 కొన్ని దినంబులకు శతమన్యుకుమారుంగోలు నిభున్యైకమ
 రుంగని ధర్మరాజుదిని సుజానావరులకొన్లొబంబుగలుగజే
 యుచు నరుండి త్రవ్వబట్టినాంబున సుభంబునందె పుండరీకా
 ముండును హల చా ఫండును సుపరివారంబుగ నిజనివాసం
 బగు ద్వారకాపురం నకుంబని సుభంబున వెలయుచుండిరి॥

గ్రథాంతం దివద.

తిరుక్కినీళిహా శ్రీకృష్ణు పేర నారాయణు పేర నలివా
 తు పేర కమలనాభు పేర ఘనదేహు పేర కమలజముఖు
 గగణవంశ్యు పేర సరజనావను పేర సరహరి పేర పరితపావను
 పేర పరమాత్ము పేర శ్రీరావుకులవాధిపతాంసుడైన శ్రీరం
 గారాయణా శ్రీపాలమణి సర్వశుభంబులును మూర్ధ్వాచాన్ము
 సర్వజ్ఞుడైన శ్రీబగదీపి పేర కరివరమని పేర కరుణార్థి పేర వి
 రచించినట్టి యావికయవిలాస నాటకంబును కవి నాయక లలి
 త మేటిదయంబున ముగులజే దెవను వరకాశ్యపాన్మయ నా

